

Érdekképviseltek a

éves magyar vegyiparban

1906–2006

ÉRDEKKÉPVISELETEK A 100 ÉVES MAGYAR VEGYIPARBAN
1906–2006

Érdekképviseltek a 100 éves magyar vegyiparban

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és
Rokon Szakmákban Dolgozók
Szakszervezeti Szövetsége
100 évének rövid története

1906–2006

Kiadja:

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége az Ágazati Párbeszéd Központ Szolgáltató Kht. támogatásával

Felelős kiadó:

Paszternák György, a VDSZ elnöke

A VDSZ 100 éves történetének dokumentumtöredékeit könyvbe rendezték és szerkesztették a VDSZ munkatársai és Várady Judit

ISBN 963 229 183 2

Köszöntő, bevezető

Hivatalosan 1906. április 22-e óta működik a vegyészeti munkások, majd a vegyipari dolgozók szakszervezete, a vegyészeti munkások, a vegyipari dolgozók érdekképviselője.

A száz éve szükségszerűségből létrehozott szervezet, érdekeket közvetít és összeköt. Ezt tette az elmúlt száz év alatt a Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetsége, a Magyar Vegyipari Munkások Szabad Szakszervezete, a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete, a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége, majd e hosszú és gyűjtőnevelő szövetség: a Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége, a VDSZ is. Sok tízezer önzetlen, becsületesen dolgozó szakszervezeti tisztségviselő tevékenysége fémjelzi szakszervezetünk küzdelmekkel, sikerekkel és kudarccal teli évszázadát.

Tisztelet és köszönet érte!

A száz év alatt sokan, sokszor és sokféleképpen próbára tették e szervezetet. Voltak, akik kívülről támadták, mások megszüntetéssel fenyegetőztek, esetenként még arra is volt példa, hogy belülről nehezítették a haladást. Szervezetünk, Szövetségünk azonban minden terhelést kibírt. Egy évszázad távlatából hirdeti, hogy a szakszervezetünkhöz tartozó iparágak dolgozóinak ma is van önálló, erős és egységes szakszervezete: a VDSZ.

Ez a könyv, az érdekképviselők története – támaszkodva a korábbi összeállításokra, dokumentumokra – azokról az érdekvédelmi, érdekképviselői és érdekérvényesítési törekvésekről, küzdelmekről szól, melyek elvezettek napjainkig, az ágazati, köztük a Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság működéséig. Ágazati Párbeszéd azonban csak akkor jöhet létre, ha a munka világának szereplői tudnak egymással párbeszédet folytatni, ha az érdekek felismerésén túl, ha kell kompromisszumok árán is, de létrejön az érdekegyeztetés, azaz a megállapodás. Az elmúlt 100 év is ezt mutatta.

Budapest, 2006. április 26.

Paszternák György
a VDSZ elnöke

A múlt üzen, a jelen diktál, a jövő kötelez!

A Magyar Vegyészeti Munkások Szövetsége létrejött pillanatától hirdette:

„Amely munkás nem tagja a Szövetségnek,
az ellensége önmagának!”

E ma is időszerű gondolat jegyében tisztelgünk a múlt értékei előtt, erőt merítve a mai tevékenységünkhöz, s a vegyipari munkavállalók érdekében, közös munkával úgy alakítjuk, formáljuk szakszervezetünket, hogy az továbbra is teherbíró szövetségként működjön nemcsak a jövő Magyarorszáგában, de ma már büszkén mondhatjuk az Európai Házban, az Európai Unióban is.

A történelem folyamatosan írja napjainkat. Mindaz, ami a könyv sorai között olvasható ma már emlékezet: a történelem, a résztvevők emlékezete. Az elmúlt száz év vegyiparának, eseményeinek és szakszervezetének tanúi már csak kevesen vannak köztünk, vészesen fogynak. Akik vannak, Ők az emlékezet emlékezete. Nem szabad sem meg-, sem letagadni múltunkat! Olyan korban élünk, amikor már a történészek sem mindig tudják, mi is a kutatásuk tárgya, ma már abban sem lehetünk biztosak, valójában mi is a történelem. A 21. század embere a technika, a tudomány, a híradás, a vegyipar területén olyan eredményeket ért el, mint soha azelőtt, ugyanakkor sohasem tapasztalt jelenségek vesznek körül, okkal vagy ok nélkül szenved, elismerésre vágyik, sokszor fölöslegesnek érzi magát, és gyakorta intenzív eszmecserét folytat akárkivel, akármiről, olyan jelek segítségével, amelyeknek van ugyan jelentésük, de semmit sem fejeznek ki. Különös, soha nem ismert embernek nevezett fajjá váltunk, magunk mögött tudva egy borzalmas évszázadot, elkezdve egy új évezredet. A munkavállalók egyre kiszolgáltatottabbnak érzik magukat, félelmekkel ébrednek, félelmekkel nyugszanak, a munkahelyek bizonytalanságának félelmeivel.

Éppen ezért, vegyük kezünkbe ezt a rólunk – vegyipari munkavállalókról szóló – emlékeztést! Ha csak gondolatban is – járjuk végig elődeink útját! – tekintsünk vissza és nézzünk előre! – honnan jöttünk és hová megyünk?

Van mire büszkének lennünk!

A vegyészeti munkások. A szakegyletektől a szakszervezetig

Alkímia, kémia, vegytan, vegyészet, vegyipar – ismerősen csengenek e szavak. A középkor alkímistái a „bölcsek köve” segítségével próbáltak aranyat előállítani. A 17–18. században kezdett kialakulni a vegytan, vagyis a kémia iránti érdeklődés. A 18. század végéig a vegytant még a fizika vagy az ásványtan függelékének tekintették. A századforduló táján a vegytan egyre inkább az anyagok belső szerkezetével, minőségi átalakulásával foglalkozó önálló tudománnyá vált. A vegyészet, a vegyi eljárásokkal foglalkozó tudomány, illetve a vegytan gyakorlati alkalmazása is ebben az időben veszi kezdetét. A vegyipar, azaz a vegyészeti úton készült termékeket gyártó ipar, a 20. század jellemzője.

A vegytan „magányos” tudós művelői után egyre nagyobb számban jelennek meg a vegyészeti munkások, majd a vegyipar dolgozói.

Ellentmondásokkal terhes volt az az út, amelyet a magyar gazdaság 1848-tól a századfordulóig megtett. Az osztrák abszolutisztikus uralkodóház 1848 magyar forradalmi vívmányai közül csak azokat fogadta el, amelyeket megváltoztathatatlanoknak ítélt. A kiegyezést követően kibontakozott a tőkés agrárfejlődés, meggyorsult az ipar tőkés átalakulása. Az ipartámogató törvények nyomán létrejöttek a jelentősebb gyárak, az első monopóliumok, modern infrastruktúra teremtdött. Ugyanakkor a tőkehiány, a dualista állam gazdaságpolitikája, a mezőgazdaság feudális kötöttségei fékezőleg hatottak a folyamatokra.

A kiegyezést követő években a vegyészeti ipar fejletlen volt, néhány fős üzemekből tevődött össze. Főbb ágai a következők voltak: kénsavgyártás, gyufagyártás, csontfeldolgozás, kaucsukgyártás és a piperecikkek gyártása. A vegyészeti munkásoknak jelentős, telepített munkásbázisa még nem volt, összetételét tekintve főként napszámósokból állt. A falvakból toborzott munkások kétlaki életet éltek, a nyári hónapokban zömében otthagyták az egész évi munkát biztosító üzemet. Mivel az akkori technológiai feltételek a munkások többségétől főként fizikai erőnlétet, s nem szakmai ismereteket követeltek, vegyészeti szakmunkásságról akkor még gyakorlatilag nem is beszélhetünk. Ezzel magyarázható, hogy a vegyészeti iparban a múlt század folyamán még nem jöhetett létre szakszervezet. Az állandóan vándorló, szakismeret nélküli, a fizikai erejéből tengődő, hol az ipar-

ban, hol a mezőgazdaságban felbukkanó kétlaki munkás a szocialista szervezkedéstől távol maradt. Ez a probléma még a szakszervezet megalakulása után is hosszú évtizedekig kísérte a vegyészeti munkások mozgalmát.

Ebben az ellentmondásos világban jöttek létre a magyar munkásmozgalom első szocialista szervezetei, a szakegyletek, s néhány területen (nyomdászok, vas munkások stb.) a szakszervezetek. A szervezkedés ezen első szakasza a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Szakszervezeti Tanács létrejöttével zárult le.

Az említett okok miatt a vegyészeti munkások szervezkedése nehezen indult. A századforduló közel 15 ezer főnyi vegyészeti munkáságának jelentős része bár kapcsolatba került a szocialista eszmékkel és érték a feltételei az önálló szakszervezet megalakításának is, de a szervezőknek nem volt könnyű dolguk. A vegyészeti ipar körébe sorolható kisüzemi jellegű kelmefestő és vegytisztító szakma munkásai voltak az elsők, akik önálló szakegyletet hoztak létre, s szervezeten csatlakoztak az akkor már bontakozó magyar szakszervezeti mozgalomhoz. A 20. század első éveiben két újabb szakegylet alakult meg: a szappanosoké, valamint a gyógyszerári és drogista laboránsoké. Az időközönként vegyészeti munkásoknak számító gázgyáriak soraiban dolgozó német munkások megkísérelték a szervezkedést, de nem sikerült szakszervezetet alakítaniuk. Önálló szakmai szervezetek hiányában az egyes helyi, általános profilú munkásegyletek és szakszervezeti csoportok folytattak felvilágosító és szervező munkát a vegyészeti üzemekben.

A vegyészeti ipar a századfordulón szakszervezet hiányában – sem számított békés állóvíznek. Az elégedetlenség és elkeseredettség hullámai hol itt, hol ott csaptak fel (faszeszgyárakban, cukorgyárakban, gyufagyárakban, petróleumfinomítóban, kénsav és műtrágyagyárban stb.). Az elégedetlenségek a munkaidő hossza, a gyermekfoglalkoztatás, az embertelen, egészségtelen munkakörülmények, a felmondás szabályozatlansága és a bérek miatt robbantak ki. A vegyészeti munkások első ismert megmozdulása a pesti Három Bányay utcai gyufagyárban, 1872-ben lezajlott le. A gyárban a munkásoktól minden héten levontak egy bizonyos összeget a bérekből temetkezési és betegápolási alapra, s az így összegyűlt pénz felett csak az igazgatóság rendelkezett. Ezért „valóságos lázadás ütött ki”, s a munkások sztrájkjal fenyegetőztek. Fellépésük győzelemmel járt, ezután a munkásokat is bevonták a pénzek kezelésébe.

A vegyészeti üzem többségében a belső szervezkedés elindító leggyakrabban a szervezettebb gépészek, lakatosok voltak. Ez a köz-

Szakszervezetünk vezetői a megalakulás utáni első években

vetítői és szervezői munka még inkább sürgette az önálló vegyészeti szervezkedést. A vasasok külön szakosztályaként a budapesti vegyészeti munkások sztrájkban győztek, és a gazdasági eredmények mellett azt is kiköthették: „a munkások szervezkedésük miatt, s bizalmi férfiai ezen megbízatásukból kifolyólag meg nem rendszabályozhatók”.

A szervezeti megerősödés fordulatot sürgetett: a vegyészeti munkások szakszervezetének megalakítását.

A Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetségének megalakulása

A vegyészeti ipar munkásai többségében egymástól függetlenül a szervezkedés útját járták. Ugyanakkor a szétaprózódottság már ebben a szakmában sem volt fenntartható. A korabeli kiadvány: „A szakszervezetek égető kérdései” (Budapest, 1904) ezt ki is mondta és sürgette a szervezkedés ipari egyesítését a vegyészeti iparban is.

1905. április 16-án a Soroksári út 70-ben lévő Róth Manó-féle vendéglőben (az épület ma már nem létezik) összejött vegyészeti munkások nyilvános gyűlésen megtárgyalták szakmájuk gazdasági és politikai helyzetét, napirendi pontjuk volt a „vegyészeti munkások szövet-

ségének megalakítása”, s közel egy évtizedes vajúdas után megszületett az elhatározás a szakszervezet létrehozására. Gyakorlatilag ezt a dátumot – 1905. április 16-át – tekinthetjük a szakszervezet alapítása napjának.

A *de jure* elismertetés még egy évig húzódott. A vegyészeti szakszervezet ennek ellenére, félhivatalosan, de működni kezdett. A kidolgozott, majd többször átdolgozott alapszabályt – amelyet teljes terjedelmében jelen kiadványunk is tartalmaz – a magyar királyi belügyminiszter 1906. április 22-én hagyta jóvá. Ettől az időponttól tekinthető a Magyar Vegyészeti Munkások Szövetségének hivatalos működése. Ezt tekintjük tehát a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége és jogelődjei születésnapjának.

MAGYARORSZÁGI VEGYÉSZETI MUNKÁSOK SZÖVETSÉGÉNEK ALAPSZABÁLYAI

A szövetség címe.

1.§ A szövetség címe: „A Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetsége”. Székhelye Budapest. Működési köre kiterjed a magyar korona országaira.

A szövetség célja és eszközei.

2.§ Tagjai kölcsönös érintkezésének előmozdítása, a szaktársi szeretet és összetartozandóság érzetének fejlesztése. A tagok anyagi érdekeinek megóvása olyképpen, hogy kedvezőbb munkafeltételek létesítésében a munkaadóknál közbenjár ha, a tagok arra felszólítják.

E célzt elérni kívánja a szövetség.

a) a törvényhozó testületekhez intézendő beadványokkal, előterjesztésekkel, tagjainak a munkaviszonyból eredő s azok gyáraiban előforduló minden törvénytelen állapotról az illető hatósághoz teendő jelentésekkel, hogy ily módon a bajok orvoslást nyerjenek;

b) visszás ipari ügyekben díjtalan jogvédelem nyújtásával;

c) a szövetségi tagoknak önhibájukon kiül származó munkanélküliségük esetén leendő segélyezésével és a szaktársaknak utazás és rendkívüli szükség esetén való támogatásával, valamely tag elhalálása esetén a visszamaradott családtagok segélyezésével;

d) helyi munkaközvetítés és egy központi munkaközvetítő hivatal létesítésével, mely hivatal a munkaközvetítést teljesen díjtalanul végzi;

e) a szaktársak munka-, élet- és keresetviszonyait érintő statisztika vezetésével és közzétételével;

f) helyicsoportok és befizetési helyek létesítésével;

g) hasonló vagy rokonzélokot szolgáló egyesületekkel való kölcsönös összeköttetésekkel;

h) állandó helyiség, olvasószoba, könyvtár létesítésével és kötelező szaklap bevezetésével;

i) tudományos előadások, felolvasások és viták rendezésével, minden az ipari és munkaviszonyokat érintő, valamint a szövetség céljait előmozdító kérdések megbeszélésével, az erre vonatkozó gyűlések és előadási estélyek egybeivásával;

j) tanfolyamok, ének, zene, tornaórák létesítésével és a társulás fejlesztésével, kedélyes összejövetelek rendezésével stb.

A szövetség vagyona.

3.§ A fent felsorolt kérdések és célok elérésére szükséges kiadások fedeztetnek:

a) a szövetséghez tartozó tagok részéről fizetendő tagdíjakkól;

b) az esetleges bevételekből, mint például: ünnepélyek, hagyatékok jövedelméből, adományokból, hatóságilag engedélyezett gyűjtésekből, alapítványokból stb.

4.§ A szövetség vagyon csak alapszabályszerű célokra fordítható. Esetleges pénzmaradványok gyümölcsözőleg és minden eshetőséggel szemben biztosítva helyezendők el. Köteles a szövetség vezetősége, hogy a pénztári állományról a szaklap után negyedévenként jelentést egyen.

A szövetség könyvei és számadásai minden év végén lezárandók és a vezetőség kötelezhetik, hogy a szövetség tagjai elé teljes évi jelentést terjesszen elő.

Csatlakozás a szövetséghez.

5.§ a) A szövetséghez csatlakozhatnak mindazon vegyészeti munkásegyletek, amelyek Magyarországon eddig már működnek, vagyonukra való tekintet nélkül és tagjaiknak már meglévő igényjogosultságuk épségben tartása mellett; a csatlakozni kívánó szakegylet ezen szándékát külön erre a célra egybeivott közgyűlésen határozatilag mondja ki, e határozat folytán a csatlakozott egylet szervezete megszűnik, s az egylet tagjai mint a szövetségnek tagjai tekintetnek;

b) a vegyészeti iparnál alkalmazott mindazon munkás, a nemre való tekintet nélkül, a ki 1 kor. beiratási díjat, 30 fillér könyvdíjat és 30 fillér heti járulékot a szövetség pénztárába befizet.

A szövetség tagjai közé való felvételt a központban a vetőség, vidéken a helyicsoportok vagy befizetési helyek vezetőségei eszközlik.

Olyan tagok, akik nem a központban vétetnek fel, a központi vezetőség által véglegesítettnek. Mindazok, akik már a szövetséghez tartoztak és a szövetség hatáskörén kívül eső helyen dolgoznak, hogy már szerzett jogaikat megtarthassák, továbbra is a szövetség tagjai maradnak, ha tagjárulékaikat a pénztárhoz rendszeren beküldik.

Azon személyek, akik kiváló módon támogatják a szövetséget, s annak felvirágzását előmozdítják, pártoló tagok gyanánt vétetnek fel, azonban a szövetségi vagyonból leendő segélyezésre igényük nincs. Úgyszintén oly személyek, akik eleve lemondanak a segélyezésről, azonban a rendes hetijárulékokat befizetik, pártoló tagokul felvehetők. Ezen tagoknak azonban minden más tekintetben ugyanazon jogaik vannak, mint a rendes tagoknak. A pártoló tagok kötelesek mindazon határozatokat, amelyek a rendes tagokra vonatkozólag hozatnak, szintén betartani. Külföldi állampolgár a szövetség tagja nem lehet.

A szövetségből való kilépés és kizárás.

6.§ A kilépés történhetik ennek bejelentésével, fizetés nem teljesítése esetén törléssel vagy kizárással.

a) Azon tagok, kik tagjárulékaikkal nyolcz héten át hátralékban maradnak, erre figyelmeztetendők. S ha további két héten át nem tesznek eleget kötelezettségeiknek,

töröltetnek. A kilépett vagy törölt tag, ha ismét belép, új tagnak tekintetik és beírási díjat fizetni tartozik.

b) ha valamely tag a szövetség, avagy a tagok erkölcsi és anyagi érdekei ellen szándékosan vét, a szövetségből kizárható.

A kizárás ellen a legközelebbi közgyűléshez fellebbezésnek van helye, de a közgyűlés csakis az újból való felvételt engedélyezheti. Az ily esetben ismét belépett egyén szintén új tagnak tekintendő. A kizárt tag befizetéseinek visszatérítésére, vagy egyéb kártérítésére igényt nem tarthat.

A tagok jogai.

7.§ A szövetségi tagok jogai:

a) a 2.§ alapján létesített összes intézményekben, valamint mindennemű más testületekkel való összeköttetésekből származó előnyök és javadalmakban való részvétel, a rendes közgyűlés határozmányai szerint megszabott ügyrend alapján;

b) a vezetésben való közvetlen és közvetett részvétel. E jogot a tagok a közgyűlésen vagy akti, vagy passzív módon, választójoggal bíró kiküldöttek által gyakorolhatják.

8.§ Azon tag, aki a szövetség által létesített, a segélyre, vagy munkaközvetítésre stb. vonatkozó határozatokat megkerüli, jelen alapszabályok értelmében három hónapi időre, avagy teljesen elveszti már szerzett jogait.

A tagok segélyezése.

9.§ Munkanélküliség esetén a tag, amennyiben a munkanélküliség időpontjáig 52 héten át fizetett tagjárulékot, munkanélküli segélyt igényelhet, amely segélyösszeget a szövetség vagyonához mérten a közgyűlés határozza meg.

Sztrájk esetén a szövetség az abban résztvevőket nem segélyezheti.

Utassegély. Minden tag utassegélyét csak útközben veheti fel a közgyűlés által elfogadott segélyezési szabályzat alapján.

Rendkívüli segély. Rendkívüli esetekben, illetőleg ha a tag vagy annak családja nagy nyomorba jut, a központi vezetőség segélyt nyújthat a közgyűlés által elfogadott segélyezési szabályzat alapján. A befizetések és segélyek szabályozása a minden két évben tartandó rendes közgyűlésen tárgyalandó ügyrendben határoztatik meg.

A tagok kötelezettségei.

10.§ a) A tagok kötelessége a központi vezetőségnek és a helyicsoportok mindenkori vezetőségének törvény és alapszabályszerű határozatait, valamint a közgyűlés által megszabott ügyrendet betartani;

b) a vezetőségnek a vállalkozók és munkaadókkal kötött egyezményeinek betartása.

c) a munkaközvetítésre vonatkozó határozatok lelkiismeretes betartása és a vezetőség által hozzájuk származtatott statisztikai kérdőíveknek és nyomtatványoknak a valósághoz híven leendő kiállítása.

A szövetség szervezete és vezetése.

11.§ A szövetség alapján szakcsoportokból és egyes tagokból áll. Ez utóbbiak mindaddig, míg lakóhelyükön helyicsoport nincsen, a központhoz tartoznak és a vezetőséggel közvetve, illetve egy bizalmiférfi által vannak összeköttetésben.

I. Ha valamely helység területén, a szövetség székhelyén kívül több tag lakik, ott a vezetőség helyicsoportot vagy befizetőhelyet létesíthet. Ez esetben a szövetség elnöke vagy a vezetőség más tagja az illető község vagy város vegyeszeti munkásait nyilváno-

san gyűlésre egybehívja, ahol a szövetség célját és alapszabályait ismertetve, a helyi csoportot megalakítja és vezetésére bizalmiférfit nevez ki, akinek a központi vezetőséggel az összeköttetést fenn kell tartania.

E vezető jogosítva van tagdíjakat beszédni, azokat nyugtázni, a vezetőség engedélye szerint munkanélkülieknek, valamint átutazóknak a segélyt kiutalni, a munkanélküliek felett ellenőrzést gyakorolni, valamint tagsági bejelentéseket felvenni. Az ily bizalmiférfi a neki átadott járulékokért személyesen és anyagilag felelős.

II. Az így megalakult helyi csoportot a vezetőség az illető községi előjáráságnak, illetve törvényhatóság útján a belügyminisztériumnak bejelenti.

III. Minden helyi csoport az ügyek elintézése céljából egy elnököt, egy pénztárost, egy jegyzőt, két ellenőrt és két bizalmiférfit választ; 50 tagnál nagyobb csoport a szükséghez mérten több bizalmiférfit is választhat, akik együttesen képezik a helyi csoport vezetőségét.

IV. A helyi csoportok működési körébe csakis az illető csoportot érintő ügyek tartoznak a 7. § b) pontjában biztosított közgyűlési választásokban való részvétel kivételével.

Minden tag tartozik a lakóhelyének megfelelő csoporthoz csatlakozni.

V. A helyi csoportok vezetőségének kötelessége az újonnan belépett tagok jegyzékét, valamint a befolyt járulékokat a központnak havonként beküldeni.

VI. A helyi csoportok minden év január első felében tartják meg közgyűlésüket, amelyen a tagoknak jelentést tesznek a befolyt évi működésről, újjáválasztják a vezetőséget, úgyszintén megválasztják a szövetség közgyűlésére kiküldendő küldötteket és a többség hozzájárulásával hozott esetleges indítványokat a központi vezetőség elé terjesztik.

VII. A központi vezetőség köteles a helyi csoportok ügykezelését időről-időre ellenőrizni és felülvizsgálni, amely ellenőrzésnek évente legalább háromszor kell megtörténnie.

VIII. Időközönként, ha a központi vezetőség és a helyi csoportok többsége szükségesnek tartja, országos kongresszusok hívhatók egybe, melyen az összes szak- és helyi csoportok képviselhetik magukat. Az országos kongresszusok határozatai minden tagra egyformán kötelezők és csak egy újabb kongresszus által változtathatók meg.

12.§ A vezetőség vezetését a jelen alapszabályok határozatai szerint, valamint az első közgyűlés által megszabott ügyrend szerint látja el: a) a közgyűlés, b) a központi vezetőség, c) a felügyelő-választmány, d) a helyi csoportok vezetőségei, a befizetők helyek bizalmiférfiai.

A közgyűlés.

13.§ A rendes országos közgyűlés minden két évben a napirend előzetes közlésével tartatik meg. A központi vezetősége köteles a közgyűlés napját megelőzőleg legalább 4 héttel megtartása előtt a tagoknak tudomására adni. A helyi csoportok ugyancsak 2 héttel korábban kötelesek a szövetségi vezetőséget értesíteni a kiküldöttek számáról, hogy azoknak a megbízó-leveél megküldhessék. A megbízó-levelek a központban a küldött igazolványok ellenében kicserélendőek;

a) a közgyűlés áll az összes helyi csoportok küldötteiből, a vezetőségből, a felügyelő-választmány, valamint a szaklap küldötteiből.

A helyi csoportok képvisellete a következő módon határoztatik meg. Minden egyes helyi csoport vagy befizetőhely 50 tagig egy küldöttöt küld ki. Oly csoportok, amelyek több küldött kiküldésére vannak jogosítva, mandátumaikat egy küldöttre is átruházhatják, de háromnál több megbízatással egy küldött sem bírhat.

Minden helyicsoportt annyi szavazattal bír, ahány küldött választására jogosítva van. A kiküldöttek számát azon tagok száma határozza meg, akik után a közgyűlés egybeírása előtti hónapban a járulékok a központba beküldöttek.

b) A közgyűlés határozatképes, ha a megjelent kiküldöttek a szövetségi tagok kétharmad részét képviselik. Ha a közgyűlés nem határozatképes, úgy ez legkésőbb négy két múlva ura összeivandó s ez esetben a megjelentek számára való tekintet nélkül az előbbi közgyűlés napirendjére tűzött tárgyak felett határoz. Ügyrendjét a közgyűlés maga állapítja meg. A közgyűlés jegyzőkönyvét a szövetségi elnök, jegyző és külön e célra választott két szövetségi tag hitelesíti.

Önálló indítványok csak akkor tűzhetnek napirendre, ha nyolcz nappal a közgyűlés megtartása előtt a központi vezetőségnek benyújtattak.

A közgyűlés illetékessége.

14.§ A közgyűlés illetékessége alá tartozik:

a) a központi vezetőség, a felügyelő-választmány, a küldöttek és a szaklap képviselői jelentéseinek tudomásul vétele; a felmentvény megadása, esetleg megtagadása;

b) a vezetőség, a pénztárnok és felügyelő-választmány újjáválasztása; a szaklap szerkesztőségébe küldött képviselők és a választott bíróság választása;

c) a 2.§-ban meghatározott ügyek keresztlvitele feletti határozathozatal;

d) a vezetés kiadásainak, valamint a 2.§ szerint felmerülő kiadások módozatainak, azok nagyságának és azok fedezésére szolgáló eszközöknek (járulékok) megteremtése feletti határozathozatal;

e) a közgyűlés költségeinek fedezése iránti határozat;

f) a helyicsoportok, valamint központi vezetőség tevékenységét illető javaslatok feletti határozathozatal;

g) az ügyrend, a helyicsoportok, a felügyelő-választmány, valamint a szaklap képviselőinek javaslatai feletti határozat, fellebbezések és kizárási határozatok feletti döntés;

h) az alapszabályok módosítása;

i) a szövetség feloszlata.

A h) és i) pontokra, valamint a feloszlata esetén a szövetségi vagyon hovafoordítására vonatkozó közgyűlési határozatok végrehajtása előtt a m. kir. belügyminisztériumhoz terjesztendők fel.

15.§ Szükség esetén jogosult a vezetőség rendkívüli közgyűlést egybehívni. Köteles a vezetőség erre, ha az összes csoportok egy harmadrésze ezt írásban kívánja.

16.§ A közgyűlésen kívül az ezen alapszabályokban meghatározott egyéb gyűléseken csak oly határozatok hozhatók, amelyek a szövetség vezetőségének tevékenységére, avagy a helyicsoportok belügyeire vonatkoznak vagy a közgyűlést határozathozatalra készítetik. E gyűlések a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképesek s a szaklapban mindenkor közlendők.

A szövetség vezetősége.

17.§ A szövetség ügyeit a központi vezetőség intézi el. A vezetőség áll: az elnök és két helyettese, a pénztáros és helyettese, a jegyző és helyetteséből és 12 vezetőségi tagból. Ezeket a közgyűlés választja meg közvetlenül.

Az elnök akadályoztatása esetén helyettese képviseli a szövetséget hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben.

Minden, a szövetség által kibocsátott iromány, hirdetmény vagy egyéb kiadvány érvényes, ha az elnök vagy helyettese van aláírva. A pénztáros gondoskodik a szöv-

ség összes pénzeiről, s a neki átadott pénzekért és értékekért személyesen felelős; 20 koronát meghaladó összeg kifizetése csakis az elnök vagy helyettese utalványozása mellett történhetik.

A jegyző vezeti az ülések jegyzőkönyveit és végzi a vezetőség által reábizott írásbeli munkákat. Szükség esetén az írásbeli teendők és egyéb ügyek vezetésére a vezetőség jogosítva van tisztviselőket alkalmazni. A vezetőség szükséghez mérten tartja üléseit, köteles azonban erre bizonyos időszakot megállapítani. A vezetőségi ülés határozatképes, ha legalább 12 tagja van jelen s határozatait abszolút szavazattöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt. A vezetőségi ülés jegyzőkönyvét az elnök és két vezetőségi tag hitelesíti. Az ülésen résztvevők kötelesek szavazni. Azon vezetőségi tag, ki az ülésekről háromszor egymásután igazolatlanul elmarad vagy egyébként hanyagul végzi teendőit, vezetőségi tagságáról lemondottnak tekintendő, s az elnök köteles alkalmas módon gondoskodni helyetteséről.

18.§ A vezetőség intézi a szövetség mindazon ügyeit, amelyek nincsenek a közgyűlésnek fenntartva. A vezetőség jogosítva van különös horderejű kérdéseknél, valamint a közgyűlés illetékességének kérdésénél össz-szavazást megejteni, úgyszintén akkor is, ha a közgyűlés valamely határozata megvalósíthatatlan vagy a szövetség érdekeire károsnak bizonyult. A szavazást a szak- és helyicsoportok úgy ejtik meg, hogy a szavazás minden tagnak lehetővé tétessék. A szavazás megállapított időben ejtendő meg, s annak eredménye a reá vonatkozó adatokkal együtt megállapított időben a szövetség vezetőségének tudomására hozandó. A központi vezetőség összes határozatait – a közvetlen eléje utalt ügyekben azonban halasztó hatály nélkül – a közgyűléshez fellebbezhető.

Felügyelő-választmány.

19.§ A központi vezetőség pénzügyi ügykezelésének felülvizsgálása céljából felügyelő-választmány választandó, mely öt tagból áll. A felügyelő-választmány saját kebeléből választ elnököket és jegyzőt s a választmány tagjainak névsora az összes szövetségi tagoknak tudomására hozandó. Az elnök képviseli a választmányt a tagokkal és a közgyűléssel szemben. A felügyelő-választmány nevében kiállított összes iratok az elnök és jegyző által aláírandók.

Teendői közé tartozik: a) a vezetőség pénztári kezelésének felülvizsgálata, az évi pénztári kimutatásoknak a kinyomatás előtti megvizsgálása és aláírása; b) a vezetőség elleni etáni panaszok tudomásul vétele, s azok megszüntetése végett a vezetőséggel való érintkezésbe-lépés; ha kiegyenlítés nem jön létre, a panasz a választott bíróság vagy közgyűlés elé terjesztetik; c) a vezetőség ülésein mindenkor részt vehet, hol tanácskozási joggal bír, de szavazati joga nincs, a tapasztalatokról a közgyűlésnek jelentést tehet és a vezetőség számára a felmentvény megadását javaslatba hozza; d) ha a felügyelő-választmány a tisztviselők valamelyikéről a pénzkezelésnél vagy egyéb teendők körül szabálytalanságot tapasztalna, meghagyja a vezetőségnek az illető felfüggesztését, illetőleg elbocsájtását, s a rendes betöltésig a szükséges adminisztrációját helyettes által végezteti.

A helyicsoport.

20.§ Minden helyicsoport az évenként megtartandó közgyűlésen választja meg a 11.§ c) pontjában meghatározott vezetőséget. A választás minden csoportnál egy folyamatban ejtendő meg és az eredmény nyolc nap alatt a központi vezetőséggel közlendő. A vezetőség látja el az ügyrend szabványai szerint a szövetség ügyeit, amennyiben azok

a helyicsoportot illetik, felvesz tagokat s felveszi a tagok járulékait. Határoz a helyicsoport hatáskörébe tartozó munkanélküli és utassegély utalványokról és azokat, valamint a központi vezetőség által kiutalt más illetményeket kifizeti. A saját működési körében történt mindennemű jelenségről és tapasztalatról meghatározott időszakokban jelentést tesz és a központi vezetőség kérdéseire véleményt ad. Minden hó első hetében az előző hónapról szóló számadásokat beküldi, minden felesleges pénzt átszármatat a központnak.

A központi vezetőség köteles a helyicsoportok ügykezelésére szükséges mindennemű könyveket és nyomtatványokat megküldeni és a helyicsoportoknak nincs jogukban azokat külön-külön beszerezni. A nyomtatványoknak a magyar nyelven kívül a helyicsoport területén uralkodó idegen nyelven is meg kell lenniök. A helyicsoportok vezetőségei a nekik átadott tárgyakért felelősek.

A helyicsoportok gyűlései.

21.§ I. A szak- és helyicsoportokban minden héten hivatalos óra tartandó, amely alatt befizetések és beírtások eszközöltnének, könyvek adatnak ki és vétetnek vissza. Ezen idő alatt kell a szakmabeli és egyleti ügyeket megvitatni.

II. A vezetőség által meghatározandó valamely napon havi gyűlés tartandó. E gyűléseken a szövetségi célokat, a helyicsoport belső kezelését illető ügyeit és azokat előmozdító kérdések tárgyalhatók. A központi és helyi vezetőségbe, valamint a szükséges segédek tekintetében újabb választások ejthetők meg és a csoportok tagjainak minden ügyről jelentés teendő. Határozatok csak annyiban hozhatók, amennyiben azok a csoport belső ügyeit illetik, egyébkénti határozatok csak olyan irányban hozhatók, amennyiben a csoport mint javaslat intézi azokat a központi vezetőségbe.

III. A szakcsoport közgyűlésének illetékessége alá tartozik:

a) a szakcsoport vagy helyicsoport vezetőségét megválasztani;

b) a tagok vagy a csoport indítványai feletti határozathozatal, amennyiben azok a csoportot illetik és általa a rendelkezésre álló eszközökkel végrehajthatók. Azon indítványok feletti határozathozatal, amelyek a közgyűléshez vagy a központi vezetőséghez intézendők.

c) A csoport esetleges feloszlata.

IV. Minden helységben ahol szak- és helyicsoport van, előadási estélyek, viták stb. rendezhetők, menynyiben azonban ezek költségei a központ által volnának fedezendők, úgy ennek jóváhagyása előbb kikérendő.

A központi vezetőség minden csoport gyűlésén képviselheti magát.

Statisztika.

22.§ A statisztikai adatok összegyűjtése céljából a szövetség tagjai között kérdőiek osztatnak ki, amelyek lelkiismeretesen töltendők ki.

Sem a tagok, sem a vezetőség nincs jogosítva arra, hogy az így szerzett adatokat más, mint statisztikai célra felhasználja.

A választott bíróság.

23.§ Minden vitás esetben, amennyiben ezek magánjogi ügyekre vonatkoznak, ha ilyen ügy a vezetőség és szövetségi tagok között, valamint az utóbbiaknak egymás között előfordul, az 1881. évi LIX. t. cz. által módosított 1868. évi LIV. t. cz. 9. rész 3. fejezete értelmében alakult és eljáró választott bíróság dönt.

24.§ Ha a szövetség az alapszabályokban körülírt hatáskörét túllépné, vagy azokat be nem tartaná, továbbá ha működésének folytatása által az állam, vagy a tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, úgy a vezetőség a m. kir. kormány által haladéktalanul felfüggeszthető és az elrendelt vizsgálat eredményéhez képest a szövetség különbeni felosztás terhe alatt az alapszabályok pontos betartására kötelezhető.

Keller Boldizsár
ideiglenes jegyző.

Kovács Ferenc
ideiglenes elnök.

32218/1906. sz.
III. a.

Látta a m. kir. belügyminiszter.

Budapest, 1906. évi április 22.

(P. H.)

A miniszter meghagyásából:
Szabó László miniszteri tanácsos

Az alakulás fő mozgatója és a szakszervezet első vezetője Kovács Ferenc volt, aki akkor 27 évesen a Népszavánál dolgozott. A többi szervező Fodor János, Keller Boldizsár, Mak Mihály a Hungária Kén-savgyár munkásai voltak.

1906. május 6-án zajlott le az a gyűlés, amelyet a Népszava korabeli tudósítója alakuló gyűlésnek nevezett. Kétségtelen, hogy ez a gyűlés tette rá a koronát a többévi szervező munkára. A szervezők neveinek csak töredéke maradt fenn abból a több százból, akik küzdöttek azért, hogy a vegyészetieknek is legyen saját szervezetük. Sajnos többeknek a teljes nevét sem ismerjük, csak vezetéknevük maradt ránk: Kapusztai András, Kovács Péter, Heidricher Jakab, Háber, Péceli, Dinnyés, Viener, Zádor, Géci, Holes, Hulisch, Koltanecker, Keller, Tibord, Hegedűs, Veres, Winkler, Luck Péterné, megérdemlik, hogy tisztelegjünk előttük.

A szakszervezet megalakulásától 1948-ig kisebb változtatásokkal a következő iparágak tartoztak a vegyészeti-vegyipari szervezkedés hatókörébe: petróleumfinomítás, gáz, papír, kátrány, gumi, cukor, vegyi lőszer, keményítő, gyertya, festék, olaj, növényolaj, aszfalt, enyv, zselatin, zsírtisztító, gyufa, kénsav, ecet, cikória, tinta, gyógyszer, illatszer, fénymáz, cement, műtrágyagyártás, fehérnemű-tisztítás és a vegyi laboratóriumok. A gázgyártás nem tartozott állandóan a vegyészeti szakszervezethez.

Az egységes szakmai szervezet viszonylag hamar ért el eredményeket. Ilyen volt például lapjuk, a Vegyészeti Munkás megindítása, amelynek első száma 1906. október 15-i dátumot viseli. Négy oldal

magyar, négy oldal német nyelven íródott. Szerkesztője Kovács Ferenc, a szakszervezet vezetője volt. Az újság megjelenése segítette a szakszervezeti tagság informálását, nevelését, oktatását és egységes szakmai felfogásának kialakítását.

A szakszervezeti munka alapja a vegyészetieknél is a gyári, üzemi csoport, és annak lelke, a bizalmi férfi volt. Érdemes idézni a szakmai lapot, amely így ír feladataikról: „1. A bizalmi férfi kötelessége a munkahelyen oda hatni, hogy mindenki olvassa a lapot..., a Népszavát és ellenőrizni a tagsági könyveket. 2. A munkahelyén tapasztalt hiányosságokról és mulasztásokról azonnal értesíteni tartozik a titkárságot. 3. A testvéri érzés terjesztésén közreműködni és jó példával előljárni.”

A szakszervezet indulásának ez az időszaka némi pátosszal hősiességnek mondható. Tagjait a lelkesedés, az őszinte tenniakarás jellemezte. Gyorsan nőtt a tagság létszáma is. Országosan 748 vegyészeti üzemet tartottak nyilván. Ezekben 1148 tisztviselő, 8932 férfimunkás és 1532 női munkás dolgozott. 1906 végén a 9924 munkásból 1965-en voltak a szakszervezet tagjai. Vagyis minden ötödik munkás szervezett volt. A pontos arányt torzítja, hogy a nők közül mindössze 60 fő volt tagja a szakszervezetnek.

Alig félévi működés eredményeként két üzemmel kötött kollektív szerződést a szakszervezet. A Hungária Kénsavgyárban sztrájjal kényszerítették ki, hogy soraikból eltávolítsák a besúgót. A budapesti gázgyári sztrájk eredményeként az igazgatóság elismerte a munkáságnak azt a jogát, hogy követeléseit a szakszervezet közölheti a jövőben. A szakszervezet erősödését, tekintélyének növekedését mutatta az is, hogy a Vegyészeti Gyárak Egyesülete határozatot hozott, mely szerint az olyan munkást, aki maga távozott, vagy akit bármilyen okból elbocsátottak, vegyészeti gyárban alkalmazni nem lehet.

A vegyészeti szakszervezet történetének korai korszakából kimagasló a szövetség 1907. május 19-én és 20-án tartott első rendes évi küldöttgyűlése, amely a szakma jelentős eseménye volt. A rendezvényen a magyarországi szaktanácsot Rády Sándor képviselte, az osztrák vegyészeti-, papír- és gumigyári munkások szövetsége részéről: Auer Ferenc és Langhaus Jakab (Bécs) voltak jelen, továbbá 54 küldött. A szakszervezet ismételten Kovács Ferencet választotta meg vezetőjének. A Magyar Vegyészeti Munkások Szövetsége a kezdeti Soroksári úti kocsmából akkor már beköltözött a IX. kerületi Tűzoltó utca 66–68. szám alá, itt rendezték be a központi irodát és e helyen dolgozott a Vegyészeti Munkás szerkesztősége is. Ezért tekintjük ezt az épületet szakszervezetünk első központjának.

Ebben az időben a szakszervezetnek a fővárosban és környékén három önálló csoportja is működött: az erzsébeti, a kőbányai és a kispesti. A következő időszakban jöttek létre a józsefvárosi és a budafoki, valamint a távolabbi vidéken, a Pozsonyban és Ligetfalun működő csoportok.

A sikeres kezdet után a szakszervezet súlyos válságon ment át. 1908-ban megszűnt a Vegyészeti Munkás majd egy évtizednyi időre. 1912-ig jóformán semmi hír nincs a szakszervezetről. A sztrájkharcol, a híres Hutter szappangyárban, a jogosan „halálgyárnak” nevezett Ruggyantában, a Lőrinc-féle festékgyárban és másutt jelzik, hogy az üzemekben él és harcol a szakszervezet.

Nehéz évek

A Magyar Vegyészeti Munkások Szövetsége tevékenysége a kezdeti sikerek után megtorpant. Az 1908–11. évi küldött közgyűlésekről nincs dokumentumunk. A Hutter-gyár munkásai 1909 júliusában az új munkarend ellen léptek eredményes sztrájkba. A tízes években a rendkívül egészségtelen munkakörülmények miatt igen gyakoriak voltak a gőzmosodák és tisztító üzemek dolgozóinak munkabeszüntetései. 1911 júliusában a Népszava tudósít arról, hogy az Unió 170 munkásnője beszüntette a munkát, s mindannyian beléptek a szakszervezetbe. Ezek a példák is jelzik, hogy a szakszervezeti eszme és összefogás erősen élt a vegyészeti munkások körében.

1910-től egészen 1939-ig – kisebb megszakításokkal – a VIII. kerületi Kun utca 11. szám alatti házban dolgozott a szakszervezet.

1912. március 24-én ült össze a vegyészeti munkások V. küldött-közügyűlése, amely az előző évekhez képest már csökkent létszámú szakszervezetet képviselt. Az 1912. március 1-jei 350 tag alig egyharmada volt az 1907. évi létszámnak. Ez a szakszervezet gyengülésének jele volt. „A közgyűlés utasította az új vezetőséget, hogy gondoskodjon valamilyen formában olyan alap létesítéséről, amelyből az igényjogosult tagokat betegség esetén valamilyes segélyben részesítse.”

Az elkövetkező háborús évek megtizedelték a vegyészeti munkásokat. A Népszava írja: „Apró serdületlen fiú-, de főleg leánygyermek, sokgyermekes anyák és öreg férfiak és asszonyok képezik a szakma derékhadát.” A háború második évében a ruggyantagyári munkások kezdték el újból a szervezkedést, és a Szakszervezeti Ta-

nács segítségével titkárságot hoztak létre. Az újrainduláshoz csatlakozott a többi hagyományos vegyészeti szakma is. 1917. július 22-én újjáalakították a szakszervezetet. A közgyűlésen 48-an vettek részt. Elemezték azt a helyzetet, amelyet a háborús viszonyok hoztak. A tanácskozáson az ügykezelés, a segélyezés és a járulékok rendezése, s a szervezetek kiépítése is napirendre került. A közgyűlés üdvözlését küldte, és támogatásáról biztosította a Munkások Gyermekbarát Egyesületét. Felhívással fordult a fővárosi és vidéki munkásokhoz, elsősorban a szervezetek vezetőségeihez, hogy a szövetség vezetőségét a vegyészeti munkások szervezésére irányuló munkájában hathatósan támogassák. A szövetség központi irodája – a VIII. kerületi Bérkocsis u. 23-ban – készséggel szolgált felvilágosítással. A közgyűlés felhívása eredményes volt: 1917 májusa és decembere között 9000-en iratkoztak be a szakszervezetbe. Ez azt jelentette, hogy több mint 40 pesti és vidéki nagyüzem munkásai csatlakoztak a szakszervezetekhez, amelynek akkor a pestieken kívül 15 vidéki csoportja működött. 1917 szeptemberében ismét megjelent a szaklap: Vegyipari Munkás címmel.

A világháború utolsó éve a végsőkig elcsigázott, szenvedő milliók elkeseredettségét tükrözte. Ez volt fokozottan jellemző a vegyészeti munkásokra is. A vegyészeti ipar zöme hadiipar volt: a kénsav, a gumi és ezernyi más termékük a hadifelszerelés elengedhetetlen része volt. Ezekben a hadiüzemekben a sztrájk eszközához nem lehetett nyúlni. Ugyanakkor a szakszervezet erejét mutatja, hogy a munkások és a munkaadók között felmerült vitás kérdések rendezésére úgynevezett panaszbizottságokat hoztak létre, amelyekben mindkét fél képviselői részt vettek. A szakszervezet fejlődése, erősödése szempontjából döntőek voltak a zömében eredménnyel végződő, különböző formákban lezajlott bértárgyalások, bérharcok. A szervezeti összetartozás erősítését szolgálták a „szakszervezeti csütörtökök”, azaz a szakszervezet székházában csütörtökönként tartott politikai, kulturális, egészségügyi stb. előadások.

1918. április 28-án ült össze a szakszervezet VII. közgyűlése, amelynek kiemelkedő szerepe van szakszervezetünk történetében. A titkári beszámoló nyíltan szólt arról a gondról is, hogy az előző évben hirtelen nagyra nőtt szervezetbe jelentkezőknek csak alig kétharmada – 3200 fő – maradt meg tagnak. A közgyűlésen részletesen foglalkoztak a tagsági járulék emelésével, döntést hoztak a betegsegélyezés megszervezésére, elhatározták, hogy a munkanélküliek segélyezésére szabályzatot dolgoznak ki.

Az aktivizálódott vegyészeti munkásság kivette részét az országos politikai mozgalmakból, különösképpen pedig az 1918. júniusi általános sztrájkból. A retorzió nem késlekedett: bezárták és lepecsételték a szakszervezet Kun utcai központi irodáját, üldözték vezetőit. A félig legalitásban dolgozó vegyészetiiek ebben a helyzetben a magyar szakszervezetek eszköztárának bevált fegyverét vették elő, a felfüggesztett szakszervezet helyett, mint szabad szervezet működtek tovább. A Vegyipari Munkás 1918. szeptember 1-jei cikke így ír: „Ha nincs bizalmi személy, akkor a lapkezelőnek az útmutatását, ha a lapunktól megrabolnak, akkor más nevű megbízottaink, végrehajtó közegeink munkatársait és intézkedéseit követjük. E pillanatban mi is úgy állunk, hogy szünetel a hivatalos szervezetünk, annál élénkebben kell tehát működnie a szabad szervezetnek.”

A polgári forradalom napjai közelegtek. 1918. október 26-án „szombaton összejött a szövetség számos tagja és ünnepélyesen letörték a hatósági pecsétet. A bezárt ajtók megnyíltak. A jelenlévő munkásság lelkesen ünnepelte a szervezkedés és gyülekezés szabadságát...”. A szervezeti élet beindítását az érdekvédelmi munka újrafelvétele követte.

Ezzel az eseménnyel zárul a vegyészeti munkások történetének az a szakasza, amely az Osztrák–Magyar Monarchiában zajlott le. Ezt követte a forradalmi fellendülés új szakasza, majd az újabb nehéz idők: 1920-as évek megpróbáltatásai.

Szakszervezetünk a két világháború között

Az 1919. év első heteiben a főváros mellett már a vidéki üzemek közül is egyre több vezet be a nyolcórás munkaidőt. A szakszervezet taglétszáma napról napra növekszik. A vegyészeti munkások helyzetében is jelentős változást hozott a proletárdiktatúra. Közismert tény, hogy a szakszervezeti vezetők egy része szemben állt a tanácshatalommal, illetve annak vezetőivel. Ennek vegyészeti vonatkozásai nem ismeretesek, de tetteik a munkáshatalom mellett szóltak. Tisztázni kívánták a szakszervezetek új feladatköreit. Megfogalmazták a modern iparági és üzemenkénti szervezkedés szükségességét. Foglalkoztak a termelés megszervezésében és irányításában való részvétel új feladataival. Mozgósítottak a haza védelmére. Világosan látszik, hogy a havi létszám, azaz a tagdíjfizetési morál a munkások gondolkodásmódjának is mércéje volt. 1919 első felében a havi létszám átlagosan 13600 fő körül mozgott. Megállapíthatjuk, hogy a szakszervezet ekkor fejlődésének csúcán állt. Annak ellenére, hogy a vegyészeti üzemek nagy része az utódállamok területére került, 29 csoportja változatlanul működött a szakszervezetnek. Az utódállamokba, így Csehszlovákiába 21, Romániába 13, Jugoszláviába 4, Olaszországba 1 vegyészeti szakszervezeti csoport került. A központi feladatokat – a korábbi egy-két fővel szemben – 18 fős fizetett apparátus látta el.

A fehérterror megtorló akcióit a munkásság elleni intézkedések követték. Az új kormány leállította a gyárakat, megszüntette a munkanélküliek segélyezését, eltörölték a felmondási időt. Az év vége felé már nyolcezer vegyipari munkás maradt kenyér nélkül. A nélkülözés és az üldöztetéstől való félelem miatt 3456 főre csökkent a szakszervezeti tagok száma.

A szakszervezet megvédése az 1919–20-as években központi kérdés volt. A Kun utca 11. szám alatti helyiséget a hatóság egy időre lezárta. A szakszervezet néhány bátor, „ruggyantás” tagja belopakodva az épületbe a legfontosabb iratokat, tagsági könyveket kimentette. Az akkori politikai viszonyok között kongresszus vagy országos értekezlet megtartása nem volt lehetséges, ezért az esedékes IX. Kongresszus helyett rendkívüli közgyűlést hívtak össze 1920. május 24-én, amelyen 80 üzem képviselőjében 40 küldött jelent meg. Hatására a bérmozgalmak mellett fellendült a szervező munka is. Ugyanakkor a szigorú sajtócenzúra miatt két évre megszűnik a szakszervezet lapja. Széles körű vita alakul ki a szakszervezet feladatait illetően, a leendő Bethlen–Peyer paktum megítélésében. A tét: a szakszervezet rendeltetészerű működése.

Az első világháborút követően az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlott, és ez elkerülhetetlenül együtt járt a soknemzetiségű Magyarország széthullásával is. A volt monarchia, melynek keretei között a magyar nemzetgazdaság tőkés átalakulása lezajlott, három önálló államnak adta át helyét és jelentős korábbi területei a megerősödő szomszédállamok integráns részévé váltak. A bekövetkezett változás gazdasági szempontból Magyarország esetében nemcsak arra vezetett, hogy az ország merőben új gazdasági egységgé vált, de a gazdaság létfeltételei is lényegesen átalakultak. A változások legfőbb mozzanata abban jelölhető meg, hogy az ország kiszakadt a korábbi monarchiai gazdaság úgyszólván önellátó egységéből, és minden átmenet nélkül erőteljesen külkereskedelemre utalt országgá vált, zárt belső kapcsolatai helyett kikerült a világpiacra. A vegyipar számos termelőüzeme (robbanóanyag-ipar stb.) az országhatáron kívül maradt, az alapanyagbázisai (olaj, kősó stb.) úgyszintén.

Az első világháborút követő évtizedben Magyarországon a vegyészeten – az Európában gyorsan tért hódító modern vegyészeti iparral szemben – nem sikerült kialakítani az új lehetőségekhez igazodó gyártási struktúrát. A vegyipar egyébként elmaradott hagyományos ágazatai általában hanyatlottak. A galíciai olajbázisát elvesztő olajfinomító ipar, a tengődő mezőgazdaságban piacot nem találó műtrágyagyártás a nagyipari vegyészeti visszaesését vonta maga után. Az 1920-as évek kapkodó próbálkozásai ebben az iparágban is a legkülönbözőbb cikkek gyártásának bevezetésével jártak, többségében kicsiny üzemek keretei között. A háború végén a vegyipar üzemeinek 60%-a nagyipari jellegű volt, az 1920-as évek közepén az iparág 80%-át a kiegészítő ágazat kisüzemei tették ki.

Az iparág fejlesztését jelentette a Nitrokémiai Ipartelepek 1921. augusztus 29-i alapítása, s a lőporüzem 1927 decemberének első napjaiban történő indítása Fűzfőn. Jelentős lépés volt a Péti Nitrogénművek felépítésére 1928-ban létrejött szerződés, amely kimondottan katonai célokat szolgált, de formailag az addig úgyszólván hiányzó nitrogénműtrágya-gyártás kiépítését jelentette. A válság éveiben üzembe helyezett gyár az évi 26 ezer tonnás kapacitását az 1930-as évek első felében csak kétharmad részben tudta kihasználni, a termelőképeséget az évtized közepére mégis 38 ezer tonnára bővítették. Ez időtől a háborús készülődés burkolt formái már általában konjunktúrát teremtettek a vegyiparban. Ennek jellegzetes megnyilatkozásaként került sor 1935-től a Hungária Műtrágyagyár újjászervezésére. Felépült a gyár budapesti telepén a marónátronygyár, amely marónátront

és klórt állított elő. Nagytétényben bevezették a fullerföld-feldolgozást. Péten megkezdődött a műbenzinyártás, majd a lőpor és robbanóanyag-gyártás bővítése. Hasonló törekvések nyomán rendezkedett be a gyógyszeripar, főként a Chinoin gyógyszeralapanyagok gyártására. E változások eredményeként a vegyipar a két világháború között a leggyorsabban fejlődő ágazatok közé tartozott: gépparkja megkétszereződött, munkásgárdája 60%-kal, termelése pedig közel 50%-kal nőtt. A „béketermelés” jellegű vegyipari tevékenységek, mint például a műtrágyagyártás felére csökkentek, számos szappangyár, növényi olajgyár pedig leállt.

Az alumíniumipar rohamosan fejlődött. A bauxit kitermelésének gyors növelése ellenére annak csak tizede maradt Magyarországon. A szerény mértékű hazai alumíniumgyártás meghonosodása szintén a 30-as évek közepére esik. Hatalmas állami támogatással a Bauxit Trust Timföldgyárat, a Weiss Manfréd Művek pedig Csepelen alumíniumgyárat helyezett üzembe.

Hasonlóan erre az időszakra esik a magyar olajkitermelés megindítása is. Ebből a célból jött létre a MAORT, amely 90%-ig amerikai tulajdonban volt.

A vegyipari munkásság helyzete a negyedszázad alatt rendkívül ellentmondásosan alakult. A 20-as években új vonásként jelentkezett a tömeges munkanélküliség kialakulása. A reálbérek a húszas évek elején a háború előttihez képest felére csökkentek, s a 20-as évek végén is csak a háború előtti színvonal 85%-át érték el. 1938 után a háborús konjunktúra körülményei között a munkanélküliek jelentős része felszívódott, s a reálbérek is nőttek. Magyarországon a nyolcórás munkanapot – Európában az utolsók között – 1935-ben tették törvényessé. (Kontinensünkön csak Albánia és Törökország nem vezette be!) Ugyanebben az időben – 1938-ban – került bevezetésre a fizetett szabadság intézménye. A gyári munkakörülmények is javultak: a vegyipari munkások felének volt üzemi mosdási lehetősége, egyharmaduk üzemi étkezdében ehetett, egyötödük részesülhetett üzemi orvosi ellátásban.

A második világháború kirobbanását követően, a rendkívüli állapotokra hivatkozva, hatályon kívül helyezték a szociális intézkedések legtöbbjét.

A Magyar Vegyészeti Munkások Szövetségének 1922. októberi közgyűlése az 1920. évinél rendezettebb körülmények között, 50 küldöttel tanácskozott. A jelentés szerint a szakszervezet létszáma mélyponton volt: 7 budapesti és 8 vidéki csoportban 1016 tagot tartot-

tak számon, a vegyészeti munkások körülbelül 10%-át. Határoztak az oktatás fokozásáról, a szervezkedésről, az özvegy- és árvaalap létesítéséről. 1922-ben a század eleji nevet felvéve ismét megjelenik a szakszervezet lapja, a Vegyészeti Munkás. A lap 1930 májusáig folyamatosan megjelent.

1922. év végére a szakszervezeti létszám 3518-ra nőtt, majd újra visszaesett, 1924 végén már csak 2894 tagot számláltak. Ez a hullámozás azzal magyarázható, hogy a korábbi évekhez képest a termelés stagnált, a vegyipar jelentősége csökkent. A termelés folytonossága csak néhány üzemben – Ruggyanta, Hungária, illatszergyárak, tőkeerős gőzmosodák stb. – volt biztosítva.

A XI. kongresszusnak számító 1926. évi közgyűlésen – Brunner József – egész évtizedre is érvényes megállapítást tett: „Az általános ipari pangás és a rossz konjunktúra terheit a munkáltatók ismét a munkásokra szeretnék áthárítani. Ezért a szakszervezet legfontosabb feladata a bérleszállítások elleni küzdelem.” A bérharc mellett változatlanul lényeges tennivalók vártak a szakszervezetre a vegyipari munkások politikai, kulturális nevelése terén is. Az 1924., 1926. és 1928. évi közgyűlési beszámolók mindegyike erről is tájékoztat.

Az 1928. évi közgyűlés a fokozott kizsákmányolás okozta új jelenségről számolt be: „A vegyészeti üzemekben az egészségügyi és életbiztonsági állapotok állandóan rosszabbodnak és különösen a – fokozatosan tért hódító – nőmunkások között gyakoriak a megbetegedések, mert a nők szervezete nem bírja azt a nehéz munkát és mérges levegőt, amit a vegyészeti üzemekben találunk.” A közgyűlés döntött a vegyészeti munkások életének, testi épségének és egészségének fokozottabb védelme érdekében indítandó harcról.

A szakszervezet XIII. közgyűlése – a világválság szelét érezve – 1930-ban aggodalommal állapította meg, hogy a növekvő munkanélküliséget a gyárosok a bérek leszorítására akarják felhasználni. A bérek leszorításának egy módjaként szakképzett munkások helyett segédmunkásokat, képzetlen munkaerőt alkalmaztak. Ennek is tudható, hogy ebben az időben sok szerencsétlenség történt (robbanás, tűzvész stb.). 1937. június 13-án ült össze a vegyészeti munkások soron következő XIV. közgyűlése. Néhány jelentősebb személyi változás előzte meg a küldöttek találkozását. Kapusztza András lemondott, s a szakszervezet díszelnöke lett. Brunner József is félreállt. Pintér Béla vette át nyolc évre az elnöki megbízatást. A beszámoló aktuális feladatnak a munkaidő heti 48 órára való csökkentését jelölte meg, hiszen egyes üzemekben 70–100 óra között mozgott a munkaidő.

A harmincas évek vége már a háború, a faszizmus előretörésének esztendői voltak. A Belügyminisztérium szüntelenül zaklatta a szakszervezeteket; vizsgálatokat folytatott, miniszteri biztosokat küldött ki. Ilyen vizsgálat folyt két ízben a vegyipari szakszervezet ellen is. A XV. közgyűlés idejére – 1939 augusztusára – fejeződött be az első vizsgálat. Ezen a közgyűlésen jelentette be Gárdos Mariska titkár, a nyolcórás munkaidőért folytatott harc győzelmét. Ugyancsak ekkortól vált általánossá a vegyiparban a fizetett szabadság is, amely korábban csak a „ruggyantások” kiváltsága volt ebben az iparágban.

Ezek az eredmények olyan időben születtek, amikor a szakszervezet történetének talán legnehezebb korszaka felé közeledett. A szervezet legalitása szinte csak névleges volt. A BM újabb vizsgálatot rendelt el a szakszervezet ellen, élére kormánybiztost nevezett ki, egy kúriai bírót, Boronkovicst, aki mindent megtett a szakszervezeti munka akadályozására. A politikai üldöztetés, a katonai rendelkezések, a szakszervezetek és tisztségviselőik állandó zaklatása a vegyészeti szakszervezet sorvadását, szervezeti bázisainak minimálisra csökkentését eredményezték. Megszűntek a helyi csoportok, s az egykor 20 ezer fős tagságú szakszervezet 320–400 főre csökkent.

A két háború közötti időszak utolsó közgyűlése 1943. október 27-én volt. Ezen rendkívül nehéz viszonyok között is napirenden voltak a szakszervezeti élet összes döntő kérdései: érdekvédelem, szervező munka, kulturális nevelés, könyvtár, szaktanfolyamok. A beszámoló reálisan szólt arról is, hogy bár háborús okok miatt, de a vegyipar döntő nagyipari ággá vált, súlya jelentősen megnőtt az ipar szerkezetén belül. Harustyák József elnöki zárszavában az érdekvédelem alapjának számító fokozottabb szervezkedésre bízott.

1944 márciusában a németek bevonulásakor, a kényszerítő körülmények nyomására a szakszervezet beszüntette működését.

A két háború közötti időszakra esik a Magyar Vegyészeti Munkások Szövetségének bekapcsolódása a nemzetközi szakszervezeti mozgalomba. 1907. augusztus 22-én Stuttgartban jött létre a Gyári Munkások Nemzetközi Uniója. Az alapítók között találjuk az oszt-rák vegyi-, gumi- és papír szakszervezet két képviselőjét, Auer Ferencet és Schrammek Antalt, akik jelen voltak a Magyar Vegyészeti Munkások Szövetségének szintén 1907-ben tartott közgyűlésén is. A korabeli dokumentumok rögzítik, hogy az 1920-as közgyűlésre a magyar szakszervezet képviselői, anyagi okok miatt nem tudtak elutazni Koppenhágába. Arról is szólnak a dokumentumok, hogy a magyar vegyészeti munkások szakszervezetének létszáma az 1906.

évi 1975-ről az 1908. esztendőben 318-ra, azaz az előbbi 16%-ára csökkent, elsősorban a kormány munkás- és szakszervezet-ellenes intézkedései miatt. A Magyar Vegyészeti Munkások Szövetsége 1928-tól 1940-ig – közvetve – tagja volt a Gyári Munkások Nemzetközi Uniójának. A közvetett kifejezés azt jelenti, hogy e tagság a Magyar Segédmunkások Országos Szövetségén keresztül valósult meg. A vegyészeti ipar dolgozóinak többsége ugyanis szakképzettség híján betanított – azaz akkori kifejezéssel élve – segédmunkásként végezte munkáját. A Gyári Munkások Nemzetközi Uniója tehát a Vegyipari, Energiaipari és Ipari Munkások Szakszervezeteinek Nemzetközi Szövetsége (ICEF), illetve az 1995-ben létrejött Vegyipari, Energiaipari, Bányászati és Ipari Munkások Szakszervezeteinek Nemzetközi Szövetsége (ICEM) jogelődjé volt. 1990. május 3-tól a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége ismételten tagja az ICEF-nek, illetve az ICEM-nek, továbbá az európai vegyipari szakszervezetek szövetségének.

A Magyar Vegyipari Munkások Szabad Szakszervezetének működése

A második világháború befejezése rendkívüli horderejű politikai és társadalmi változásokat hozott Európa országaiban. Mindez új feltételeket teremtett a magyar gazdaság és társadalom történeti fejlődéséhez is.

1945-ben a magyar gazdaság helyzetét a reménytelenség, a pusztulás jellemezte: az ország nemzeti vagyonának mintegy 40%-a megsemmisült. A fegyverszüneti egyezmény alapján a súlyos jóvátételi igénybevétel hátrányosan befolyásolta az ország rekonstrukciós lehetőségeit, de a jóvátétel elháríthatatlan kötelezettség volt. A potsdami megállapodás végrehajtásával során a Magyarországon lévő külföldi tőkés ipari érdekeltségek több mint fele a Szovjetunió tulajdonába került (például a Magyar–Szovjet Bauxit–Alumíniumtársaság, a MASZOBAL). A vegyes vállalatok pedig néhány évi tevékenység után megszűntek.

Az 1945–48-as években történelmi változások mentek végbe hazánkban: a földosztás, az újjáépítés megkezdése, az elszabadult infláció utáni stabilizáció, a forint kibocsátása, az államosítás, majd a tervgazdaság kezdete, a hároméves terv megindítása. Az újjáépítés lendülete és az erőteljes állami beavatkozás révén biztosított tervszerű-

ség lehetővé tette a rekonstrukciós lehetőségek maximális kihasználását. Az 1948-ban kiteljesedő politikai fordulat talaján, a háború előtti termelési szint elérésére alapozva 1949–50-től a gazdaságfejlődés új periódusa nyílt meg.

A második világháború előtti utolsó békeév statisztikája szerint a vegyipar (amelyhez ebben az időszakban több élelmiszeripari gyártási terület is tartozott) termelési értéke 300 millió pengő volt. Részaránya a gyáripar össztermelésében 9,2% körül mozgott. Exportja a gyáripari export 6,8%-át tette ki. Mintegy 300 ipari létesítményben 24 ezer fő dolgozott. Az üzemek nagy része külföldi konszernek tulajdonában volt, vagy azok leányvállalataiként működtek, ahol zömében alacsony színvonalú termelő tevékenységet folytattak. A vegyipar számos területén (festékipar, segédanyaggyártás stb.) a termelés manufakturális jellegű volt.

A második világháború alatt a magyar vegyipar közel egyharmada elpusztult. Nagyon sok üzem teljesen megsemmisült. A többi üzemben is majdnem teljesen megbénult a munka, a háborús veszteségek, az emberi életek és az anyagi javak pusztulása, a nyersanyagok és az energia hiánya miatt. A tettekézség, a gyors helyreállítás után 1949. évben már 70%-kal termelt többet a vegyipar, mint 1938-ban.

1945 tavaszán, az akkor negyvenéves szakszervezet életében a harmadik alkalom volt, amikor szinte újra kellett mindent indítani. Először a pesterzsébeti helyi csoport kezdett el működni, majd 1945 februárjában az újpesti, kőbányai és a kispesti szervezkedésről érkeztek hírek. Az első megbeszélés Takács Sándor lakásán, a Ferenc körúton volt 1945. február 3-án, ahol mintegy harmincan vettek részt, s kimondták a Magyar Vegyipari Munkások Szabad Szakszervezetének megalakulását. Az első központ az Andrásy út 23-ban volt. 1945. november 1-jén újra megjelent a Vegyipari Munkás című lap. A szakszervezet taglétszáma 300-ról 1946. év végére a 45 ezer főre nőtt.

A hatalmas létszámemelkedés mögött természetesen az újjáépítés igénye, a dolgozók szakszervezet iránt tanúsított bizalma, önszervező munkája, a felszabadultság érzése húzódott meg. A megnövekedett feladatok miatt külön fővárosi és külön vidéki szervező titkár látott munkához, s a korábbi 2–4 szakosztállyal szemben 11 működött, a saját területükön önálló irányító tevékenységet végző vezetőséggel. A szakosztályok a következők voltak: ásványolaj, bauxit, cukor, szesz, gumi, gyógyszer–drogista, ipari- és világítógáz, koks, papír, ciánózás és kelmefestő–vegytisztító.

1945-ben öntevékeny módon létrejöttek az üzemi bizottságok. Az üzemi bizottságok öntevékenysége, a munkásság előtti tekintélyük fontos tényezője volt az élet megindulásának. Érthető tehát, hogy a szakszervezet saját szervezetének kiépítése mellett hangsúlyt helyezett az üzemi bizottságok szervezésére, munkájuk segítésére.

Az érdekvédelem terén is új lehetőségek nyíltak, 1945–48 között négy kollektív szerződést kötöttek. A kollektív szerződés heti 48 órás munkaidőt, 15 perc étkezési szünetet, indokolt esetekre veszélyességi pótlékot állapított meg. Napirendre kerültek az addig elhanyagolt egészségügyi körülmények, a munkaruha juttatások, mosdók, fürdők, az üzemi étkezés kérdései, a bölcsődék és más szociális intézmények megvalósításának lehetőségei. A vegyiparban évtizedekig – a gyártulajdonosok ellenállása miatt – megoldatlan volt a szakmunkás-képzés. Az oktatást a vegyipar 15 ágában bevezették, a tanfolyamokat állami segítséggel a szakszervezet szervezte. Egy-egy oktatási idő 160 óra volt, ebből 104 órát fordítottak az általános elméleti, 56 órát pedig az ágazat szerinti sajátos ismeretek megtanulására. A hároméves terv utolsó évében 1949-ben, közel 20%-kal haladta meg a vegyipari munkások reálbére az 1938. évi szintet.

1945 nyaratól 1950-ig működött a Szakszervezeti Ifjúsági Tanács (SZIT), a munkásifjúság érdekvédelmét, szakmai oktatását, mozgalmi képzését ellátó szervezet. A vegyipar SZIT szervezete sok-sok tanfolyamon képezte és készítette fel az ifjúsági vezetőket – számosat szakszervezetünk későbbi vezetőiből is – a szakszervezeti munka eredményesebb végzésére. A vegyipari ifjúság első találkozója 1946. augusztus 17-én Balatonföldváron, a másodikra 1947. július 12–13-án Balatonfüreden került sor. A több száz fiatal részvételével megtartott találkozók az időszerű politikai, gazdasági helyzet ismertetésén túl gazdag kulturális és sportprogramok zajlottak. Az ifjúsági munka mellett önállóan foglalkoztak az igen nehéz munkakörülmények között dolgozó több ezer asszony és leány sajátos problémáival.

1946. június 22-én zajlott a háború utáni első, XV. kongresszus. Harustyák József elnök a tényleges helyzetet így jellemezte: „A termelést elindítottuk, de magunk nyomorgunk, és mégse zúgolódunk, mert szabadok vagyunk és tudjuk, hogy miért dolgozunk.” Az eredmények összegzése után új feladatként tűzte ki a kongresszus a termelés fokozását, a gazdasági anarchia megszüntetését, az életnívó a és kulturális színvonal javítását, az üzemi bizottságok hatáskörének kiterjesztését, a vegyipari munkásság képesítésének elismerését és az egységes iparági szervezethez jellemzőségeket. Ez utóbbihoz jellemzőségeket: a vegy-

iparban, 1947-ben az összeszámlált 28-féle foglalkozási ág munkásai hét szakszervezethez tartoztak, s ezen belül 14 foglalkozási ággal kötődtek külön kollektív szerződést. A kongresszuson a szakszervezet főtitkára, Szipka József vezetésével új célokat határoztak meg, többek között azt, hogy a jövőben a termelés növelésével válják elérhetővé a munkás jóléte. Ez a felfogás az elkövetkezendő négy évtizedben uralkodóvá vált.

A szakszervezet életében jelentős dátum 1948, az üzemek, gyárak és műhelyek, irodák, laboratóriumok államosításának éve. A vegyiparban igen jelentős számban képviselt külföldi érdekeltségű cégek csak egy esztendővel később kerültek állami kézbe. A vegyipari szakszervezetet felépítésében és tevékenységében is érintette az államosítás.

A Magyar Szakszervezetek 1948. októberi kongresszusa, a szakszervezetek fő feladatául a gazdasági építőmunka tennivalóira való mozgósítást tűzte ki célul, ennek egyik eszközeként a kibontakozó szocialista munkaversenyt jelölte meg, nem tagadva a dolgozók mindennapos érdekeinek védelmét. A kongresszus új szervezeti rendszeréről áttért az iparági szervezetek szerinti tagolódásra. Ennek következményeként a vegyipari szakszervezetektől számos szakág levált (így többek között a cukor, a szesz, a növényolaj, a papír, a kelmefestő-vegytisztító stb.). Ekkor jött létre az a 19 iparági-ágazati szakszervezet, amely a korábbi 50 helyébe lépett. 1949. március 12-én – a kormány döntése alapján – az üzemi bizottságokat beolvasztották a szakszervezetekbe. Így megfosztották őket az üzemek ellenőrzésének feladataitól, s kiiktatták az új munkásrétegek szocializációjából is.

Az államosítással, az iparági-ágazati szervezkedésre való áttéréssel a vegyipari munkásság történetében közel nyolcvanéves korszak zárult le. Ebből a nyolcvan évből több mint negyvenet a szakszervezet közreműködésével vívtak meg a vegyipari dolgozók. Új négy évtized következett.

„Soha senki hozzám hűségese ne legyen,
Ha kínjaitokat valaha feledem.
Ne legyen soha többé egy derűs pillanatom,
Ha azt, amit akartunk, valaha megtagadom.
Világtalan legyek és süket, mint a föld,
Ha valaha visszakívánom azt, ami titeket ölt!
Ti szegények, ti szentek, ti bátrak, kedvesek!
Száradjon el az agyam, ha hozzátok hűtlen leszek!”
(Vas István: Rapszódia a hűségéről)

Az alábbiakban néhány fontos és emlékeztető részletet olvashatunk az 1946-ban megkötött Kollektív Szerződésből

„A kollektív szerződés egy vagy több munkáltató, vagy munkáltatói érdeképviselet, valamint a szakszervezet(ek) között, a szerződő felek kapcsolatrendszerére és a munkaviszonyra vonatkozó kérdésekre kiterjedő tartalmú, általában határozatlan időre szólóan megkötött szerződés, amely végrehajtását tekintve jogszabályjellegű, s amelynek tartalma ellen jogszerűen sztrájkolni nem szabad. A kollektív szerződés tartalma, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, csak a jogszabályokban foglaltaknál a munkavállalókra kedvezőbb előírásokat tartalmazhat” – magyarázza a vegyész szakszervezet 1946-ban megkötött kollektív szerződését a történelmi dokumentum.

Jelenleg a hazai munkavállalóknak kevesebb, mint felére (körülbelül 44 százalék) vonatkozik csak kollektív szerződés. Legyünk büszkéek arra, hogy ma, 2006-ban, a vegyész szakszervezet fennállásának 100. évfordulóján, a vegyiparban munkát vállalók több mint 90 százalékára vonatkozik a kollektív szerződés!

MAGYAR VEGYIPARI MUNKÁSOK ORSZÁGOS SZABAD SZAKSZERVEZETE KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS 1946

A Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesülete és a Magyar Vegyipari Munkások Országos Szabad Szakszervezete által kötött kollektív szerződés hatálya alá tartoznak az alább megnevezett üzemek, illetve gyárak:

- a) Aszfalt-, kátrány- és szigetelőanyag-gyárak
- b) Ásványörlő
- c) Enyv-, zselatin-, keményítő- és egyéb ragasztóanyag-gyárak
- d) Festék-, lakk- és kencegyárak
- e) Gázgyárak (világító és ipari gázgyárak)
- f) Gumigyárak és gumijavító-üzemek
- g) Gyertya- és mécskészítők
- h) Gyógyszerszakma, laboratóriumok és kötszergyárak
- i) Háztartási vegyi készítményeket előállító üzemek
- j) Kozmetikai, illatszer-, esszenciagyárak és laboratóriumok
- k) Műanyaggyárak és műanyagpréseldek
- l) Növényolaj-, növényolajfeldolgozó és étolajgyárak
- m) Ásványolaj- és zsírfeldolgozó üzemek
- n) Szappangyárak, szappanfőzők, zsírbontók és gliceringyárak
- o) Kénsav-, sósav-, marónátron- és műtrágyagyárak
- p) Gyufagyárak
- r) Vegypapírüzemek
- s) Bauxitüzemek
- t) Fémvegyigyárak
- u) Különleges vegyészeti gyárak és üzemek

Vegyipari kollektív szerződés, mely egyfelől (a Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesülete, továbbá a Magyar Ásványolaj-finomító Gyárak Országos Egyesülete, a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesülete, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége Papíripari Szakosztálya; a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége Gombipari Szakosztálya; a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége kötelékébe tartozó Rum-, Likőr-, Pálinka-, Gyümölcsesz, Ecetgyár, Élesztő- és Szeszgyárak; az IPOK kötelékébe tartozó Iparosok Országos Szervezete Cíanozó Szakosztálya és a Féreg-, Rovar és Kártékony Állatokat Irtók Ipartestülete; Budapesti Kelme-, Fonalfestők és Vegytisztítók Ipartestülete; valamint a Budapesti Fehérneműtisztítók Ipartestülete; a Budapesti Gyógyárnagykereskedők és Gyógyszergyártók Ipartestülete; valamint a Budapesti Drogisták Ipartestülete; a Magyar Drogisták Országos Testülete és a Vegyiparosok Országos Szervezete) mint munkáltatói érdekképviselő, másfelől a Magyar Vegyipari Munkások Országos Szabad Szakszervezete, mint a benne tömörült munkavállalók érdekképviselője között az eddig érvényben volt kollektív szerződés hatályaon kívül helyezésével az alulírott napon (1946. július 28.) kötöttetett.

A szerződő felek megegyeznek abban, hogy a jelen kollektív szerződésben lefektetett szabályokat aláírva, azt magukra nézve kötelezőnek elismerik és gondoskodnak arról, hogy a hozzájuk tartozó érdekeltségek azt betartsák. Érvénybe léptetése napjától minden egyéb, a munkáltató és a munkavállaló között esetleg fennálló egyezség olyan intézkedései, melyek a jelen kollektív szerződés irányelveitől, határozmányaitól eltérnek, hatályukat veszítik és ilyen egyezség kötése a kollektív szerződés érvényességének tartama alatt nincs megengedve.

Vitás kérdések elintézésének módja

Amennyiben a szerződés értelmezése, vagy alkalmazása tekintetében kisebb, helyi jelentőségű vitás kérdések merülnének fel, úgy azokat szóbeli tárgyalás útján a gyárakban, munkahelyeken működő üzemi bizottságok, ahol ilyen nem működik, a munkavállalók bizalmijai közvetlenül a munkáltatóval, vagy annak tárgyalásra meghatalmazott képviselőivel, szükség esetén a bizalmiak bevonásával intézik el. A munkáltató tartozik meghatalmazott képviselőit név szerint előre kijelölni. Sérelmek, vagy panaszok ügyében három napon belül határozatot kell hozni és az érdekeltekkel közölni.

Amennyiben a vitás kérdések elintézése gyáron, munkahelyen belül nem sikerülne, vagy a kérdés általános érdekű, vagy elvi jelentőségű lenne, úgy ezeket a kollektív szerződést megkötő érdekképviselők tárgyaláson döntenek el. E célból szakmánként egyeztető bizottságokat kell felállítani. Az egyeztető bizottságba felerészben a munkáltatói érdekképviselőt küld tagokat, felerészben a munkavállalók érdekképviselője éspedig egy-egy elnököt és érdekképviselőként három-három tagot. Az elnökök havonként felváltva vezetik a bizottság üléseit, mely ülések azon érdekképviselő által megjelölt helyen tartandók, mely érdekképviselőhöz a soros elnök tartozik. A szavazásban a szerződő felek képviselői egyenlő számban vesznek részt. Az egyeztető bizottság a panasz benyújtásától számított 7 napon belül köteles határozatot hozni és azt az érdekeltekkel közölni. Csak olyan panaszt lehet tárgyalni, mely a bizottság ülése előtt 3 nappal írásban a bizottság valamely elnökéhez benyújtott. Kivételt képeznek azok a sürgős esetek, melyeket a jelen kollektív szerződést megkötő érdekeltségek valamelyikének kívánságára soron kívül kell tárgyalni.

Bérekérdésekben az egyeztető bizottság ülésein hozott határozatoknál a munkabér kifizetése mindenkor a kifizetés időpontjában érvényben lévő bértételek alapján történik. A határozat mindkét félre kötelező erejű és haladéktalanul végrehajtandó. A

bizottság bevonhatja a tárgyalásokba az érdekelt üzemek üzemi bizottsági tagjait, illetve bizalmijait, valamint az érdekelt munkavállalók megbízottjait.

Ákár a szerződés alkalmazása, akár annak értelmezése tekintetében az érdekképviseltek között felmerülő vitás kérdésekben, melyeket az előző bekezdésekben említett módon lefolytatott tárgyalásokkal elintézni nem lehet, az Országos Munkabér-megállapító Bizottság dönt. Az érdekképviseltek kötelezik magukat arra, hogy az ilyen vitás ügyeket a tárgyalások sikertelenségének megállapítása után legkésőbb 48 órán belül az O.M.B elé terjesztik. A Bizottság döntését az érdekképviseltek magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

Munkaidő

A munkaidő heti 48 óra. Lehetőleg napi osztatlan 8 óra, melyen kívül a munkavállalót 30 perc fizetett étkezési szünet illeti meg, melybe a tisztálkodási idő is beleértendő. A napi munkaidő a heti 48 órás munkaidő keretén belül ettől eltérő beosztású is lehet, de a napi rendes munkaidő a 9 és fél órát (plusz 30 perc fizetett étkezési szünet) csak az érdekelt munkáltatói érdekképviselő és az érdekelt szakmai szervezet hozzájárulásával haladhatja meg. A munkaidő beosztását, illetőleg kezdetének és befejezésének időpontját a munkáltató az üzemi bizottsággal és az érdekelt bizalmiak bevonásával együttesen állapítja meg.

Az üzemekben, munkahelyeken heti 4 napon túlmenő túlórázás csak akkor rendelkezhető el, ha az üzem arra vonatkozólag előzetesen az illetékes szakszervezettel megállapodott.

A magánalkalmazottak és mérnökök munkaideje ugyancsak 48 órában állapítandó meg és 44 órás munkaidő csak ott alkalmazandó, ahol az alkalmazott jelenléte nélkül a termelőmunka akadály nélkül folytatható.

Nem vonható le az az idő a munkabérből, amit a szoptató anyja gyermekének táplálásával eltölt, feltéve, hogy az illető munkavállaló csecsemője a vállalat bölcsődéjében van elhelyezve, vagy az üzem területén, illetőleg erre a célra kijelölt helyen történik. A szoptatás idejét a vállalati, vagy OTI orvos állapítja meg.

Amennyiben a bérfizetés a munkaidőn túl egy óránál tovább tartana, úgy az egy órával hosszabb várakozási idő munkabérrel fizetendő, kivéve, ha a késedelem a munkaadó, vagy annak megbízottján kívül álló okokból következik be. A várakozás idejének díjazásánál a túlórapótlék nélküli heti összkereset egy órára eső átlagát kell alapul venni.

Amennyiben a nem kiegészítőképpen alkalmazott munkás az illetékes OTI orvos bizonyítványával igazolja, hogy legalább 7 napig munkaképtelen volt, a betegség kezdeti napjaira az OTI szabályzata szerint nem járó táppénzt a munkáltató köteles kifizetni mindaddig, amíg erre vonatkozó törvényes intézkedés nem lesz.

A munkavállaló béréből és pótlékaiból 3 óra mulasztott idő nem vonható le, ha a munkavállaló előzetes bejelentés mellett, kivételes esetekben utólag, de mindkét esetben okmánnyal hivatalosan igazolja, hogy az alább felsorolt ügyekben kell eljárnia, ami a munkaidőn kívüli időben el nem végezhető és érte kártérítést, vagy díjat nem kap:

- a) katonai ellenőrző szemle és sorozás,
- b) családtag halála (házastárs, gyermek, szülő),
- c) a munkás önhibáján kívül felmerülő ügyekből származó hatósági, vagy bírósági idézés,
- d) törvényes választójog gyakorlása.

Munkabérek

Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a bér 1946. július 31. után nem áll két részből – pénzből és természetbeni szolgáltatásból –, hanem az itt lefektetett szabályok szerint és csupán pénzben fizetendő. Ezen túlmenő igények nem támaszthatók és ki nem elégíthetők.

A munkabérezés helyes keresztülvitele céljából a szerződő felek 5 bércsoportot létesítenek.

I. csoportba soroltattak azok, akik mérgező és különlegesen veszélyes, vagy nehéz vegyészeti műveleteket végeznek, munkájukban nagy gyakorlatra van szükségük és szellemileg is erősen igénybe vannak véve.

II. csoportba soroltattak azok a munkavállalók, akik különlegesen nehéz vegyipari munkát végeznek, vagy munkájukat nehéz körülmények között, igen erős hatású (maró, mérgező, kábító, meleg) anyagokkal végzik.

III. csoportba soroltattak az általános vegyi folyamatokat végzők, valamint az általános mechanikai munkákat végzők közül azok, akik munkájukat nehéz, vagy egészségtelen körülmények között végzik.

IV. csoportba soroltattak a kisebb vegyi folyamatokat, valamint mechanikai műveleteket végzők, úgyszintén az automata csomagológépek kezelői.

V. csoportba soroltattak a legegyszerűbb munkákat, valamint a legkönnyebb munkákat végző segédek.

(Ezekben a bércsoportokban minden 1946-ban létező vegyipari szakma, tevékenység fel van sorolva. Érdekes kortörténeti dokumentum, a VDSZ könyvtárában elolvasható!)

Túlóra díjazása

A rendszeres heti munkaidőnek aznapra eső hányadán túlmenő, vagy vasárnap és az alább meghatározott ünnepnapokon teljesített munka az alant felsorolt kivételektől eltekintve túlmunkának számít és bérpótlékkal fizetendő.

Túlórátólék a napi munkaidőt követő első két órára az egy órára eső összkereset 25 százaléka, az utána következő két órára 50 százalék, azon túl, valamint a vasárnapi és az alant megnevezett ünnepnapokon végzett munka után 100 százalék.

Legalább háromórai túlórázás esetén újabb félóra fizetett étkezési időre van joga a munkavállalónak.

A vasárnapi túlóra díjazásánál kivételt képeznek a folyamatos üzemben dolgozó oly munkavállalók, akiknek a rendszeres munkabeosztása olyan, hogy a heti 48, illetőleg a megállapított heti munkaórán belül vasárnap és az alább meghatározott ünnepnapokon is dolgozni kell a folyamatos üzem biztosítása céljából. (Például a gyárak elektromos központjai, gázfejlesztői, szivattyútelepei, kapusi szolgálat, vegyészeti és kohászati folyamatos üzemek stb.) A vasárnap rendszeresen dolgozó munkavállalók munkaideje úgy osztható be, hogy minden hónapban legalább két szabad vasárnapjuk legyen. A portás, éjjeliőr, tűzoltó, gépkocsivezető stb. rendszeres munkaideje túlórapótlék-mentesen megállapítható akként, hogy az egyik héten 48 óránál többet, a másik héten 48 óránál kevesebbet dolgoznak azzal a megszorítással, hogy a két egymást követő hét együttes munkaideje a 96 órát nem haladhatja meg. A kétheti 96 órának egy napra megállapított rendszeres munkaidőhányada felett teljesített idő túlmunkának számít. Minden esetben azonban biztosítani kell hetenként a 36 órás megszakítás nélküli szabadnapot.

Félórán aluli túlóra félórának, ezen túl teljes órának számít.

Január 1., március 15., április 4., május 1., Úrnapja, augusztus 20., és Karácsony mindkét napja fizetett ünnepnek számít. Ezekre a napokra a munkavállaló az alapóra-

bérének 8 órára számított összegét kapja. A fenti ünnepnapokon végzett munka esetén a munkavállalót megilleti az előbbi bekezdésben megállapított összegeken kívül az aznapi munkaidejére járó kereset 100 százalékos pótlékkal. Húsvét hétfőn, Pünkösöd hétfőn és november 1-jén végzett munka után a 100 százalékos pótlék fizetendő.

A 22 óra utáni időben teljesített munkaidő esetén legalább 6 óra átmeneti idő biztosítandó a következő munkanap megkezdéséig.

A túlórapótlék kiszámítása a megállapított 44, illetőleg 48 óra munkaidőnek megfelelően heti fizetésüeknél 44, illetőleg 48 óra, havi fizetésüeknél 184, illetőleg 210 óra figyelembevételével történik, a heti, illetve havi összesítést véve alapul.

A bizalmi egyén jogköre

A bizalmi a munkavállalók megbízottja és mint ilyen tartozik megválasztását a munkáltatónál, illetőleg annak megbízottjánál bejelenteni. Csak az a bizalmi ismerhető el, aki ezen minőségét az illetékes szakszervezet igazolványával a munkáltatónál igazolta. A bizalmi személye ellen a munkáltató az illetékes szakszervezetnél indokolt esetben kifogással élhet. A munkáltató a bizalmi a kollektív szerződés és a munkavállalók érdekeinek védelme körül kifejtett szabályszerű tevékenysége miatt állásából el nem bocsáthatja, és egyéb okból is csak az illetékes szakszervezet hozzájárulásával, kivéve, ha nyereségvágyból eredő bűncselekményt vagy a munkáltató, vagy felelős vezetői valamelyike ellen tettleges bántalmazást követ el. Ebben az esetben azonnal elbocsátható, azonban az illetékes szakszervezet erről azonnal értesítendő.

Ez a szerződés 1946. augusztus első napján lépett érvénybe:

Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesülete
Scherman Vilmos s.k. Gotláb István s.k. Lukács Andor s.k.

Magyar Vegyipari Munkások Szabad Szakszervezete:
Szipka József s.k. Berecz Dezső s.k. Máté József s.k.

Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége Szakszervezeti Tanács
Kossa István s.k.

A Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének négy évtizede

1948 végétől már az iparági szervezkedés elve alapján a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete (VDSZ) névvel működött, s ezt a nevet viselte mintegy négy évtizeden keresztül. Ez a négy évtized mind a vegyipar fejlődése, mind pedig a szakszervezet működése szempontjából két szakaszra bontható. Az első periódus: 1949–50-től 1961–62-ig tartott, s ezt követi az 1988–89. évekig terjedő szakasz.

Az első évtizedről

A gazdaságpolitikai elgondolások középpontjába az 1950-es évek elején az önellátásra való törekvés, az erőltetett iparosítás és a mezőgazdaságban a kéméletlen szövetkezetesítés került. Az első ötéves terv – 1950–54. évek – az ipari termelés évi növekedési ütemét 26%-ban szabta meg. Ez a terv azonban mind az anyagi, mind pedig a szellemi feltételeket tekintve megalapozatlannak bizonyult. Súlyos aránytalanságok keletkeztek az egyes ágazatok és a termelés, elosztás, felhasználás között. Ebben az időszakban 50%-kal gyarapodott az ipari keresők száma, a termelékenység viszont alig nőtt. Súlyos gondok forrása lett az adminisztratív létszám két és félszeresre történő felduzzasztása. A terv nem teljesült, jóllehet a nemzeti jövedelem 1954-ben 50%-kal meghaladta az 1949. évi szintet, az ipari bruttó termelés 88%-kal nőtt, az életszínvonal, s különösen a reáljövedelmek 20%-kal csökkentek. Ebben a periódusban adták át rendeltetésének többek között a Dunai Timföldgyárat, a Tiszamenti Vegyiműveket. Az 1953–54-ben hozott kiigazító intézkedések nyomán csökkentették az iparosítás ütemét, az ipari fejlesztésen belül a nehézipar arányát. Központi intézkedésekkel visszaállították a bérek 1950. évi szintjét. 1955 tavaszán újabb politikai fordulat következett be, amit a bérek, jövedelmek és a fogyasztás mérséklésére irányuló intézkedések követtek. Az ötvenes évek közepére ellátási zavarok társadalmi, politikai és gazdasági feszültségek keletkeztek, amelyek 1956-ban tragikus politikai válság egyik döntő forrásává váltak.

1956 augusztusában a Hajdúsági Gyógyszergyárban, a későbbi Biogalban elkezdték a nyers penicillin káliumsó gyártását. 1956-ban hunyt el Zemplén Géza, a gyógyszerkémia és Varga József a szénkémia nemzetközileg is elismert két magyar vegyészegyenisége.

A forradalom után jelentős változások mentek végbe a gazdaságban is. A II. hároméves terv az 1958–60-as évekre visszafogott, korrekciós gazdaságpolitikát hirdetett. Fennmaradt a tervgazdálkodás, s ezzel a folyamatosság, de fontossá vált az előző évtized szélsőségeinek korrigálása (begyűjtési rendszer helyett felvásárlás, piaci ösztönzők bevezetése stb.). Az ötvenes évek durva, robbanásszerű beavatkozásai után egy nyugodtabb időszak következett. Az egyetlen lökészerű váltás a mezőgazdaság kollektivizálása volt 1959–61-ben, amely alatt a nehézségek ellenére sem csökkent a mezőgazdaság termelése. A II. hároméves terv előírásai túlteljesültek, mind a nemzeti jövedelem, mind az ipari termelés növekedése terén, a reálbérek is 11%-kal nőttek. Ugyanakkor elmaradt az ipari struktúra átalakítása, s a növekedés nem a termelékenység fokozása révén, hanem új erőforrások bevonásával valósult meg. 1959. május 7-én Berentei Vegyiművek néven megalakult a magyar vegyipar harmadik új nagyvállalata, amely hazánk első nagyteljesítményű PVC gyára volt.

A szociális vívmányok ebben az évtizedben látványosan fejlődtek. A feszített ütemű iparosítás nyomán lényegében megvalósult a teljes foglalkoztatottság, amellyel együtt járt az alacsony intenzitás, a munkaerővel való pazarlás. A szociális törvényhozás fontos állomása volt a Munka Törvénykönyve 1951. évi kiadása, s a Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ (SZTK) 1950. évi létrehozása. A munkaidő, a 48 órás munkahét bevezetése, a fizetett szabadság biztosítása is ebben az időszakban valósult meg a maga teljességében. A szociális biztosítás a 30-as években a lakosság egyharmadára terjedt ki. 1949-ben a lakosságnak már 41%-a részesült társadalombiztosításban, 1960-ban 85%-a. A családi pótlék korábban csak az alkalmazottakat érintő és 1938-ban a nagyipari munkásokra kiterjesztett rendszere is ezekben az évtizedekben vált általánossá. A szakszervezetek irányításával működő társadalombiztosítás, munkavédelem és üdültetés terén sok-sok méltánylandó eredmény született. Az ötvenes évek első felében 200 ezer dolgozó vehetett részt kedvezményes szakszervezeti-vállalati üdülésben, a hatvanas évek elején már félmillió.

A vegyipar az ötvenes években viszonylag lassan fejlődött. Az ipari beruházások mintegy 10%-át kapta 1950–60 között. Termelését is csak kétszeresére tudta növelni. A vegyipar szerkezeti aránytalanságát az ebben az évtizedben megtett erőfeszítések ellenére sem tudták felszámolni. Különösen nagy volt az elmaradás a műanyag- és a vegyszálgépgyártásban. Az ötvenes években ugyanakkor fejlődött a

gyógyszeripar és a műtrágyagyártás. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – ha késéssel is – hazánkban is időszerűvé vált a vegyipar nagyobb ütemű fejlesztése.

Az 1946. évi kongresszuson már döntés született, hogy új székházról kell gondoskodni. 1950 óta a VDSZ központja a jelenlegi – VI. kerület Benczúr u. 45. szám alatti – székházban tevékenykedik. 1950. augusztus 1-jén a Vegyipari Munkás című lap Vegyipari Dolgozóra változtatta a nevét, de 1952 végén a megjelenése megszűnt. A Vegyipari Dolgozók Szakszervezete 1952 augusztusában ismét ülésezett. A kongresszus mondanivalója határozottan termeléscentrikus volt. A mennyiségi növekedés, költségsökkentés, munkaverseny, sztahanovista és az újíto mozgalom került napirendre. Szükségesnek látták a darabbérrendszer mind nagyobb arányú elterjesztését, és a munkavédelmi intézkedések hatékonyabbá tételét. Az érdekvédelem háttérbe szorult, mert azt elvetendőnek, szindikalista nyugati törekvésnek tartották.

Ebben az időszakban azonban születtek olyan intézkedések is, amelyek sok tekintetben a szakszervezetek felé fordították a dolgozók tömegeit. Ilyen volt például az üdültetés kiszélesítése, a népszerű gyermeküdültetés. Megindult a vegyipari szakmunkásképzés, s a szakszervezet kezdeményezésére a vegyipari szakmunkás-képesítés államilag elismert lett. Kiszélesedett a vegyipari mérnökképzés. Széles körű és sikeres szakszervezeti tisztségviselői képzés indult be. Kialakult a megyei – Borsod, Komárom, Veszprém megyékben – szervezői rendszer. Ezek a lépések hozzájárultak ahhoz, hogy a szervezettség a vegyiparban meghaladta a 90%-ot.

Az 1956 szeptemberében tartott kongresszuson a már megszokott termelési, munkaverseny- és újíto kérdések mellett, azok kritikája is megjelent. Érezhető nyomatékkal tárgyalták az anyagi, munkakörülménybeli és szociális gondokat. Ugyancsak szóba hozták a bérek mozdulatlanságát, kevesellték a segélyezésre fordítható összegeket, bírálták a fizetett szabadság mértékének helytelen rendszerét, a folyamatos munkaviszony-számítás rendeleti hibáit és megfogalmazták a törzsgárda jutalom iránti igényt. Sok volt a panasz az öltözők, mosdók hiánya, vagy elégtelen volta miatt is. A lakásviszonyok, a munkahelyek megközelítésének nehézségei, a közellátási viszonyok és a műszaki értelmiség bérezésének abszurdumai mind-mind szóba kerültek. A kongresszus küldöttei igényelték a dolgozók jogos sérelmeinek kivizsgálását és orvoslását. Mind többen tették szóvá, hogy az ember megbecsülése is jelenjen meg a termelés szürke számai között.

A kongresszus határozata megpróbált – némi sematizmust leszámítva – konkrétan fogalmazni a szociális tennivalókat illetően.

Hat héttel később lezajlottak 1956 októberének forradalmi eseményei. A Vegyipari Dolgozók Szakszervezete és helyi szervezeteinek többsége, a létrejött üzemi munkástanácsok mellett talpon maradt és részese lett a konszolidációnak. 1957 decemberében ismét megjelenik – öt évi szünet után – a Vegyipari Dolgozó, a VDSZ központi lapja. A forradalom után gyorsan, de kételyek között indult meg a munka. A szakszervezet aktivistái és vezetői azt remélték – joggal, hogy a szakszervezet önállóbban végezheti munkáját a jövőben. Ez annyiban valósult meg, hogy a vezetés már nem térhetett vissza az 1956 előtti módszerekhez. Úgy tűnt, hogy sorsfordító időszak kezdetén vagyunk.

A második periódus

1961 októberében fogadta el a magyar országgyűlés a II. ötéves tervet az 1961–65-ös időszakra. A terv összességében teljesült. A gazdasági fejlődés üteme viszonylag lassú, évi átlagban 4–5%-os volt. A beruházások hatékonysága változatlanul alacsonynak bizonyult. Ebben az időszakban is elmaradt a gazdasági mechanizmus egészének minőségi átalakulása, továbbra is a mennyiségi szemlélet dominált, megmaradt a centralizált gazdasági irányítás, a merev tervgazdálkodás. Ugyanakkor a hivatalos gazdaságpolitika rangjára emelkedett a meglévő termelőalapok korszerűsítése, felgyorsult egyes munkaigényes iparágak (híradástechnika, műszeripar stb.) fejlesztése, viszonylag gyorsan fejlődött a vegyipar. Ebben az időszakban adják át rendeltetésének a Székesfehérvári Könnyűfémű új présművét és öntödéjét; szovjet–magyar egyezmény születik a timföldfeldolgozási és az alumíniumtermelési együttműködésről; Szolnokon felavatják a Tiszamenti Vegyiművek új, évi 120 ezer tonna kapacitású szuperfoszfát üzemét; a Tiszai Vegyi Kombinát, hazánk egyik legnagyobb beruházása megkezdí a műtrágyagyártást; a Dunai Kőolajipari Vállalatnál megindul a termelés; elkészül a Tiszai Vegyi Kombinát új üzeme a karbamidgyár, és ünnepélyesen felavatják a kombinátot.

A hatvanas évek elején vált uralkodóvá a gazdaságban a nagyvállalati szervezet, termelési–értékesítési monopóliumok jöttek létre, melyek a későbbiekben számos torz vonással terhelték meg a gazdaság

működését. A gazdasági folyamatok ugyanakkor egy szempontból lényegesen eltértek az ötvenes évek gyakorlatától: az életszínvonal folyamatos emelése a gazdaságpolitika egyik alappillérvé vált.

A III. ötéves tervidőszak – 1966–70-es évek – alatt gyorsult a gazdaság fejlődésének üteme, a nemzeti jövedelem évi átlagban 7,5%-kal gyarapodott. Ezen évek alatt a reáljövedelem 30–32%-kal, a reálbér 16–17%-kal nőtt. A tervciklus közepén került sor az új gazdasági mechanizmusnak nevezett reformlépésekre. Közgazdaságilag azzal indokolták a reformot, hogy a gazdasági növekedés korábbi forrásai, tartalékai erősen kimerülőben vannak. A reform a magyar gazdaságot az extenzív fejlődésről egy intenzív fejlődési pályára kívánta állítani. A reformelképzelés azon alapult, hogy a gazdasági döntés ott szülessen, ahol az információ és az érdek jelen van, vagyis a vállalatoknál. A tervutasítás helyett a központi szervek, szabályozók segítségével érvényesítették akarataikat. Fennmaradt a közvetlen utasítás a kiemelt nagyberuházások esetében és az állami dotáció terén. A kifizetett munkabérek vállalatok szerinti központi meghatározását a bérszabályozás-automatizmussal helyettesítették: béradót vezettek be, ami abban tette érdekeltté a vállalatokat, hogy ne az egyes dolgozó bére, hanem a vállalat egészének bértömege növekedjék.

A reform eleve magában hordozta a kudarc lehetőségét: nem érintette a tulajdonviszonyokat, s nem járt együtt semmiféle politikai reformmal. Ugyanakkor a új gazdasági mechanizmus behozta a közgondolkodásba a reformálhatóság és a reformálandóság eszméjét. Az új gazdasági mechanizmus, a reformok kibontakozását – a belső elmentmondásai, hiányosságai mellett – már a kezdet kezdetén, 1968-ban megtorpedózták a „szocialista világrendszeren” belüli feszültségek (a „Prágai tavasz”, majd a lengyelországi munkásfelkelés elfojtása). A 70-es évek elején a központi pártapparátusban kemény támadás indult a reform ellen: bár nyíltan nem kérdőjelezték meg a reformot, de megbélyegezték a kispolgári szerzésvágy eluralkodását, az 1968 utáni gyakorlatot. A reform „elaltatása” 1977-ig tartott.

Ebben az időszakban avatták fel a Magyar Viscosagyár új danulon üzemét; megindult a Biogal Gyógyszergyárban a dextranszintézis; megkezdődött a TVK-ban a polietilénzsák-gyártás; megindították az Észak-magyarországi Vegyiművek formaldehid-üzemét.

A IV. ötéves terv – 1970–75-ös évek – alatt az ipari bruttó termelés átlagos növekedési üteme 7,5%, a nemzeti jövedelem évi 7,1%-kal gyarapodott. Jelentősen javult az infrastruktúra, a szolgáltatási szféra. A hatvanas évekhez hasonlóan tovább javult az élelmiszer- és orvosi

ellátás, százezerszámra épültek lakások, tömegessé váltak a háztartási gépek, megjelentek az új autók, kiskertek, nyaralók. Ugrásszerűen megnőtt a külföldre utazó magyarok száma.

Üzembe helyezték a TVK-nál az ország első polietiléngyárát, s fejezték be a Magyar Viscosagyárban a szálképző üzem bővítését.

A meglévő fejlődési lehetőséget is derékba törte az 1973-as olajár-robbanás, melynek hatására a világgazdaságban hatalmas átalakulási folyamat ment végbe. Az árak és cserearányok nagymértékű megváltoztatása, a technika forradalmasítása, a gazdaságszerkezet átalakítása csak a legfejlettebb tőkésállamoknak sikerült. Hazánk vesztesen került ki a gazdasági sokkból. A veszteségek nagysága megközelítette a második világháborúban elszenvedett anyagi pusztulás mértékét. A kedvezőtlen jelenségeket a gazdaságirányítás hitelekkel igyekezett megoldani. Ezzel megindult az ország nagymértékű eladósodása. 1973–78 között a korábbi fizetési mérleg többlet után 8 milliárd dollártartozást halmoztak fel. Az életszínvonal csökkenés és a munkanélküliség elkerülése elsőrendű politikai prioritás maradt. Az eladósodás öngerjesztő folyamattá vált: végül a törlesztések részleteire is hitelt kellett már felvenni, így a gazdasági átalakulás elmaradt, viszont az országot generációkra béklyóba záró adósságállomány halmozódott fel.

1977-ben a gazdaságpolitika újra visszakanyarodott a reformkoncepcióhoz. Bár az intézkedések sorra követték egymást, valódi koncepcióvá, válságkezelő és válságból kivezető programmá azonban nem válhattak. 1979–80-ban lényegében befagyasztották a reálbéreket. Ez jellemezte az V. ötéves terv időszakát. A vegyiparban ebben az időszakban is számos új üzem, üzemrész kezdte meg működését: a Borsodi Vegyi Kombinátnál, a Nitrokémiánál, a Peremartoni Vegyipari Vállalatnál, a Taurus nyíregyházi gyáregységében és a TVK-nál.

A VI. ötéves terv időszakára az 1981. és 1985-ös évekre a gazdasági növekedés stagnálása, a gazdálkodás meg-megújuló zavarai a jellemzőek. A nemzeti jövedelem évi átlagos növekedési üteme 1,3%, a GDP-é 1,9%. Tartóssá vált a válság, elmaradt a versenyképes, korszerű gyártási ágak meghonosítása, valójában a reform is megakadt, inkább a „kézi vezérlés” vált meghatározóvá. Ugyanakkor jelentős lépés volt a „második gazdaság” (gazdasági munkaközösségek, az úgynevezett gmk-k létrejötte) legalizálása, az új vállalkozási formaként létrejött „kisvállalat”-ok rendszere. 1982-től megindult a korábban befagyasztott reálbérek csökkenése is. Ebben az időszakban született megállapodás a TVK polipropilén üzemének és a Dunai Kőolajipari Vállalat krakkoló üzemének létesítésére.

A gazdaság gyors dinamizálására hozott 1985-ös döntés elhibázott volt. Tovább mélyítette a gazdasági válságot, hozzájárult az évtizedes társadalmi „konszenzus” felborulásához, a magyar gazdaság végzetes megroppanásához. A kapkodó intézkedések sorában a decentralizálást szolgálta a vállalati tanács intézményének 1985. évi bevezetése. Ebben az időszakban is számos vegyipari üzem létesült: a Nitrogénművek Rt.-nél, az EGIS körmendi gyárában, a BIOGAL-nál, a TVK-nál. 1986-ban hunyt el Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas biokémikus.

A nyolcvanas évek vége már új fejezetet a magyar társadalom életében. Az előzőekből már érzékelhető volt, hogy a jelzett második periódusban jelentős szerep jutott a vegyiparnak. A gazdaság arányos növekedése szempontjából az 1960-as évekre a vegyipar fejlesztésének gyorsítása hazánkban is szükségessé vált. Egyrészt azért, mert a kémia más ágazatok fejlődésére is hatott, másrészt mert jelentős szerepe volt a közszükségleti cikkek mennyiségének és választékának bővítésében. Ennek érdekében 1960 júniusában központi döntés született a vegyipar fejlesztésére.

„Figyelembe véve, hogy a vegyiparnak hatalmas jelentősége van az egész népgazdaság műszaki fejlesztésében, hogy olyan hagyományos alapanyagok, mint az acél, a színes fémek, a fa, a bőr, a gyapjú mind szélesebben helyettesíthetők a vegyipar által előállított olcsóbb és előnyösebb tulajdonságú anyagokkal, hogy a vegyipar számos iparág és a mezőgazdaság nyersanyagbázisát jelentősen növeli, ezért a fejlesztés irányának megszabásánál elsősorban a következőkre kell tekintettel lenni:

- a műtrágya, a gyomirtó, a növényvédő és az egyéb vegyszerek gyártásának fokozására, a mezőgazdasági terméshozamok növelésére,
- a műanyag és műszáltermelés fokozására, ipari nyersanyagbázisunk szélesítésére,
- a gyógyszer- és gumiabroncsgyártásunk, valamint szintetikus mosószer, lakk- és festékanyag termelésünk korszerűsítésére és fejlesztésére.

Mivel a számba jövő anyagokat földgázból, kőolajból általában gazdaságosabban lehet előállítani, mint szénből és a szükséges földgáz és kőolaj részben hazai, részben a szocialista tábor országaiból biztosítható, ezért a vegyipar fejlesztésénél elsősorban a földgázra és a kőolajra kell támaszkodni.”

Ennek alárendelve a fejlesztéseket azokon a területeken szorgalmazták, ahol már működtek vegyipari üzemek, s ahol csak lehetett felhasználták a meglévő, régi gyárépületeket. A leghaladóbb nemzetközi gya-

korlatnak megfelelően a vegyipari berendezések egy részét a szabadba telepítették és meggyorsították a fejlesztést az által, hogy az új technikákat és technológiákat teljes egészében külföldről vásárolták.

A célok sorra megvalósultak.

– Az alumíniumipar a nyolcvanas évek végén évente 700 ezer tonna körül termelt timföldet, s ebből 500 ezer tonna körüli mennyiséget szállítottunk zömében szovjetunióbeli üzemekbe, és 200 ezer tonna alumíniumot vásároltunk vissza világgpiaci áron.

– Az országban részben hazai termelésből, részben importból mintegy 10 milliárd köbméter földgázt használtunk fel a 90-es évek elején. A nemzetközi gázvezetékrendszerhez csatlakozva 4 ezer km hosszúságú nagynyomású földgáz távvezeték rendszer épült meg, amely a sok ezer km-es vezetékes gázelosztó hálózattal együtt szinte az egész ország területét behálózta.

– 1961 és 1965 között három új gumiipari gyár létesült: a nyíregyházi, a szegedi és a váci. A kőolajipari mélyfúró tomlók gyártása nemzetközi hírűvé vált. A műszaki fejlesztés eredménye az évi száz-ezer darabos acélradiál abroncs, illetve radiál abroncs és mezőgazdasági abroncs üzemek megépítése. Jó eredményeket értünk el a műszaki gumicikkek és a légrugók gyártásában.

– Mindig is kiemelt figyelmet fordítottak a több mint 100 éves hagyománnyal rendelkező gyógyszeriparra. 1960–70 között e területen összehangolt fejlesztést hajtottak végre. A magyar gyógyszeripar az 1980-as évek végén a világranglista 14–16. helyén állott. A hazai igények több mint 80%-át kielégítve, 1989-ben 250 millió dollár nyugati és közel 500 millió rubel értékű keleti exportot ért el.

– A kőolaj-feldolgozó iparunk jórészt korszerű, a nemzetközi normáknak megfelelően épült ki. Legnagyobb egység a MOL Rt. Dunai Finomítója, amely évente 7–8 millió tonna kőolaj feldolgozására képes. A benzinreformáló üzemek termelése lehetővé tette a motorbenzin iránti igények kielégítését és az aromás szénhidrogének gyártásának megvalósítását. Megépült a krakk üzem. Eredményes a kenőolaj- és a bitumentermelés.

– A vegyiparon belül a nemzetközi együttműködésbe ágyazottan, a gazdaságilag fejlett országok gyakorlatának megfelelően, korszerű petrokémiai műanyag- és műanyagfeldolgozó-ipar épült ki hazánkban. A TVK-nál etilént és propilént termelő olefinmű létesült. Megvalósult a polietilén és a polipropilén-gyártás. A volt BVK-nál korszerű etilén bázisú PVC üzem működik. A műanyagfeldolgozó-ipar a mennyiségi és minőségi igényeket is kielégíti. Nagy

gond a műanyagok újrahasznosítása. Szintetikus szálgyártásunk évente 25–30 ezer tonna a Magyar Viscosánál. A műtrágyaipar és a növényvédőszer-gyártás először fellendült, de a mezőgazdasági igények csökkenése miatt jelentősen visszaesett.

– Kiemelkedő a Vegyész-munkássága. A vegyi üzemek sokaságát építette meg. Jeleskedett az orenburgi és a tengízi építkezéseknél, valamint a paksi atomerőmű szerelési munkálatainál.

– A vegyipar kutató és fejlesztő intézeteiben a 80-as években több mint hatezren dolgoztak a kutatás és két és fél ezren a tervezési területen.

1990-ben a vegyipar exportja és importja egyensúlyban volt: 42 millió dollár és 900 millió rubel volt az export és az import is. Az elmúlt évtizedek fejlesztése következtében a háború előtti 5%-ról – a kőolaj-feldolgozás nélkül számítva – 15–16%-ra nőtt a vegyipar súlya a magyar nemzetgazdaságban.

A Vegyipari Dolgozók Szakszervezete ebben a periódusban megpróbált új feladatoknak megfelelő munkát végezni. 1960. szeptember 24–25-én került sor a VDSZ XVIII. kongresszusára. A vegyipar fejlesztési elképzeléseinek ismertetése mellett zömében termeléscentrikus, problémamentes felszólalások hangzanak el.

Ez jellemző az 1963. február 16–18-án megtartott XIX. kongresszusra is. Ez az időszak a vegyipar fejlesztésének, új munkahelyek, gyárak létesítésének éve. A szakszervezeti döntések ennek megfelelően elsősorban a szervezeti élet kibővítését, a működés jobbá tételét szolgálják. Új munkahelyek, technológiák teremtette új veszélyforrások miatt a munka- és egészségvédelem kerül középpontba.

A XX. kongresszuson 1967. szeptember 30. és október 1. között áttekintették a vegyipar többi iparágat meghaladó fejlesztését, az eredményeket és a gondokat. Az 1967-es év az új gazdasági mechanizmus bevezetését megelőző felkészülés éve volt. Erről is sok szó esett. Ugyanakkor a kongresszusi határozatok (180 határozat született!) túlságosan általánosak, sztereotipak („fordítsanak nagyobb figyelmet”, „törekedjenek”, „kezdeményezzék” stb.) voltak.

1970. március 19. és 20-án zajlott a VDSZ XXI. kongresszusa. A beszámolási időszakban a vegyipar termelése évente 12%-kal emelkedett, amely mutatja az ágazat mennyiségi és minőségi fejlődését. A tanácskozáson a rohamos fejlődés velejárójaként már szóba került a fokozott egészségi ártalmak mellett a vegyipar okozta környezeti ártalom is.

A XXII. kongresszus 1975. október 31. és november 1. között megállapította, hogy az előző öt évben 50 milliárd forint értékű beruházással gyarapodott a vegyipar. Az új üzemek szociális ellátottsága a

szakszervezet erőfeszítéseinek köszönhetően egyre inkább kielégítő. A két kongresszus közötti időben a vegyipari dolgozók bére és jövedelme az ipar átlagát meghaladóan nőtt. Az iparág minden vállalatánál a munka legfeljebb 44 órás, 40%-ánál azonban 40 órás vagy annál kevesebb. 1971-től az üzemi balesetek és az emiatt kiesett munkanapok számai is csökkentek. Ebben az időszakban szerveződik a kooperációs üdültetés: a „kettőt fizet – egy férőhelyet kap”. Ekkor vezetik be a szakszervezeti jogsegélyszolgálatot. A kongresszus határozatai az előzőekéhez hasonlóan jól fogalmazottak és konkrétak.

Az 1980. október 4–5. közötti XXIII. kongresszus meglegéssel nyugtázta az eredményeket. Hangsúlyozta, hogy jelentős a fejlődés a munkásszállások, a rehabilitációs tevékenység, a szakképzés színvonalának emelése terén, jobban érvényesül az üdülés jutalomjellege, de változatlanul gond a nagycsaládosok üdültetése. Az ipari átlagon felüli bérnövekedés ellenére a reálbérek a vegyiparban a tervezett szint alatt maradtak. A tagdíjbevétel bár jelentősen emelkedett, romlott viszont a tagdíjmorál.

A XXIV. kongresszus 1986. január 11–12. között már mutatja a gazdasági helyzet romlását. Az iparág béreinek 47,5%-os emelkedése mellett a beszámoló eredményként állítja be, hogy a reálbérek nem csökkentek. Súlyos kritikai megjegyzések hangzottak el, hogy anyagihiány miatt akadozik a termelés, gyakori a dolgozók átcsoportosítása, nagy a fluktuáció. Sok helyen az importkorlátozások és anyagi okok miatt még a berendezések műszaki szinten tartása sem volt lehetséges. A határozat 45 pontja „összkomfortos”, de a társadalmi-gazdasági változások új kérdéseket vetnek fel.

A Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének tevékenysége

A közelmúlt éveiben rendkívüli történelmi események tanúi és részben alakítói lehettünk. 1988 és 1990 között politikai és gazdasági rendszerváltás zajlott le. A politikai váltásokat az 1983. évi alkotmánymódosítás, a nagyobb szabadságot engedő választójogi törvény és annak alapján létrejövő parlament jelezte. A demokrácia-csomagterv elfogadása, az egyesülési jogról szóló törvény meghozatala, a többpártrendszer tudomásul vétele, az 1989. évi alkotmányozás, valamint a köztársaság kikiáltása, s végül az 1990. évi parlamenti választás a rendszerváltás előkészítői, meghatározó állomásai voltak.

A gazdasági rendszerváltás a politikait megelőzően már jóval korábban megkezdődött. A reformok (1957, 1968, 1980, 1985, 1989) a gazdaság szabályozó szféráját (ár-, bér-, adó-, nyereség-, árfolyam-rendszer stb.) érintették elsősorban, s csak az utolsó évtizedben terjedtek ki néhány intézményre (vállalatvezetés, bankrendszer stb.). Mai szemmel, utólag visszatekintve minden reformintézkedés a gazdasági rendszerváltás előkészítő lépése volt.

A magyarországi átmenet példa nélküli, hiszen a méltán forradalmi jelentőségűnek nevezhető változások békésen, rendezetten, tárgyalásos formában, az ország kormányozhatóságát és a központi hatalom működőképességét megőrizve, alkotmányos, jogi keretek között zajlottak le.

Az 1990. évi országgyűlési választások eredményeként több mint négy évtized óta először jött létre vitathatatlan legitimitású, szabadon választott parlament, s a szavazatok révén egy konzervatív–keresztény–nemzeti kormány Antall József vezetésével. Az MDF–SZDSZ-paktum alapján, „kancellár-demokrácia” valósult meg, s egyben számos alkotmánymódosításra is sor került (kétharmados törvények, országgyűlési biztosok stb.).

A politikai rendszerváltást követően a magyar társadalom hihetetlenül mély válságot élt át. Itt többféle társadalmi megrázkódtatás egymásba csúszásáról, egyidejűségéről volt szó. A piacgazdaságra való átmenetből adódó, a gazdasági szerkezetből és a külgazdasági orientációváltás kényszeréből következő válságok egyidejű megjelenésének voltunk szenvedő alanyai. 1990 és 1994 között 20%-kal csökkent a GDP. A jövedelmek szintén csökkentek. Tömegessé vált a munkanélküliség. Magasra szökött az infláció, példátlan mértékű egyensúlyromlás következett be. A privatizáció sok vajúdas után elindult, számos helytelen vállalat (kárpótlás, bankkonszolidáció, reorganizáció stb.) ígérete a jövő szempontjából súlyos teherterelt jelentett. A koalíciós kormány bár 1990 nyarán létrehozta az Érdekegyeztető Tanácsot; új Munka Törvénykönyvet alkotott, megszületett a munkavédelemről szóló törvény; 1993-ban megválasztásra kerültek a társadalombiztosítási önkormányzatok munkavállalói képviselői, valamint az üzemi tanácsok, de a kormány nem bizonyult „szakszervezetbarátnak”. Először tagságától akarta megfosztani a szakszervezeteket, majd vagyonától. Ezirányú kísérletei ellenkező hatást váltottak ki.

1994 nyarán 72%-os parlamenti többséggel új koalíciós – szocialista-liberális – kormány alakult. Jó néhány hónap telt el az útkereséssel, a koalíciós partnerek együttműködésének rendezésével, a kormá-

nyon belüli feszültségek oldásával. 1995 tavaszán drasztikus hatással jelent meg az úgynevezett „Bokros-csomag”. A számos szükséges intézkedés (csúszó árfolyam politika, vámpótlék) mellett nagyszámú, az Alkotmánybíróság által sorra korrigált, végiggondolatlan döntések is születtek. A reáljövedelmek az 1951–52-es éveknek megfelelő mértékben csökkentek. A szociális-egészségügyi ellátó rendszerek átalakítása súlyosan érintette a lakosságot. 1995 második felében felgyorsult a privatizáció és látványos eredményeket hozott. A kormány bár kezdeményezte a munkavállalókkal és a munkaadókkal kötendő „társadalmi-gazdasági megállapodást”, az nem járt sikerrel. A Munka Törvénykönyve módosítását a kormány a szociális partnerek ellenében fogadtatta el a parlamenttel. 1995-ben szinte megbénult az országos érdekegyeztetés. Az 1995. év végén és 1996. év elején tapasztalható volt már néhány biztató jel.

A vegyipar 1989–96 között igen nehéz időszakot élt át. Először egy-egy ágazat, vagy nagyvállalat létéért folyt a küzdelem. A külgazdasági orientációváltás új kihívásokat jelentett. A privatizáció is számos kérdést vetett fel.

– Az alumíniumipar súlyos válsággal küzdött. Megszűnt a magyar-szovjet timföld-alumínium egyezmény. A válsághoz hozzájárult a világgazdasági recesszió és a halogatott hazai alumíniumipari szerkezetváltás. A foglalkoztatottak létszáma a 80-as éveknek töredékére csökkent. Ugyanakkor a szakszervezet határozott fellépésére sikerült megőrizni az alumíniumipari vertikumot. A privatizációban elsősorban a magyar magántőke, amerikai és osztrák tőke játszott szerepet.

– Megtörtént a gázipar privatizációja. A külföldi partnerek, illetve tulajdonosok a gázszolgáltatóknál a francia, német és olasz, a gázipar más területein pedig a holland és német cégek lettek

– A gumiiipar szintén súlyos helyzetben volt, privatizáció előtt állt. Létszáma jelentősen lecsökkent.

– A gyógyszeripar hamar kiheverte a keleti piacok összeomlását. 1995-ben 350 millió dollár exportot ért el. Szellemi exportja is meghaladta a 10 millió dollárt. A korábbi 80%-kal szemben – az elviselhetetlen gyógyszerimport miatt – már csak 50% körüli volt a részesedése a hazai gyógyszerellátásban. Új kihívást jelentett a termékszabadalom bevezetése. A gyógyszeriparban francia és izraeli tőke jutott tulajdonhoz.

– A kőolajfeldolgozó-ipar és kereskedelem átalakítása folyamatos volt. Az elképzelések szerint egységes nemzeti olajcéggént kívánták tovább működtetni, mint MOL Rt.-t.

– A vegyipar átalakítása, privatizációja különböző fokozatokban zajlott. Néhány cég dolgozói és menedzsment tulajdonba került (Budapesti Vegyiművek), mások külföldi tulajdonba. A BorsodChem Rt. sikeres akció keretében a hazai és a nemzetközi tőzsdére léphetett. Privatizálták a Tiszai Vegyi Kombinát Rt.-t és a Nitrokémia Rt.-t. Magyar magántulajdonba került a Caola Rt., majd angol, francia, holland, német, olasz, osztrák, valamint amerikai, japán és dél-koreai tőke lett érdekelt a vegyipar egyes cégeinél.

– A Vegyész Rt. szintén dolgozói és menedzsment tulajdonba került.

1996-ra a magyar vegyipar szerkezetében közeledett Nyugat-Európa vegyiparához. A nemzetgazdaságon belüli 16%-os súlya megfelelt a nyugat-európai országok 16,5%-os átlagának.

A Vegyipari Dolgozók Szakszervezete 1988 őszén szembenézett a várható politikai–gazdasági váltásokkal és átfogó „Hogyan tovább? Céljaink, elgondolásaink, tennivalóink” című munkaanyagban rögzítette álláspontját. A dokumentumban megfogalmazta, hogy el kell jutnunk a „megértő” szakszervezettől a szociális partnerségig. Ennek keretében rögzítette a szakszervezetek szerepvállalását a jogállamiság megteremtésében. Igényelte az alkotmánymódosítást, a gyülekezési és az egyesülési jogról szóló törvényeket, a választási törvény módosítását, a népszavazás intézményének bevezetését, a gazdasági társaságokról szóló törvény megalkotását, a Munka Törvénykönyve módosítását, a sztrájkjog törvényi szabályozását. A dokumentum megfogalmazta, hogy a szakszervezetek a szakszervezeti tagság által léteznek, s ezáltal érte vannak. A dokumentum részletezte a VDSZ tennivalóit, az ágazatok és a rétegek érdekében végzendő feladatokat.

E dokumentum széles körű vitája alapján zajlottak le a munkahelyeken a beszámoló és feladatrögzítő, valamint a tisztújító értekezletek. Ezek után került megrendezésre Százhalombattán, 1989. október 27–29-én a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete XXV. kongresszusa, amely negyven év után önálló alapszabályt alkotott a VDSZ-nek, és elfogadta a „Méröldökök” című programot. A kongresszus a szakszervezet nevét Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (VDSZ) névre változtatta. Megerősítette a szabad, demokratikus szakszervezetek működési elveit, egyetlen feladatának tekintette a munkavállalók érdekeinek képviselését és védelmét. A főtitkári beszámoló rögzítette, hogy „önmagunk erejével kell szembenézni múltunkkal: vállalni a vállalhatót, elvetni az elhagyandót. Szakszervezetünkben – a nyolc évtizeddel ezelőtti hagyományokból merítve –

valós szakszervezetet kell közösen formálnunk. Klasszikust is, de emberformálót. Úgy kell a sokirányú érdekek felszínre kerülését egyengetnünk, hogy közben szövetkezzünk. A szövetkezés megsokszorozhatja erőnket, nagyobb esélyt adhat a felszínre került érdekek érvényesítésére.” A történelem adta lehetőségben a történelmi feladat: „vagy találunk egy utat, vagy csinálunk egyet”.

A vegyészek szakszervezete e viharos időszakban egységben maradt. Hátra volt még a magyar szakszervezetek, a Szakszervezetek Országos Tanácsa átalakulása. Ez újabb kihívást jelentett.

1990. február 23-án került sor a VDSZ – előre eltervezett – XXVI. rendkívüli kongresszusára, amely leszögezte: a VDSZ szükségesnek tartja, hogy a hazai szakszervezetek alapvetően új, valamennyi szakszervezeti formációt átfogó szövetségi rendszert alakítsanak ki. Azzal bízta meg képviselőit az országos szövetség alakuló kongresszusára, hogy együttműködői és ne alapítói tagságot kérjenek. A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) 1990. márciusi alakuló kongresszusa kétszeri szavazás után sem hozta létre az együttműködői tagságot. Ezért a VDSZ XXVII. rendkívüli kongresszusa foglalt állást a kérdésben 1990. március 23-án. A kongresszus úgy döntött, hogy a VDSZ nem lesz alapító tagja az MSZOSZ-nek. Ugyanakkor tudomásul vette, hogy az érdekeltek létrehozták azon tagozatot, amely alapító tagja kíván lenni az MSZOSZ-nek. A kongresszus kötelezte az elnökséget a Szakszervezeti Kerekasztal (MSZOSZ, LIGA, Értelmi Szakszervezetek Tömörülése, Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, Munkástanács, Szolidaritás Szakszervezete stb.) tárgyalások megkezdésére. A VDSZ székházában jött létre 1990 júniusában a „Szakszervezeti Kerekasztal”, úgyszintén húsz órás tárgyalás után itt született meg 1992 szeptemberében a szakszervezeti vagyonmegállapodás, valamint a részletes vagyonosztzkodás. A kongresszus nyomatékkal hangsúlyozta a VDSZ szervezeti- és akcióegységének megőrzését. Ilyen mértékű összetartozásról csak a bányász kollégák beszélhettek.

1993. november 17–18-án rendezték meg a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége XXVIII. kongresszusát. A főtitkári beszámoló Willy Barandt idézte, amikor hangsúlyozta, hogy: *„Semmi sem jön magától és csak kevés az, ami tartós. Éppen ezért legyetek tudatában erőtöknek, s annak, hogy minden kor a maga válaszait igényli.”*

1989 és 1995 között a VDSZ munkáját a politikai választási harcok, majd a pártpolitikai és parlamenti demokrácia küzdelmei között végezte. Ezzel együtt megkezdődött a piacgazdaság kiépítése, felgyorsult a privatizációs folyamat. Minden változás keményen érin-

tette a VDSZ-t. A legnehezebb változás, hogy több mint 20 ezer munkavállaló munkahelye megszűnt. Ezek sorsát enyhíteni – végkielégítéssel, korengedménnyel, előnyügdíjjal stb. – lehetett, de nem ez a volt a végső, megnyugtató megoldás. Gazdasági növekedésre van szükség! – hangoztatta a VDSZ.

Folytatódott a gazdasági recesszió. Munkavállalóink értetlenül álltak a romló gazdasági helyzettel és az arról szóló vitával szemben. Hogyan lehetséges, kérdezték dolgozóink – sok szempontból teljes joggal –, hogy az életszínvonal csökken, a munkavállalók életfeltételeinek bizonytalansága nő, akkor, amikor egy gazdaságtalan gazdálkodási rendszerből a vezető ipari országokban nagy sikert felmutató gazdálkodási rendszerre térünk át. A munkavállalók elérkeztek a sokszor hangoztatott tűréshatárig. Ezt az anyagi javak nagymértékű csökkenése mellett, döntően a jövő bizonytalansága okozta. A VDSZ kidolgozta a sztrájkszabályzatát, szükség esetén végső fegyverét. Ez ideig azonban a vegyiparban csupán figyelmeztető sztrájk bejelentésére került sor. Szakszervezeti tagságunk a politikai erőktől elvárta (és ma is elvárja) a gazdasági rend megváltoztatásának következetes programját és annak véghezvitelét. 1995–96-ban arra volt szükségünk, hogy a gazdasági növekedés meginduljon, a külső és belső egyensúly stabilizálódjon, az infláció csökkenjen, a munkanélküliség mérséklődjön, és a szociális feszültségek enyhüljenek. Mindezeket egymással összefüggésben kellett megoldani. A VDSZ mindezek tudatában végezte a dolgát. Az elmúlt évek „forgószelében” a VDSZ együtt maradt. Hazailag és nemzetközileg is elismert, erős, szakmai munkáját jól ellátó, az ország egyik legnagyobb szakszervezete lett.

A VDSZ büszke volt:

- hogy munkahelyeink több mint 90 százalékában érvényes kollektív szerződések voltak,
- hosszú vitákkal, de létrejöttek a szakágazati kollektív szerződések,
- megtanultuk a privatizációban való részvétel fogásait,
- közel 90%-os támogatottságot kaptunk az üzemi tanács választásokon 1993-ban és 1995-ben,
- több mint tízezer munkavállaló dolgozott heti 36 órás munkarendben,
- megvalósult a robbanóanyag-iparban dolgozók korkedvezménye,
- több ezer nyugdíjasunk részesült – általunk kezdeményezett – kivételes nyugdíjmelésben,
- számos szolgáltatás (jogvédelem, egészségügy, munkavédelem, környezetvédelem, utazás, üdülés) részesei voltak munkavállalóink,

- nagyon sok munkahelyi szervezet különböző akciókkal, segítyekkel stb. segítette a megélhetési gondok enyhítését,
- a világ és Európa vegyipari szakszervezetei elsőnek fogadtak be bennünket e térségből,
- több mint ezer tisztségviselőnk tanulta a piacgazdaság körülményei között a szakszervezeti munkát külföldön és itthon,
- a VDSZ lett az ország legjobban informált szakszervezete, a VDSZ INFO, a dokumentumtár, a nemzetközi hírrendszeren keresztül, s a Vegyipari Dolgozó tájékoztatása útján is,
- alapítványaink szolgálják a vegyipari szakemberképzést, a szakmai pályázatokat, a rászorulókat,
- létrehoztuk és működtetjük a balatonföldvári, balatonszemesi és balatonvilágosi üdülőket,
- ott voltunk és vagyunk az országos és az ipari érdekegyeztetés fórumán, a hazai és a nemzetközi szakszervezeti rendezvényeken.

„... Én dolgozni akarok. Elegendő harc, hogy a multat be kell vallani. A Dunának, mely mult, jelen s jövő, egymást ölelik lágy hullámai. A harcot, amelyet őseink vívtak, békévé oldja az emlékezés s rendezni végre közös dolgainkat, ez a mi munkánk; és nem is kevés.”

(József Attila: A Dunánál)

A múlt tanulságos, a jelen küzdelmes, a jövő biztató

Talán ezek a legtalálhatóbb kulcsszavak a magyar vegyipar helyzetének, történéseinek az utóbbi évek hiteles bemutatására. 1997 végére a privatizáció gyakorlatilag befejeződött. Kialakult az új tulajdonosi szerkezet. A további változások már a piacgazdaságban szokásos folyamat megújulásaként értelmezhetők.

Nem szeretnénk az előző kilencven év méltatása után nagyobb hangsúlyt adni e visszaemlékezés tartalmában az elmúlt tíz évnek, de olyan változások tanúi lehettünk, melyek nemcsak vegyipari jelentőségűek, de hazánkra nézve történelmi események is voltak. 2004-es év valójában a világtörténelmi események rangjára emelkedett, hi-

szén 10 tagországgal, köztük hazánkkal is kibővült az Európai Unió. Talán a több, mint ezer éves országalapítás, a keresztény Európához való csatlakozás, a szent korona elfogadása jelenthet egyenértékű eseményt, hiszen – bár áldozatok, szenvedések, kudarcok és veszteségek árán – de ismét Európa tagországa lettünk. Most egy újfajta jövő kezdődött. Útelágazás, melyben dönteni kellett, hogy merre tovább? Dönteni kell arról, hogy melyik út vezet a közös (országépítő) cél felé, dönteni kell a tempóról is, és bizonyára a következő útelágazásnál is közösen kell megvitatni a helyzetet, hiszen az „Úton” együtt kell végigmennünk, munkavállalóknak és munkáltatóknak, pályakezdeknek és nyugdíj előtt állóknak, a munka világa, a vegyipar minden szereplőjének.

A rendszerváltás előtti évtizedekben a vegyipar volt az egyik legdinamikusabban fejlődő ágazat. Részesedése az ipari termelésből 25 százalék körüli volt. 2006-ra ez az érték 14,5 százalékra csökkent. A nyolcvanas években a vegyipar 110 ezer főt foglalkoztatott. Ma 2006-ban ez a szám alig hetvenezer.

A szakma reális megítélésénél azonban nem lehet elfelejteni, hogy a kiépített kapacitások egy részt a KGST, ezen belül is elsősorban az igénytelen szovjet piacra termeltek, és azt sem, hogy az érték és árarányok nem mindig álltak szoros kapcsolatban. Azt azonban nem lehet vitatni, hogy a szakma állami és vállalati menedzselése az adott körülmények között – egyéb szektorokéhoz viszonyítva – kiemelkedő színvonalú volt. Igazolja ezt az is, hogy az alapanyagszegény Magyarország összevont vegyianyag és vegyitermék külkereskedelmi mérlege mindig egyensúlyban volt.

Az akkori „sikernek” azonban – kortársi szemmel nézve is – voltak árnyoldalai. Példák erre, amelyek azért nem minden esetben általánosíthatók: kihasználatlan kapacitások, magas energiafogyasztás, elavult, korszerűtlen technológiák, 100 éves épületek és berendezések, a versenypiacon eladhatatlan termékek, fölösleges munkaerő, és nem utolsósorban a környezetszennyezés által okozott környezeti károk.

Az eredmények között kell azonban nyilvántartani, hogy a magyar vegyipar már a rendszerváltozás előtt is sok szállal kötődött a fejlett világhoz. A 80-as években növekvő tendenciát mutatott a mai szemmel is versenyképesnek tekinthető áruk termelése, és a magyar vegyipari vállalatok jó része újabb beruházásainál élvonalbeli nyugati technológiákat alkalmazott. Már megjelent a külföldi tőke is, vegyes vállalatok formájában.

A rendszerváltozás után megkezdődött a piac kiépítése. Nagyot változott a világ és más lett a vegyiparban dolgozók élete is. Erő kellett a változásokhoz, a változtatásokhoz és önmagunk helyzetének, életmódjának változásainak elviseléséhez is. Elődeink harcai, élete, tapasztalataik arra készítettek, hogy hinnünk kell az új korszakban és tennünk kell érte!

Nem volt követendő példa

A szerkezetváltás és a privatizáció egy időben, párhuzamosan történt. Nem volt követendő példa, más országok gyakorlatában ilyen irányú változásra korábban még nem került sor. Nem is lehet csodálni, hogy – mai szemmel nézve – nem egy gazdaságszervezési döntés kapott hibás vagy elszett minősítést.

A privatizáció több lépcsőben ment végbe és 1997. év végére kialakult az új tulajdonosi szerkezet. Ennek eredményeképpen az állami tulajdon aránya 1998-ban 11 százalék volt. 2006-ban, napjainkra alig 4 százalék. Mindössze néhány kulcsfontosságúnak tekintett ágazatban (például kőolaj-feldolgozás,) maradt fenn – többnyire iparpolitikai megfontolások alapján – állami tulajdonrész.

A külföldi tőke számára, az átalakulási időszakban Magyarország mindvégig a közép-európai régió vonzasközpontja volt. A pénzeszközök legnagyobb része a tőkeintenzív, az átlag feletti termelékenységű, vagy magas profitrátájú ágazatokba áramlott. A legtöbb tőkét a feldolgozóipar vonzotta, ezen belül a legkedvezőbb befektetési területek között volt a vegyipar is. A vegyipar külföldi befektetési állománya 1997 végén meghaladta a 2,2 milliárd USD-t, a külföldi tőke aránya ekkor már 56 százalék volt.

A vegyiparon belül nagyarányú volt a külföldi tőke részvétele az ipari gázgyártásban, a vegyiszálgártásban (közel 100 százalék), a gyógyszergyártásban (72 százalék), alacsony a műtrágya-, a növényvédőszer-gyártásban, a szerves és szervesetlen vegyipari szakágazatokban. Különböztek a szakágazatok abban is, hogy hol kaptak nagyobb szerepet a szakmai és hol a pénzügyi befektetők.

Az előbbieket főként az ipari gázgyártás, a vegyiszálgártás, a lakk- és festékipar valamint a gyógyszeripar vonzotta. Az igen jelentős műanyaggyártást és az azon alapuló műanyag-feldolgozást döntően pénzügyi befektetők uralták és uralják ma is.

A bizakodásra okot adó változások azonban sokszor sokkolóan hatottak a munkáltatókra, néha a befektetőkre is. 1999-ben a vegyipar

teljesítménye mélypontra esett vissza: a hazai vásárlóerő csökkent, a keleti export piacok túlnyomó része elveszett, a felkészülés nélkül végrehajtott liberalizációval a magyar vállalatoknak le kellett mondanium a piaci mérközéseken a hazai pálya előnyeiről. A privatizáció során egyáltalán nem volt prioritás a vegyipar korábbi szintjének fenntartása.

A legdrasztikusabb változások 1992-ben történtek, ezt követően 1996-ig a stagnálás vagy némi kis mértékű emelkedés jellemezte a vegyipart. 1997-ben az ágazat elmozdulni látszott a holtpontról, és úgy tűnt, hogy növekedési pályára áll. (4,6 százalék volt a növekedés.) A térségi változások azonban a második félvétől újfent visszaesést okoztak, a termelés csökkenés az előző évihez viszonyítva 7,2 százalék volt.

1990 és 2000 között a vegyipar részaránya a feldolgozóipari termelésben 14 százalék alá csökkent. A 2000. évi termelés az 1990. éviének csak a 77 százalékát érte el.

Aki csak a számokat nézi, nehezen értékelheti a végbement folyamatokat. Ebbe az időszakban alig volt zöldmezős beruházás. Nagy szerepet kapott viszont a meglévő technológiák racionalizálása, a termelő üzemek szűk keresztmetszeteinek bővítése. A változások együtt jártak azzal is, hogy a gazdaságtalan termelés leállításra került, a túlzott kapacitások leépültek, több korszerűtlen üzem bezárt. Kevesen látták még akkor, hogy ez a kibocsátóképeség szempontjából kisebb, de a piac igényeihez jobban alkalmazkodó vegyipar lehet majd a kiindulópontja a további fejlődésnek.

Azok a szektorok, amelyek korábban is jól működtek, könnyebben reagáltak a kihívásokra. A jó példák között kell említeni a petrokémiát és az arra épülő műanyaggyártást. A petrokémia vegyipar egyik olyan területe, amelynek termelése 1990 óta nem esett vissza, sőt azóta is intenzíven fejlődik. A PE, PP, PVC, polisztirol és a poliuretángyártás már a 80-as években versenyképes fejlődési pályára állt, köszönhetően a korszerű technológiák alkalmazásának. Erre alapozódott a műanyag-feldolgozás elismerésre méltó dinamikája is.

Néhány szakágazat azonban nagyon nehéz periódust élt át. A műtrágyagyártás a mezőgazdaságban bekövetkezett drasztikus igényhanyatlás következtében harmadára csökkent. Az agrárszakma sorsához kötődő növényvédőszer-gyártás is a változások vesztese lett. A fogyókúra a gyógyszeripart sem kerülhette el. Bármennyire is a magyar vegyipar egyik gyöngyszeme, számadatak

bizonyítják, hogy termelése korábbi önmagához viszonyítva jelentősen csökkent. Igaz, jelentősen megváltoztak a gazdaság versenyfeltételei is.

2000-ben a szakértők között még sokan kételkedtek a vegyipari termékek iránti hirtelen megugró bővülő keresletben. Ennek ellenére a régió országai, hasonlóan Magyarországhoz – talán éppen a várható Európai Unió csatlakozás szellemének erősödése folytán – növekedési pályára álltak. Magyarország centrális elhelyezkedése kapcsán, vegyipara is egyik haszonélvezője lett a régió fejlődésének.

A globalizált világ multinacionális óriásai azt is felismerték, hogy a Magyarországon folytatott kutatás–fejlesztési munka, amely eddig csak a legfejlettebb országok privilégiuma volt – a meglévő, vagy versenyképesen megteremthető fejlesztési infrastruktúra miatt – gazdasági racionalitás. Ez a felismerés a vegyipar kutatásigényes területein is olyan magyarországi kezdeményezéseket jelent, amelyek hatása a hazai vegyipar fejlődésében hosszú távú távlatokat is nyithat.

Ehhez azonban az is szükségeltetik, hogy a vegyipar természeti és a humán környezethez való viszonya is európaivá váljék.

Az EU-csatlakozás átírta a magyar vegyipar fejlődésének forgatókönyvét. Ami a fejlődési esélyeket növeli, az EU kötelező útkeresése. Különös érdeklődés kíséri a térségbeli kapcsolatépítési lehetőségeket. Ráirányul a figyelem adottságainkra. A már jól ismert, és inkább a jövő szempontjából jelentős piacunk mellett, megismerik – a versenyben értéket jelentő – szakmai tradícióinkat, innovációs potenciálunkat, e tényezők mobilizálási lehetőségeit, és a „sajnos” még hosszabb távon kalkulálható bérelőnyt. Unión kívüli piacokat is megcélozva, számíthatnak logisztikai előnyeinkre, és határterületi adottságaink miatt, „kapocs” szerepünkre is. Növekvő partnerkapcsolati értéket képvisel – a bővülés ígérete miatt – az Unióhoz képest alacsony vegyitermék-felhasználásunk.

Külön hangsúlyt kell adnunk a hazai kőolaj-feldolgozásnak, amely hatalmas változáson ment keresztül az elmúlt években. Az ezredforduló táján a kőolajárak rendkívül nyomottak voltak, az iraki kapacitás kiesésének kínálatcsökkentő hatását kompenzálta, hogy a világgazdasági recesszió jelentős mértékben visszafogta az olajtermékek iránti keresletet. Kína folyamatos piacnyitása és stabilan 10% feletti gazdasági növekedése (valamint az ezzel párhuzamosan üzemanyag-kereslet) napjainkra nyilvánvalóvá tette a kitermelési kapacitások szűkösségét, ami a kőolajárak gyors emelkedésé-

hez vezetett. Az ezredfordulón még több (többnyire kicsi, kevésbé hatékony) finomító működött gazdaságtalanul, alacsony kapacitáskihasználtság mellett. A versenyképesség javítása érdekében előtérbe kerültek a korszerű informatikára, integrált irányítási, ütemezési, tervezési módszerekre alapozott, hatékony vállalatirányítási és költséggazdálkodási rendszerek. Ezen rendszerek bevezetése azonban a viszonylag kedvezőtlen profítkörnyezetben – elsősorban a kisebb európai finomítók esetében – forrásokat vont el azoktól a minőségjavító beruházásoktól, amelyek 2004-ben szükségesek lettek volna a 2005-ös új üzemanyag normák teljesítéséhez. Emiatt a minőségi üzemanyagok ára 2004-ben a fejlett piacokon hatalmas emelkedésnek indult.

Magyarországban a korábbi öt finomítóból mára csak kettő működik, a MOL az alacsony kapacitású kis finomítókat bezárta, illetve átalakította. A Dunai Finomító (Százhalombatta) nemzetközi léptékkel nézve közepes méretű, ám igen hatékony és magas komplexitású finomítónak számít.

A MOL jelentős mennyiségben termel petrolkémiai alapanyagokat (vegyipari benzint, vegyipari gázolajat, propilént, benzolt és egyéb aromásokat), sőt néhány készterméket (például polisztirolt) is és nemcsak a hazai petrolkémiai ipar legnagyobb beszállítója, de egyben a legnagyobb hazai petrolkémiai cég, a TVK tulajdonosa is.

A magyar petrolkémiai ipart lényegében három nagyvállalat, a MOL Rt., a TVK Rt. és a BorsodChem Rt. alkotja. A három cég szoros technológiai és üzleti kapcsolatban áll egymással. Együttesen a magyar vegyipar termelési értékének mintegy 50%-át, a hazai GDP-nek pedig mintegy 10%-át állítják elő.

Amennyiben a MOL-t elsősorban olajipari (kitermelés és finomítás) cégnek tekintjük, úgy a legnagyobb petrolkémiai cég – árbevétel alapján – a TVK Rt. A petrolkémia legfontosabb alapanyaga az etilén. Magyarországon a TVK Rt. működteti az egyetlen etilénkrakkolót, melynek kapacitása el az elmúlt két év alatt történt beruházás eredményeként eléri az évi 620 kt-t.

Ma Európában egy olefingyár (etilén krakkoló) versenyképességének egyik kritériuma, hogy éves termelési kapacitása legalább 500 kt legyen. A TVK Rt. olefingyára a fejlesztést követően kielégíti ezt a kritériumot. A MOL Rt. eredetileg vállalta ugyan az új olefingyár addicionális alapanyag szükségletének (vegyipari benzin, vegyipari gázolaj) biztosítását, ám a jelenlegi magas üzemanyagárak mellett valószínűleg célszerűbb lesz számára ezen alapanyagokat tovább

finomítani, majd motorhajtóanyagként értékesíteni, a TVK Rt. számára szükséges alapanyagot pedig importálni. A beszerzés iránya azonban a TVK Rt.-nél gyártott polimerek mennyiségére valószínűleg nem lesz hatással.

Árbevételét tekintve Magyarország második legnagyobb petrokémiai vállalata a BorsodChem Rt., amely a TVK Rt.-től vásárolt etilénből állít elő PVC-t. Ezen felül a BorsodChem Rt. magasabb hozzáadott értékű izocianát termékeket, MDI-t és TDI-t is gyárt, amelyek piacán jelentős szereplőnek számít Európában. Az MDI és a TDI az egyre szélesebb körben elterjedő műanyag, a poliuretánok alapanyaga.

A BorsodChem Rt. a TVK-hoz hasonlóan jelentős kapacitásnövelő beruházásokba fogott. A vinil-klorid gyártókapacitás növelése mellett az MDI kapacitása közelmúltban 60 kt-ról 160 kt-ra bővült

Vegyipari beruházások napjainkban

A vegyipar árbevétele a 2005. évi növekedést követően 2006-ban, – a VDSZ fennállásának 100. évében – még nagyobb mértékben bővíthet. Ezúttal a növekedés fő forrását a gyógyszeripar mellett a vegyipari alapanyagok gyártása jelenti, hiszen a PVC és polietilén (HDPE, LDPE) árak 2004 második és harmadik negyedévében rekord szintre emelkedtek. 2005-től már a TVK és a BorsodChem Rt. üzembe álló új termelőkapacitásai adhatnak újabb növekedést a szektor árbevételének. A beruházási ciklusok miatt hosszabb távon az árbevétel várhatóan lépcsőzetesen növekszik.

A petrokémiai ciklus 3–4 igen gyenge év után végre felszálló ágba ért – erről tanúskodnak a nyugat európai petrokémiai cégek javuló eredménye is. Emiatt a következő 2–3 évben nemcsak az árbevétel, de a profitabilitás bővülése is prognosztizálható.

A gyógyszeripar növekedése némileg lassulhat a profitabilitás hasonló mértékű növekedése mellett. A szektor számára a növekedés forrását továbbra is az export jelenti.

A műtrágya-, növényvédőszer- és festékgyártás árbevétele egy számjegyű tartományban emelkedhet 2006-ban, de a profitabilitás növekedése valószínűleg ez alatt marad. Az élesedő verseny miatt a következő néhány évben nem számítunk a lassan emelkedő trend jelentős megváltozására.

Összességében a hazai vegyipar kilátásait az olajárak jövőbeli alakulása nagymértékben meghatározza. Ennek ellenére bizakodóan

nézhetünk a jövőbe, hiszen napjainkban több nagyberuházás folyik, ami az elmúlt évtizedre nem volt jellemző.

A Nitrogénművek Rt. versenyképessége és a péti munkaerő foglalkoztatás legalább 30 évre biztosított annak a fejlesztésnek köszönhetően, amely napjainkban folyik. A projekt keretében egyebek között 12 milliárdért megépül egy új, napi 1500 tonnás kapacitású salétromsavüzem. Fajlagos mutatóit és környezetvédelmi vonatkozásait figyelembe véve Európa egyik legkorszerűbb termelőegysége lesz. Az új üzemben olyan véggáz megsemmisítő műveleti egység is épül, amely a mai környezetvédelmi követelményeknél lényegesen kedvezőbb dinitrogénoxid-kibocsátással jár. Az új üzemben termelt salétromsav döntő részét a Nitrogénművek Rt. műtrágyaüzemeiben ammónium-nitrát és pétisó terméké dolgozzák fel. A Nitrogénművek Rt. megújításának további jelentős állomásaként egy új komplett műtrágya gyár is épül, granulálóval, csomagolóval, logisztikai központtal. A mintegy hétmilliárd forintba kerülő új gyár – a tervek szerint 2006 végére készül el – napi 1100 tonna ammóniumnitrát vagy 1400 tonna pétisó kibocsátására lesz alkalmas.

A TVK Rt. a közép-kelet-európai régió polietilén- és polipropilén piacának legnagyobb szereplője, amely nemcsak a hazai és közép-európai, hanem számos nyugat- és kelet-európai közepes és kisméretű műanyag-feldolgozó vállalatot lát el alapanyaggal. Termékeivel több mint negyven országban van jelen.

Méretét és hatását tekintve a most befejezett fejlesztés jelentősége a Tiszaí Vegyi Kombinát alapításához hasonlítható, így nem csupán a társaság életében, hanem a hazai ipartörténetben is mérföldkőnek tekinthető. A beruházás eredményeképpen a társaság elérte azt a méretgazdaságosságot, amelynek birtokában megőrizheti vezető pozícióját a közép-európai régióban, és erősítheti piaci jelenlétét az Európai Unióban.

Jelentős kapacitásbővítés várható a Zoltek Rt.-nél Nyergesújfalun. Az amerikai tulajdonos ígéretet tett arra, hogy a szénszálgyártást ötszörösére növeli és közel ötszáz munkavállaló felvétele is várható.

A BorsodChem Rt. az elmúlt évben sikeresen bővítette névleges kapacitását a PVC, a TDI és a vinil-klorid gyártásban. A vinil-klorid üzem kapacitásbővítésével felkészültek a TVK-tól várt többlet etilén fogadására, ami csökkenti a VCM-forrásoktól való függőséget. A 80 milliárd összértékű, hároméves kapacitásbővítési program öt termelő üzemet és a központi szolgáltató rendszereket érinti.

Kiemelt beruházások: Klór-, VCM-, MDI-, TDI-kapacitásbővítések és egyéb beruházások. A beruházások megvalósulása során mind az izocianát-, mind pedig a PVC üzletágakban nagyobb termelőkapacitással rendelkeznek, így a cég kevésbé lesz kiszolgáltatva a vegyipar ciklikus jellegének.

A műanyagfeldolgozó-ipar 2005-ben a mennyiségek vonatkozásában kedvező évet zárt. Korszerűsödött a termékválaszték, nőtt a nagy értékű műszaki műanyagok felhasználása is. A látszólagos műanyagfelhasználás és a statisztikailag nyomon követett műanyag-feldolgozás az elmúlt 5 évben 33%-kal nőtt és ez az emelkedés a következő évekre is igaz.

Az elmúlt esztendő alatt a MOL Rt. a világ egyik legjobban teljesítő integrált energiatarsaságává vált. A jövőben is folytatni kívánja folytatja a növekedést és a hatékonyságjavítást, közben tartva a felmerülő kockázatokat. Meg kívánja háromszorozni szénhidrogén termelését és megkésztéri a finomított termékeinek eladását, ezzel biztosítva a kutatás-termelés és feldolgozás integrációját. Kulcsfontosságú piacain további befektetésekkel kívánja a termékszerkezetet és termékminőséget javítani, miközben kihasználja a felmerülő akvizíciós lehetőségeket.

Jelentős fejlesztéseket és beruházásokat hajtottak végre a gumiiparban is. (Budapesten a Taurilnál, Nyíregyházán a Michelinnél, Makón a Continentalnál és várhatóan Dunaújvárosban, ahová a dél-koreai gumigyártó cég telepíti új beruházását.

Magyarországon a gyógyszeripar húzóágazat, melynek termelésében jelentős hozzáadott szellemi érték realizálódik.

A TEVA Magyarország Rt. több magyarországi beruházásainak egyike a sajóbáonyi vegyipari park közel négy hektáros területe. A Sajóbáonyban előállított nyerstermékből a debreceni gyárban készítenek gyógyszeralapanyagot, a koleszterinszint-csökkentő hatású statinok ma a világ egyik legjelentősebb forgalmú gyógyszerei. A nyersterméknek mintegy 60 százalékát dolgozzák fel a saját gyárban, a többit Amerikába exportálják. A sajóbáonyi telephely évi 100 tonna gyógyszeralapanyag kibocsátására képes.

A Magyarországon és az USA-ban vásárolt gyógyszergyárait alapozva kíván világszerte, de főképp Európában és Amerikában terjeszkedni az indiai Sun Pharma, aki sokat vár az Alkaloidában kifejlesztett hatóanyagoktól ugyanúgy, mint az ott készülő gyógyszerektől. A Tiszavasváriban működő Alkaloidából származik a világ orvosi célú morfingyártásának körülbelül tizede, az európai morfin előállításnak pedig 30 százaléka.

A Richter Gedeon Rt. az utóbbi öt évben több milliárd forintot fordított biotechnológiai projektekre, éves árbevételének 8–9 százalékát költi ilyen célokra. A közelmúltban jelentős beruházásokat valósított meg az orvosi biotechnológia legkorszerűbb módszereinek bevezetésére. E beruházások keretében megépült egy molekuláris biológiai és géntechnológiai módszereket alkalmazó kutató-fejlesztő egység, egy nagy áteresztőképességű úgynevezett HTS laboratórium, illetve a most átadott rekombináns fehérjéket előállító laboratórium.

Az európai vegyipar útkeresése fokozottan ránk irányítja a figyelmet. Ez jót jelent. A sokat dicsért, és talán még többet szidott globalizáció még nem merítette ki a versenyelőnyök megszerzéséhez igénybe vehető eszköztárunkat. Tradíciói miatt a magyar vegyipar ilyen szempontból jó helyzetben van. Nem kell túl sok, hogy felfedezzék, a magyar vegyipar kompetitív, összehasonlítható előnyökkel rendelkezik, mivel nagyon jó a munkaerő szakképzettsége, és az uniós átlaghoz képest kedvezőek a bérköltségek. A nyugat-európai cégeknek Magyarország kaput jelent majd a keleti piac felé, hiszen itt van a szomszédban Ukrajna, s Oroszország sincs túl messze – mondják a nyugati tőketulajdonosok.

A gyógyszergyártás, a petrokémián alapuló műanyaggyártás megőrizte fejlődőképességét, és bázisává vált egy kiemelt regionális pozíciónak. Az ország kedvező geopolitikai elhelyezkedése, hozzávéve az egész térség vegyipari produktumok iránti igényének EU-átlagot meghaladó növekedését, számos előnyösnek számító költség-tényezőt, mind ilyenek. Nem ábránd az átlagot meghaladó növekedés jövőképe, azonban tudatában kell lennünk, hogy ez nem automatizmus. A kormányzat – a szakma segítségével – sokat tehet a beruházási klíma kedvező megformálásáért.

Az eredményes gazdálkodásának azonban elengedhetetlen feltétele a működéshez szükséges minőségi munkaerő megszerzése, megtartása, a lojális, a vállalati stratégiákat megértő, kultúráját elfogadó munkavállaló. Mindehhez a munkáltatóknak biztosítani kell az egyének zavartalan fejlődési lehetőségeit, a munkavállalók megelégedettségét, gondoskodniuk kell arról, hogy a megfelelő ember a megfelelő helyre kerüljön, elősegítve ezzel a humán tőke maximális hatékonyságú működtetését, valamint a vegyipari munkáltatóknak folyamatosan gondoskodni kell az igények szerinti képzésekről, továbbképzésekről is.

Most, amikor a munkavállalók összefogásának 100. évfordulóját ünnepelhetjük világgazdasági méretekben kifejezve éppen egy jelen-

tős olajválság közepén tartunk A felhasználás jelenleg sokkal nagyobb, mint a kitermelés, ami nem azért van, mert nincs elég olaj a földben, hanem mert korábbi gazdasági válságokban nem fejlesztettek az olajipari cégek, visszafogták a költségeket. Oroszország pedig hagyta a világ egyik legnagyobb olajtermelő cégét darabokra esni.

Miért vált az olaj a legfontosabb energiaforrássá? Mert az összes más energiahordozóhoz viszonyítva az előállítási költsége töredéke a többiének.

Az európai gazdaság, a vegyipar jövője, a hazai vegyipar jövője elsősorban a kőolajtól és földgáztól függ, melynek 2/3-át importból szerezzük be. 2030-ig ez az importfüggőség tovább emelkedik. A veszély azzal is fokozódik, hogy egyes olajtermelő országok politikai helyzete instabil, és ez további veszélyeket jelent az energiapiacra. Mit kellene és mit lehetne tenni? A válaszokat a következő korszak fogja megadni, mi a mában dolgozók, csak javaslatokat tudunk megfogalmazni mely szerint szükség lenne:

- egy, a tagállamok közötti szolidaritásra;
- egy olyan infrastruktúrára, mely biztonságos és elégséges energiaellátást nyújt a lakosságnak;
- egy piaci stabilitásra;
- az országos kőolajtartalék rendszerek harmonizálására;
- a biztonsági tartalékok összehangolt felhasználására;
- az energiaellátást biztosító általános politika kialakítására;
- megfelelő szociális párbeszéd kialakítására a termelők és fogyasztók között;
- megfelelő ellenőrző rendszerek felállítása a szénhidrogén ellátás nyomon követésére és megfelelő adatbázis kialakítására;
- új energiatechnológiákkal a megfelelő környezetvédelem biztosítására;
- újrahasznosítható energiaforrásokra;

Mіндеzek magvalósítása és a múlt értékeinek kamatoztatása már a következő 100 év munkavállalóinak lesz a feladata.

A KSH 2005. évi adatai szerint közel 3000 különböző cég sorolható a vegyipari ágazatba, melynek 99 százaléka kis- és középvállalkozás.

A vegyipari bruttó havi átlagkereset 2005-ben 196 ezer forint volt, ami mintegy 50 ezer forinttal haladta meg a 145 700 forintos nemzetgazdasági átlagot. A vegyipari beruházások 2005. évi értéke elérte a 325 milliárd forintot, amely az iparban végrehajtott összes befektetés 36 százalékát jelentette, a két évvel korábbi 17,6 százalékhoz viszonyítva.

A fenntartható fejlődés útján

Az ezredfordulóval 2000 után új lendületet vett fejlődés, növekedési pályára állt az iparág. Mindemellett a hazai társadalom jelentős részének komoly fenntartásai vannak a vegyiparral szemben. Nagyrészt ezzel az iparággal kapcsolják össze a víz, a levegő, a talaj szennyezéseit. Az ismeretek hiányán alapuló előítéletek és aggodalmak csak nyílt és hiteles információkkal enyhíthetők. Nagy hiányossága a vegyiparnak, hogy elért eredményei, – elmúlt és tízéves környezetvédelmi tevékenysége, a vegyiparért komoly felelősséget vállaló munkavállalók tevékenysége – a rossz tájékoztatás miatt nem kerül nyilvánosságra.

A szerkezetváltás során sok vegyipari cég leállította elavult, környezetszennyező technológiáját. A mai létesítmények környezetvédelmi szempontból kivétel nélkül mind megfelelnek az Európai Unió elvárásainak. A növekvő arányú környezetvédelmi beruházások és az emelkedő környezetvédelmi működési költségek lehetővé tették, hogy a vegyipar az elmúlt 10 évben 85 százalékkal csökkentse a levegőbe kibocsátott szennyező anyagok mennyiségét. Az élővizeket terhelő szennyező anyagok ma már nem a vegyiparból származnak. A gyártások során folyamatosan keletkező termelési és veszélyes hulladékok hasznosítása, illetve biztonságos ártalmatlanítása mára szinte teljesen megoldódott.

A vegyipar egészség- és a munkavédelem területén is elismert színvonalon dolgozik. Az iparág baleseti, foglalkozás-megbetegedési statisztikája kedvezőbb az európai átlagnál. Vegyipari vállalataink csatlakoztak a világszerte ismertté vált Felelős Gondoskodás programhoz. Figyelemre méltó gyorsasággal folyik az ISO szabványok szerinti környezetközpontú irányítási rendszerek (KIR) önkéntes kiépítése és működtetése. A vegyi anyagok szállítása során bekövetkező balesetek káros hatásainak megelőzését, illetve csökkentését hivatott segíteni az 1998 tavasza óta kiépített és működtetett VERIK rendszer (Vegyipari Riasztási és Információs Központ), melyen belül hét vegyipari társaság tűzvédelmi és biztonságtechnikai szervezete áll készen arra, hogy szakismereteinek átadásával, szakértőivel, be rendezéseivel segítse a kármegelőzést, illetve kárelhárítást.

Ebben a tartalmában és eseményeiben, munkában igen gazdag tíz évben a vegyész szakszervezet tagjai, munkavállalók és tisztségviselők sokszor kiszolgáltattak, sokszor megalkuvásra is kényszerítő, veszteségeket is elviselni kénytelen környezetben végezték tevékenységüket.

Az elmúlt 10 év a munkavállalók szemével

Az elmúlt évek gazdasági átalakulásai, a számos konfliktussal, kompromisszumkereséssel és ellentmondásokkal teli időszakban a VDSZ tevékenysége is szünet nélküli kompromisszumkereséssel telt. Egyetlen cél vezette mindezt: a munkabéke megőrzése.

A kompromisszumokról sok embernek a gyengeség, az elvek elárulása jut az eszébe. De itt is meg kell jegyezni, hogy az a szervezet, amely nem képes kompromisszumokat kötni, az diktatorikus szervezet és működésképtelenné válása csak idő kérdése. A kompromisszumkeresésnek az egyik fő eszköze a taktika, hogy azt csináljuk, amire képesek vagyunk és azokkal az eszközökkel, melyekkel rendelkezünk. Hannibál szavaival: „Vagy találunk egy utat, vagy csinálunk egyet.”

Ezt a filozófiát követve a VDSZ életében az utóbbi években jelentős események zajlottak, így: a VDSZ

- 29. kongresszusa (1997)
- 30. Rendkívüli kongresszusa (2000)
- 31. Kongresszusa (2001)
- 32. Kongresszusa (2005)

Országos szinten ez időszak alatt történt két kormányváltás (1998, 2002) és egy kormányátalakítás (2003). (E könyv megjelenése éppen egy újabb kormányváltás, választás idejére esik.) A VDSZ tagsága, a vegyipari munkavállalók megtapasztalhatták mindkét kormánykoalíció politikai irányultsága alatti érdekvédelem-, képviselői gyakorlati lehetőségét.

A 29. kongresszus legnagyobb eredménye az volt, hogy a VDSZ, mint a szakágazatok szövetsége és a VDSZ-t alkotó további munkahelyi tagszervezetek, alapszervezetek szövetsége ebben a szakaszban is egységben maradt. Megmaradt az ország egyik legnagyobb ipari szakszervezetének, s ennek megfelelő felelősséggel dolgozott.

Megtartva a VDSZ rövidítést, megváltoztatta szakszervezetünk nevét: Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokonszakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége elnevezésre. E névváltozás lehetőséget teremtett a szakszervezeti kapcsolatok további szélesítésére.

A VDSZ szövetsége a két konföderáció rendszerén keresztül az Érdekegyeztető Tanácsban fejthette ki véleményét és szólhatott bele a minimálbér, a munkavédelem, az egészségvédelem, a szociálpolitika és az élet- és munkakörülmények egyéb területeit érintő kérdésekre. Számos esetben a VDSZ álláspontja nagyban hozzájárult a munkavál-

lások helyzetének, munkakörülményeik javulásához, az őket érintő hátrányos lépések megakadályozásához, mérsékléséhez.

Ebben az időszakban a VDSZ erejét, szellemi és fizikai energiáinak nagy részét a tulajdonváltás, a privatizáció minél kevesebb áldozattal járó megvalósításának segítése kötötte le. A bezárt, megszüntetett munkahelyek, az elküldött munkavállalók, a veszteségeink ellenére a VDSZ ez irányú érdekképviseleti és érdekvédelmi munkája eredményes volt. Szinte mindenütt sikerült a kollektív szerződések hatályát fenntartani, bérmegállapodásra jutni és ahol lehetőség nyílt rá ott sikerült biztosítani a munkavállalói résztulajdont. Szociális partneri viszonyt tudott kialakítani az befektetőkkel, francia, német, olasz, amerikai és más külföldi, valamint magyar tulajdonosokkal, azok menedzsmentjeivel. Utólag értékelve a jelenleg kialakult viszonyokat ezek egyértelműen sikernek könyvelhető el. Ugyanakkor tény, hogy a foglalkoztatási gondok enyhítésében nem ért el az országos átlagnál lényegesen nagyobb eredményt.

Az érdekvédelmi munka jelentős eredménye ebben a szakaszban egyebek közt az volt, hogy a VDSZ érdekképviseleti területéhez tartozó munkahelyeken a dolgozók 80%-át védte kollektív szerződés. A gáz-, a gumi-, a gyógyszer-, az olaj- és a vegyipar területén akkorra már volt szakágazati típusú kollektív megállapodás.

A VDSZ és tagjai büszkék lehetnek arra, hogy ezen időszak alatt sok küzdelemmel járó szakágazati és elsősorban a munkahelyi bértárgyalások eredményeként a dolgozók átlagkeresete a nemzetgazdasági skálán évek óta a második helyen volt. Csökkent a keresetek értékvesztésének dinamikája is.

Az eredmények közé kell sorolni azt a tényt is, hogy a VDSZ a szakágazatokban és a munkahelyek döntő részében mintegy 90%-os reprezentativitással rendelkező meghatározó, erős szakszervezet volt az üzemi tanács választásokon elért eredménye alapján is.

A VDSZ tagsága és tisztségviselői ismereteit bővítették a hazai és a nemzetközi képzések, a tapasztalatcserék során több száz tisztségviselő tudása, eszköztára bővült, számos szakanyag, módszertani füzet szolgálta a munkahelyi szakszervezeti vezetők munkáját.

Nagy hangsúlyt helyezett a VDSZ szolgáltató tevékenységére a jogi, társadalombiztosítási, foglalkoztatási, foglalkozás-egészségügyi, munkavédelmi, adózási, számítástechnikai szolgáltatások tekintetében.

A sokak által ma is hangoztatott és elveszett értékek között volt a szakszervezeti üdülés. A VDSZ tagjai ma is a VDSZ üdülőiben „telt házzal” vettek és vesznek részt az önköltséges és nagyon kedvezményes üdüléseken.

Számos más és új szolgáltatás is emeli a VDSZ tekintélyét, így a szabadság alatti biztosítás, az országos tömegsportmunka, a tavaszi szünetben szervezett egyetemi felkészítő tábor, a laboránsképzés támogatása, de a nemzetközi szakmai megmérettetéseken, versenyeken résztvevők pályakezdők felkészítése és részvételének támogatása is.

Azon szülők gyermekei, akik érdeklődnek e szakma iránt, az Európában is egyedülálló Magyar Vegyészeti Múzeum ódon falai között ismerkedhetnek a kémiával a nyaranként megrendezésre kerülő alkimista táborokban.

A VDSZ alapítványai segítették és segítik a nehéz helyzetbe kerülteket, a beteg vagy sérült, illetve az üzemi balesetben elhunyt munkavállalók hozzátartozóit.

A szakágazati szakszervezeti szövetségek jól működtek, miközben a szakmai érdekek markánsabban jelentek meg a képviselő és az érvényesítés során. A munkahelyi szakszervezetek tevékenysége rendszeressé vált. Komoly szerepet kapott az újszerű feladatok elvégzése. Munkájuk jelentős mértékben hozzájárult a bizonytalansággal terhes időszakban a feszültségek oldalához.

Új élethelyzetek

Ahogy a gazdaság helyzetének változásai, a termelés csökkenése egyre nehezebb helyzetbe hozta a hazai vegyipart, úgy a munkáltatók élethelyzete is nehezebbé vált. A 29. Kongresszus óta alapvetően megváltoztak a szakszervezeti munkát befolyásoló politikai és gazdasági körülmények, ennek következtében a szakszervezeti tagság és a munkavállalók helyzete kedvezőtlenül alakult.

A szakszervezeti jogosítványok megnyirbálása, a privatizáció következtében a nagyarányú elbocsátások okozta taglétszámcsökkenés megcsönkítették az érdekérvényesítés eszközeit.

Ennek ellenére ebben az időszakban is voltak eredmények, a VDSZ néhány új szakszervezetet szervezett, módszertani elemzéseket végzett, átdolgozásra került a szakszervezet-alapítást segítő módszertani füzet, az új munkajogi szabályok alapján elkészült a „minta kollektív szerződés”.

Sajnálatos tény, hogy a MOL Vegyész Szakszervezet 1999. szeptember 1-jétől kivált a VDSZ-ből, ezzel megbontotta a VDSZ féltve őrzött közel száz éves egységét.

Az 1998. évi üzemi tanács és munkavédelmi képviselő választáson a VDSZ jelöltekre leadott szavazatok közel 90%-os aránya továbbra is biztosította a VDSZ, a szakágazatok, a tagszervezetek, illetve alapszervezetek reprezentativitását, legitimitását.

Az országos érdekegyeztetési rendszer kormányzati nyomásra 1999-ben lényegesen átalakult, „társadalmi párbeszéddé szelődött”. A VDSZ tisztségviselői, szakértői a konföderáción keresztül vettek részt az új szociális párbeszéd fórumain, (OMT, illetve munkabizottságok, Nemzeti ILO Tanács, MAT) azok munkájában.

Az infláció és a munkavállalók létbizonytalansága megszüntetésének érdekében ebben az időben jellemzővé vált a több lépcsős béremelés. A nyomásgyakorlás minden törvényes és kultúrált módját megragadta a VDSZ, hogy a munkavállalók már az év elején rendelkezzenek biztonságot nyújtó bérmegállapodásokkal.

Az ezredfordulóra új jelenséggel kellett szembenézni. A privatizáció első szakaszának lezárását követően megjelent a másodlagos privatizáció, a társaságok részben vagy egészben történő továbbadása. Ez munkajogi és szakszervezeti strukturális kérdéseket vetett fel, amire a VDSZ kiemelt figyelmet fordított.

Az új szociális párbeszéd rendszerében a VDSZ kereste azokat a kapcsolódási pontokat, ahol érvényesíthető, elismertethető volt, hogy „a vegyipar magas kockázatú iparág, tűz- és robbanásveszély, a veszélyes anyagok készítmények, a kombinált expozíciók, a fokozott pszichés és fizikai megterheléssel járó munkakörülmények és a megszakítás nélküli munkarendben végzett munka magas aránya miatt”.

A heti 36 órás munkarendet szabályzó jogszabálynak sikerült érvényt szerezni még a munkáltatókkal való konfrontáció árán is.

A VDSZ nagy hangsúlyt fektetett a szociálpolitikai munkára. Ezt két-két módszertani füzet kiadásával erősítette. Sok nyugdíjas tagtársat segített abban, hogy méltányossági nyugdíjemelésekben részesülhessenek. A karkedvezményes, valamint a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakításához konkrét szakmai javaslatokat dolgozott ki a VDSZ, különös tekintettel a vegyipari sajátosságokra, érdekekre.

A VDSZ elnöksége mellett működő rétegtagozatok képviselték a tagozati szakszervezeti tagság speciális érdekeit és munkakapcsolatban álltak az Autonóm Szakszervezeti Szövetség (ASZSZ), illetve a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) vonatkozó rétegtestületeivel.

A VDSZ képzési rendszerében ebben az időszakban, többszintű, egymásra épülő differenciált módon közel ezer szakszervezeti tisztségviselő képzését tudta biztosítani. Üdülőiben évente több mint 1200 fő üdült kedvezményesen.

Nemzetközi kapcsolataink eredményesen szolgálták a privatizáció információigényét, az Európai Üzemi Tanácsokba való bekapcsolódást.

Új stratégia

A megváltozott társadalmi, gazdasági és munkakörülmények új stratégiát követeltek. A 30. Rendkívüli Kongresszus, ezen új körülményekhez alkalmazkodva fogalmazta meg céljait, stratégiáját. Elfogadhatatlannak tartotta a szakszervezeti megosztottságot, amely gyengítette a szakszervezetek országos szintű érdekérvényesítő képességét, az ágazati együttműködések, de a munkavállalókat, a munkahelyi szakszervezeteket sújtotta a legnagyobb mértékben. Tudta, hogy ezt csak összefogással, erősebb szakszervezettel lehetett az adott társadalmi viszonyok között megakadályozni. Felszólította a konföderációkat, az ágazati szakszervezeteket a szorosabb együttműködésre.

A közös szakszervezeti sajtó létrehozásának kísérlete a „Munkalap” többszöri megjelenés után kedvező visszhangra talált. (A tájékoztatás eredményes volt, sajnálatos, hogy pénzügyi okok miatt megszűnt.)

Miután a vegyipar ezer és ezer szállal kapcsolódik a többi ipárhoz, vegyipar nélkül az élet ma már elképzelhetetlen, így a makroszintű érdekegyeztetés sem állhat meg a konföderációk szintjén, érvényesülni kell az ágazati, alágazati, munkahelyi, szakszervezeti és területi jelenlétnek, véleményeknek is. A VDSZ kezdeményezte, hogy a konföderációk egyeztessék kapcsolatfejlesztési céljaikat, az ezekhez szükséges eszközöket és módszereket.

A VDSZ ebben az időszakban dolgozta ki a munkahelyi szakszervezetek gyors és rugalmas átalakításának, átalakulásának technikáját, azzal a céllal hogy hatályos törvényi keretek között lehessen biztosítani a szakszervezeti jogutódlást valamint az új szakszervezetek alapítását.

A VDSZ folyamatos generálója volt a szakszervezeti együttműködés erősítésének az összefogásnak, a Munka törvénykönyve módosítása ellen mozgósította a többi szakszervezet is, így a konföderációk

közös megmozdulásává vált a tiltakozás. VDSZ tagjai nagy számmal vettek részt a nemzeti Sportcsarnokban, később a Hősök terén szervezett tiltakozó demonstrációkon. A közös szakszervezeti fellépés eredményeként számos ponton sikerült visszاسzorítani, enyhíteni a munkáltatói és kormányzati törekvéseket, nagy részük a kollektív szerződéses megállapodások hatálya alá került.

Úton Európába

A 2002-es választások eredményeként ismét kormányváltás történt. A polgári koalíció kormányát az új szociál-liberális kormány követte, amely programjában célul tűzte az érdekegyeztetés helyreállítását, a szakszervezetek társadalmi presztízsének erősítését. Az új kormány megállapodott a szociális partnerekkel az érdekegyeztetés megújításáról.

A 2003-as kormányátalakítás során a jobb és igazságosabb társadalom célként való meghirdetésében több éves szakszervezeti követelés köszönt vissza, ugyanakkor a VDSZ hiányolta, hogy ebből a kormányprogramból hiányzik a munkaidő csökkentés lehetősége, valamint az európai uniós bérfelzárkóztatási program. A VDSZ a többi szakszervezettel és a konföderációkkal együtt továbbra is kiállt ezen követelések mellett.

A Papíripari Dolgozók Szakszervezete 2003-ban belépett a VDSZ-be, amely lépés kiemelkedő jelentőségű volt a szakszervezeti tagoltság csökkentésében. A szervezetfejlesztés eredményeként ebben a szakaszban 15 új szakszervezet csatlakozott hozzánk.

2002-ben a magyar kormány a szociális partnerekkel együttműködve PHARE támogatással elindította az Ágazati Párbeszéd Bizottságok létrehozásának folyamatát. Jelenleg több mint 30 ágazati, alágazati és szakágazati Párbeszéd Bizottság működik.

2003. november 28-án írta alá a teljes vegyipari munkaadói, munkavállalói kör a megállapodást és megkezdte munkáját a Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság.

Az Ágazati Párbeszéd azonban csak akkor jöhet létre, ha van kivel párbeszédet folytatni, azaz a gazdaság versenyképességét is befolyásoló kiemelt témák megvitatása együttesen történik.

A VDSZ kezdeményezésére az EMCEF-fel együtt sikerült elérni, hogy létrejöjjön az európai szintű Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság is (2004).

A VDSZ tevékenységének súlypontjai ebben szakaszban:

- a VDSZ szervezeti erejének folyamatos növelésére,
 - a munkahelyi szakszervezetek segítésére, erősítésére, a területi/regionális szakszervezeti kapcsolatok erősítésére,
 - a szakágazati szakszervezeti szövetségek megerősödésére,
 - az érdekképviseleti és érdekvédelmi tevékenység fejlesztésére, ezen belül
 - az országos, ágazati, alágazati és munkahelyi érdekegyeztetés megújítására,
 - a kollektív szerződések rendszerének kiterjesztésére,
 - a bérmegállapodásokra,
 - a foglalkoztatáspolitikára,
 - a társadalombiztosítási rendszer intézményes kontrolljára,
 - a munkavédelemre és a környezetvédelemre
- irányultak a kongresszusi programnak megfelelően.

A VDSZ a 2004. évi Üzemi Tanács és Munkavédelmi képviselő választásokon ismét megvédte eddigi támogatottságát.

- A VDSZ szakértői ebben a szakaszban előadóként vettek részt a tisztségviselők képzésében, aktualizálták a korábban készített módszertani füzeteket, kapcsolatot tartottak a munkamegosztás szerint kijelölt tagszervezetekkel,
 - részt vettek az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány által szervezett európai uniós csatlakozással összefüggő felkészítő tanfolyamokon,
 - segítették a tagszervezeteket a bértárgyalásokon,
 - kidolgozták a n létminimum számítására alkalmas módszert, amelynek alapján kiszámítható a társadalmilag szükséges megélhetés összege. Ezen anyagainkat használják az országos bérajánlások és a minimálbér megállapítása során az OÉT-ben.
 - A VDSZ Alapítványai továbbra is szolgálják:
 - a VDSZ-hez tartozó al- és szakágazatok és ezeken belül működő gazdálkodó szervezetek ismereteinek gyarapodását, az innováció elősegítését, a magyar kémiai történeti emlékek megőrzését,
 - a vegyipari balesetekben elhunytak családtagjainak támogatását,
 - a vegyész tanulók nemzetközi versenyeken való részvételének támogatását,
 - a rászoruló szakszervezeti tagjaink, illetve gyermekeik gyógykezelésének támogatását,
 - a munkaerő-szolgálati irodák működését.

- A VDSZ szolgáltatásaik tovább bővültek
 - szakértői aktív részvételével szervezeti, szervezési, társadalombiztosítási szociálpolitikai, munkajogi, foglalkoztatáspolitikai, munkavédelmi, oktatási, üdülési, rendezvényszervezési, adó- és pénzügyi témákban, illetve ügyekben tud közreműködni,
 - a Hungária Biztosító Rt.-vel kötött szerződés alapján a szabadsága idejére minden VDSZ tag biztosított,
 - a VDSZ és a Vodafone Magyarország Rt. megállapodása alapján minden VDSZ szakszervezeti tag kedvezményesen telefonálhat a különleges, másodperc alapú előfizetési csomaggal, s akár 70 Ft-ért vehet mobiltelefont,
 - a VDSZ honlapján megtalálhatók a mindenkor időszerű információk (például a fészekrakó programmal kapcsolatos információk a lehetséges támogatásokról stb.).

A tisztségviselők képzését kulturált körülmények között teszi lehetővé a Balatonszemesen létesített oktatási központ (2004).

Ebben a szakaszban hat új, illetve aktualizált módszertani füzet jelent meg, amely segítette a szakágazati és munkahelyi szakszervezeti tisztségviselők munkáját.

A VDSZ 2004-ben vásárolt egy újabb üdülőt Miskolctapolcán, ezzel is bővítve a VDSZ tagok üdülési lehetőségét.

Hazánk 2004-ben lett az Európai Unió tagjai. Ez a történelmi esemény az öröm mellett rávilágított azonban arra is, hogy milyen nehéz terhekkel lépett új tagként az áhított Európai Közösségbe. Eddigi tettei – bár nagy erőfeszítések árán történtek – csak a közvetlen hétköznapi túlélését szolgálták. Cél, hogy a munkavállalók minél nagyobb hányada nyertese legyen a csatlakozásnak, a szociális Európának. Ennek megfelelően 2005 és 2010 között érdekvédelmi tevékenység középpontjában a foglalkoztatás bővítése, a bérek és a nyugdíjak felzárkóztatása, a szociális biztonság EU-ban megvalósuló szintjének elérése áll.

Merre tovább?

Sokan, sokszor teszik fel a kérdést: történt-e bármiféle jelentős lépés országos szinten iparunk modernizálása, felzárkózásunk meggyorsítása érdekében? Vajon megnézték-e már az illetékesek, hogy a hagyományosan gazdag vagy hirtelen gazdaggá váló országok minek köszönhetik technológiai fejlettségüket? Követjük e a jó példákat? A fejlesztések egyik kulcsbázisát a kutatóintézeinket a rendszerváltozáskor és azóta

folyamatosan bezárják, megszüntetik. Időnként a magyar tudományos munkáról, nemzetközileg elismert (Nobel-díjas) tudósainkról szörnyű kijelentések hangzanak el felelős pozícióban lévő vezetők szájából. Nem utal semmi arra, hogy korszerű magyar ipar létrejöttére törekednénk. Sajnálatos, de napjainkig a modernizálás csak abban állt, hogy lehetőséget teremtünk külföldi vállalatoknak, hogy a munkaerő képzettségét, viszonylag alacsony bérszínvonalát és nem utolsósorban a számukra biztosított adókedvezményeket kihasználva hazánkban telepedjenek le. Mi történik a vállalatokkal, ha a kedvezmények megszűnnek? Ha a munkavállalók valóban európai béreket követelnek?

16 évvel a rendszerváltás után itt az ideje annak, hogy a politikusok érdemben foglalkozzanak hazánk felzárkóztatásával, hogy különböző intézkedésekkel elősegítsék a nemzeti ipar megteremtését, hogy a hazai találmányokat, szabadalmakat, kutatási eredményeket itthon hasznosítsák, hogy szellemi tőkénk itthon maradjon. Mára már szép számmal élnek e hazában milliárdosok, jó pénzügyi érzékkel rendelkező bankárok, de még nem igen ismerték fel, hogy pénzük egy részét olyan magyar termelőegységek létrehozásába kellene fektetniük, amelyek a hozzáadott értékek alapján lényegesen nagyobb bevételt hoznának az országnak és jobb, biztonságosabb, kiszámíthatóbb életet a munkavállalóknak, mint számos szolgáltatás, vagy az áruházak létesítése.

Jó lenne, ha a politikusok és a pénzvilág emberei valamint a munkáltatói szövetségek kidolgoznák technológiai fejlődésünk tíz vagy netán előbbrelátó programját. Ehhez szakszervezetünk a VDSZ és a vegyipar munkavállalói is partnerek lennének.

A VDSZ 32. Kongresszusán elfogadott Alapszabály a VDSZ honlapján (www.vdsz.hu) olvasható. A vegyipar a 2005-ös évet eredményesnek, sikeresnek mondhatja. Az elmúlt tíz évből talán a legsikeresebb. Van okunk a bizakodásra!

A reálbérek közel öt százalékkal emelkedtek. Hosszú viták után sor került a Munka Törvénykönyvének módosítására. Megteremtődtek a garanciák arra, hogy a munkáltatók irreálisan magas teljesítménykövetelmények előírásával ne fizethessenek a minimálbérnél kisebb összeget. Szigorodtak a munkaerő kölcsönzés szabályai. A szakszervezetek szorgalmazására végre megszorodtak a munkaügyi ellenőrzések, intézményes lehetőség teremtődött az ellenőrzésekhez. A rendezett munkaügyi kapcsolatokat a jövőben figyelembe kell venni a közbeszerzési pályázatok, állami támogatások odaítélésénél is.

Ami hosszú távú céljainkat illeti, szakszervezetünk arra törekszik, hogy az embereket legjobban foglalkoztató kérdések mellé álljunk.

Nem fogadhatjuk el, hogy Magyarországon a munkavállaló kiszolgáltatott legyen, nem hagyhatjuk, hogy a munkáltatók erőfölényükkel visszaéljenek! Együtt kell megteremteni a foglalkoztatás biztonságát, a méltó munkahelyi körülményeket, a tisztességes, az uniós bérszínvonalhoz felzárkózó béreket és nyugdíjakat!

A hazai munkahelyeket is érintő világméretű versenyt nem tudjuk kivédeni. De meg kell követelnünk a mindenkori kormánytól, hogy a munkavállalók versenyképessé válásához adjanak meg minden segítséget! Nem tartható az az állapot, hogy a munkaerőpiaci helyzet és a képzés között sokszor köszönő viszony sincs!

Továbbra is érdemi közreműködésre tartunk igényt az ország jövőjét érintő Nemzeti Fejlesztési Terv kidolgozásában!

Tagjaink érdekeinek figyelembevételével haladéktalanul meg kell kezdeni az egészségügy, az államigazgatás és a képzés–szakképzés–felnőttképzés átfogó reformját!

Ha kell, erővel kell fellépniünk annak érdekében, hogy a tagjaink mindennapjait és jövőjét érintő kérdések ne válhassanak a napi politikai érdekek áldozatává!

Szakszervezetünk elmúlt száz évének összefoglalása során az utóbbi tíz év összefoglalója lényegesen nagyobb hangsúlyt kapott. Mind az emlékezők, mind azok, akiknek a vegyiparhoz való kötődése mélyebb, úgy gondoljuk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül ez utóbbi tíz év sokszor ellentmondásos, megkérdőjelezhető, de a vegyiparra nézve mégis eredményes eseményeket.

Ahhoz, hogy ma Magyarországon a vegyipar és a hozzá tartozó szakágazatok eredményesek, elsősorban a munkavállalók, szakszervezeti tagságunk kitartása, akarata, hite, munkaszeretete járult hozzá.

100 év telt el nemcsak a vegyész szakszervezet, hanem a magyar vegyipar történetéből is. Ma, amikor a vegyipari szakképzés átfogó reformja történik, amikor a szakmai és vizsgakövetelmények kidolgozása folyik, nem is tudjuk elképzelni, mit is csinált a gläubersó és keserűsó befőző, a szappanpadék-főző, a magpirító és csigapréskezelő, a mécses és fáklyakészítő vagy a cvikkelő és a granáliaadagoló. Ők is a vegyipar szakemberei voltak, valamikor ezeket a szakmákat is tanították.

**„Csak akkor születtek nagy dolgok
Ha bátrak voltak, akik mertek”**

– mondja a költő, Ady Endre. Elődeink bátrak voltak, és mertek. Az ő tetteik, összefogásuk, harcuk, küzdelmeik kell, hogy biztatást, bátorí-

tást adjanak a következő század vegyipari munkavállalóinak. Vegyipar nélkül és vegyipari munkavállalók nélkül ma már nincs élet, és nincs jövő!

Az európai vegyipar útkeresése is fokozottan ránk irányítja a figyelmet. A sokat dicsért, és talán még többet szidott globalizáció még nem merítette ki a versenyelőnyök megszerzéséhez igénybe vehető eszköztárunkat. Tradíciói miatt a magyar vegyipar ilyen szempontból jó helyzetben van. Nem kell túl sok, hogy felfedezzék. A gyógyszergyártás, a petrokkémiaán alapuló műanyaggyártás megőrizte fejlődőképességét, és bázisává vált egy kiemelt regionális pozíciónak. Az ország kedvező geopolitikai elhelyezkedése, hozzávéve az egész térség vegyipari produktumok iránti igényének EU-átlagot meghaladó növekedését, számos előnyösnek számító költségtényezőt, mind ilyenek. Nem ábránd az átlagot meghaladó növekedés jövőképe. Ehhez azonban az is szükségeltetik, melyet elődeink, Szövetségük létrejöttének pillanatában oly szépen megfogalmaztak:

**„Amely munkás nem tagja a Szövetségnek,
az ellensége önmagának!”**

Szükséges az is, hogy képesek legyünk együtt látni a múltat, a jelent, és a jövőt is. Mindehhez próbáljunk meg korunk embertelenségében is embernek maradni! – azért, mert nekünk munkavállalóknak ez a földi küldetésünk, dolgunk, mert a mi dolgunkat nem végezheti el helyettünk senki más, kötelességünk alól nem bújhatunk ki, és vétségeink alól nem menthet fel senki. Hinnünk kell önmagunkban, az ember teremtő, alkotó erejében!

Ebben a harsogó hazugságáradatban, ami ma a világ, jó tudni, hogy van egy szervezet, egy közösség, egy igazodási pont, ahol van még értelme a szónak: szolidaritás, amely szervezet tagjaként együtt és egymásért formálhatjuk dolgozó hétköznapjainkat, a magyar vegyipart.

Ehhez azonban szükség van valami egészen új és egészen más dologra is! Szükség van azokra a fiatalokra, akik mernek és akarnak helyet kérni a szakszervezeti munkában, és akiknek átadják a helyüket a mai tisztségviselők!

Szükség van rájuk, a másként látásukra, a bátorságukra, a szókimondásukra, sokszor az egészséges erőszakosságukra is. 100 éves történelmünk tanúi egyre fogynak, az Ő világfelfogásuk egy más korszakról szól, mert ez az élet rendje!

Adjunk helyet a fiataloknak, Ők már egy „MÁS-KOR”, de előbb utóbb az Ő kezükben lesz a hazai vegyipar és a világ sorsa, jövője is!

A Szakszervezet vezető tisztségviselői 1906 és 2006 között

Kovács Ferenc
országos titkár (1906-1912)

Kapuszta András
elnök (1917-1934)

Brunner József
országos titkár (1920-1936)

Hámán Kató
országos titkár (1921-1923)

Pintér Béla
elnök (1934-1942)

Szipka József
országos titkár (1938-1939, 1940-1942)
főtitkár (1945-1949)

Gárdos Mariska
országos titkár (1939-1940)

Harustják József
elnök (1942-1953)

Berecz Dezső
országos titkár (1942-1944, 1945-1948)

Darvas József
országos titkár (1949-1950)

Szilágyi Sándor
főtitkár (1950-1953, 1961-1971)

Gál László
főtitkár (1953-1961)

Takács Sándor
elnök (1956-1988)

Dajka Ferenc
főtitkár (1971-1988)

Fócze Lajos
titkár (1974-1976)
főtitkár, elnök (1988-2000)

Paszternák György
elnök (2000-)

A rendszerváltás során önmagunk erejével kellett szembenézni a múltunkkal: vállalni a vállalhatót, elvetni az elhagyandót. Szakszervezetünkéből – a nyolc évtizeddel ezelőtti hagyományokból merítve – kellett közösen formálnunk valós szakszervezetet. Úgy kellett a sokirányú érdekek felszínre kerülését egyengetnünk, hogy közben szövetkeztünk. Tudva és felismerve, hogy a szövetkezés megsokszorozhatja erőnket, nagyobb esélyt adhat a felszínre került érdekek érvényesítésére.

A vegyészek szakszervezete a rendszerváltás utáni viharos időszakban is egységben maradt. Megalakította a szakági szövetségeket.

Alumíniumipari Szakszervezetek Szövetsége

1854-ben állították elő először alumíniumot. Ipari termelésének megszervezése azonban csak a timföldgyártási és fém előállítási eljárások elveinek kidolgozása (1887) után az 1890-es években indulhatott meg.

Valaha egy kiló alumíniumért igen magas árat kellett fizetni, az újításoknak köszönhetően az 1800-as évek végére azonban csökkent. Azóta viszont növekszik a termelési technológiák hatékonysága, az elhasznált alumíniumtermékek pedig újra hasznosíthatók. Valódi értéke az energiatakarékosság szempontjából még mindig igen nagy.

Magyarországon a bauxit bányászata 1906-ban kezdődött. A feldolgozóipar hiányában a bauxitot németországi timföldgyárakba szállították. 1934-ben megkezdte működését Mosonmagyaróváron a timföldgyár, ezzel párhuzamosan Csepelen alumíniumkohót építettek, mely 1935–36 felépítették a Kőbányai Könnyűfém-művet. A háborús készülődés megnövelte az alumínium szükségletet. Rövidesen a Tatabányai alumíniumkohó (1942), a Csepeli új Alumínium henger-mű (1941–42) és a Székesfehérvári Könnyűfém-mű (1943. április), is megkezdte termelését. Az Almásfüzitői Timföldgyár építést 1943-ban kezdték Csak a II. világháború utáni magyar–szovjet egyezmények teremtették meg a magyar alumíniumipar intenzív fejlődését, ekkor hozták létre a magyarországi alumíniumipari vertikum egységes irányítási szervezetét, amely 1955. július 1-jétől a magyar állam tulajdonába került. A magyar–szovjet timföld–alumínium egyezmény 1962-es megkötése megteremtette az újabb, az alumínium feldolgozóipar extenzív fejlődésének feltételeit. 1963-ban létrejött a Magyar Alumíniumipari Tröszt. A MAT átfogta az egész vertikumot, a kutatástól a késztermékgyártásig. Ez az időszak volt a magyar ezüst fénykora! Az 1980-as évek végétől jelentkeztek a gondok, a KGST felbomlása a magyar–szovjet timföld–alumínium egyezmény megszűnése, az energiaár növekedése, a hatékonyság növelésének kényszere tőkehiánnyal párosult!

Ennek következtében először a Tatabányai Alumíniumkohó (1991) majd az Ajkai alumíniumkohó került bezárásra (1991). 1991-ben megalakult a MAT utódja a Hungalu Rt., amely elkezdte a privatizációs folyamatot. Első lépésként a Székesfehérvári Könnyűfém-mű, került eladásra (1993). A privatizációs folyamat 1997-ben fejeződött be, majd 1999-ben jogilag is megszűnt a Hungalu Rt. Magyarország utolsó alumínium kohója Inotán 2006 januárjában bezárt, jelenleg a Kőbányai Könnyűfém-mű felszámolás alatt áll!

A gazdasági és szervezeti változásokhoz a szakszervezet is megpróbált alkalmazkodni. A tröszt-i intézőbizottság utódjaként létrejött egy valós szövetség, az Alumíniumipari Szakszervezetek Szövetsége. Az érdekvédelmi tevékenységének középpontjában a foglalkoztatás megőrzése, a privatizációs folyamatban a dolgozók érdekeinek érvényesítése, foglalkoztatási garanciák kiharcolása, valamint a megszűnő munkahelyekről kikerülő munkatársak számára szociálisan elviselhető megállapodások megkötése, a bérek emelése, a Tény, hogy az egykor 14 vállalatban több mint 23 000 főt foglalkoztató vertikum létszáma majd a tizedére esett.

Gázipari Szakszervezeti Szövetség

„Egyetlen ember sem elég bölcs magában!”
(Titus Maccius Plautus)

Alig néhány év telt el az 1848-as szabadságharc után, az ország a rossz gazdasági és politikai helyzet ellenére fejleszteni kezdett. Egy- más után létesültek a városépítést lehetővé tevő téglagyárak, faipari üzemek, megindult a vasút- és közútépítés, új, korszerű malmok kezdtek dolgozni. (Milyen kár, hogy ezt a korszakot és a gazdasági összefüggéseket elfelejtettük, pedig ma is érvényesek lehetnének!)

Mit mond erről a költő, Arany János:

„S lőn új idő – a régi visszacsökkent –
Reményben gazdag, tettben szapora;
A »kisdéd makk« merész sudárba szökkent;
Ifjú! Ez a kor: »Széchenyi kora«.”

E kor „szülötte” a magyar gázipar is. A világítógáz gyártás és szolgáltatás nem volt létszükséglet, hanem a városi polgár életminőségét és biztonságát javító tényező. Volt pénz, volt szándék és volt akarat e cél megvalósítására. (Napjainkra szándék, akarat kiüresedett fogalmakká váltak!)

A magyar gázipar korszakai:

Szén alapú gázgyártás: 1856–1954

Gázgyártás szén és szénhidrogén bázison: 1954–88

Átállás földgázszolgáltatásra: 1970–88

A szakmai történet az 1855. május 26-án a Pest város tanácsa által aláírt szerződéssel, az első gázgyár megépítésével kezdődött, a Lóvái-

sár-téren (ma Köztársaság tér). 1856. december 23-án este 6 órakor kezdte meg működését a Józsefvárosi Gázgyár, ahol szénből úgynevezett légszeszt állítottak elő. 1857. május 16-án kigyulladtak az utcai gázlámpák Józsefváros és Ferencváros utcáin. A közterületi gázlámpák üzemeltetése mellett folyamatosan elterjedt a főzési és vízmelegítési, később a lakásfűtési célú felhasználás lehetősége.

A szakma sikerét jelentette, hogy 1864–87 között az ország több nagyvárosában (Baja – 1887, Debrecen – 1864, Győr – 1869, Miskolc – 1882, Pécs – 1870, Sopron – 1866, Szeged – 1864, Székesfehérvár – 1873, Szombathely – 1873) létesült gázgyár.

A gyári és a hozzátartozó hálózati vezeték – építések, valamint a folytonos üzemű működés, a szén és a szállítási igények sok ezer munkás számára jelentett foglalkoztatást.

A gázgyárak működtetéséhez az ipari szakmákból kiváló szaktudású bánya-, vegyész-, gépész-, építő mérnököket, technikusokat és mestereket toboroztak, a fizikai munkák elvégzéséhez nagy létszámú munkacapatokat vettek fel.

A veszélyes üzemekben a biztonságos szolgáltatás érdekében csak megbízható, fegyelmezett, elkötelezett embereket alkalmaztak, a szabályok katonás rendet írtak elő. A kollektívákat érdemi együttműködés jellemezte.

A cégek vezetői jó kapcsolatot alakítottak ki a városok irányító testületeivel, ennek eredményeként a személyzet megtartása érdekében lakást és közjóléti lehetőséget biztosítottak számukra.

A szakszervezetek története 1910–20 közötti évekre nyúlik vissza, ekkor jöttek létre az első érdekvédelmi egyesületek, melyek elsősorban a kemencéknél fennálló fokozott tűz és robbanásveszélyes munkakörü feltételek javítása érdekében szerveződtek.

Az I. világháború idején a szervezett dolgozók nagyban segítették a gázgyárak üzemben tartását, az 1942–45 közötti háborús időszakban a védelemben és a károk kijavításában végeztek kiemelkedő feladatokat.

A 40-es években a szellemi dolgozók havonta, az órabéres, fizikai állományúak hetente (esetenként naponta) kapták a fizetésüket. A szellemi munkaköröket úgynevezett „státus” szabály osztályozta, a fizikai munkások besorolására nem volt szabályozás.

Ezekben az években indult meg a földgázszolgáltatás. 1942-ben épült meg az első közcélú gázellátó rendszer Magyarországon. A nagykanizsai, 20 km hosszú gáztávvezeték a Magyar–Amerikai Olajipari Rt. (MAORT) tulajdonában volt. A bázakerettyei B-1 jelű kút termelésbe állításától számítódik az ország szénhidrogén iparának kezdete.

A földgáz kitermelése érdekében országos kutatási program indult, melyet a II. világháború, majd a károk helyreállítása miatti gazdasági helyzet megállította.

A háborús éveket követően az igények sokkal gyorsabban nőttek, mint a lehetőségek. Ekkor kezdődött a pb-gáz feldolgozás és kereskedelem. Töltőüzemek épültek Algyőn, Budaörsön, Győrben, Hajdúszoboszlón, Horton, Nyíregyházán, Pincehelyen, Szajolban, Szombathelyen, Újudvaron, a fogyasztó létszám néhány év alatt meghaladta a 2,5 milliót.

A kőolaj és földgázipar egységes szervezetté alakítása 1950–70-es között történt, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt (OKGT) néven létrejött nagyvállalat felügyelete alá kerültek a gázgyárak és helyi földgázszolgáltató üzemek.

Sikeres kutató fúrások eredményeként 1962-ben Hajdúszoboszlón, 1966-ban Algyőn indult gáztermelés, megkezdődött az országos távvezeték rendszer kiépítése. Kormány döntés alapján területi régiókat jelöltek ki, Budapesten kívül öt gázszolgáltató vállalati jött létre, melyek átvették a városi gázgyárak működtetését is.

1970-ben indult a Földgáz felhasználási és Központi Fejlesztési program. Ennek nyomán 1977-ig 100 település, 1995-ig több mint 1000 település kapcsolódott be a földgáz-szolgáltatási rendszerbe. Ebben az időben 14 ezernél többen dolgoztak a gáziparban.

A vállalati keretek között szerveződött szakszervezetek az OKGT tröszt szerveződéshez, a vegyész, illetve a bányász szakszervezetekhez csoportosultak. Az 1968-ban hatályba lépő Munka Törvénykönyve fordulatot hozott az érdekérvényesítésben. Új kollektív szerződéseket kötöttek, megállapodások jöttek létre a szociális ellátásokra, a munkafeltételek javítására.

A rendszerváltás új időszakot nyitott a gázipar számára is. A tröszt szervezet felbomlásával a cégek önálló vállalatokká majd részvénytársaságokká alakultak, a privatizációt követően 1996 januárjától francia, olasz és német befektetők többségi tulajdonába kerültek. (A Főgázból kisebbségi tulajdont adtak el.)

A pb-gáz töltés és forgalmazás is külföldi tulajdonba került, a földgáz térhódításával a forgalom lényegesen visszaesett, új piacot elsősorban a közlekedés jelenthet.

1950-ben az ország földgázfelhasználása 11,3 PJ volt, mostanra közel 40-szeresére nőtt. A kiépített gázelosztó hálózat meghaladja a 75 ezer km-t, a települések több mint 80%-án épült vezetékes rendszer, a „gázos” háztartások száma meghaladja a három milliót.

Az érdekvédelem hatékonyabbá tétele érdekében 1992-ben megalakult a Gázipari Szakszervezeti Szövetség (GSzSz), amely VDSZ keretein belül a gázszolgáltató és pb-s társaságok ágazati szintű munkavállalói érdekvédelmi szervezete.

Az indulást követően a GSzSz együttesen lépett fel a munkavállalók érdekében a gazdasági folyamatok befolyásolására. A privatizáció során munkavállalói kedvezményes részvényvásárlási szerződéseket, különböző szociális megállapodásokat írtunk alá.

A szakmai befektetőként tulajdonosi pozícióba került német, olasz, francia gázipari multinacionális vállalatcsoportok munkavállalóinak érdekképviselői szervezeteivel közvetlen munkakapcsolatot építettünk ki, képviselőink vannak az Európai Üzemi Tanácsokban.

A 2004-ben létrejött Gázipari Alágazati Párbeszéd Bizottság keretein belül tárgyalások folynak az 1995-ben megkötött Ágazati Kollektív Szerződés megújításáról. Cél a párbeszéd és konzultációs tárgyalások intézményes, illetve érdemi fejlesztése, a gázpiac megnyitásából 2007. július 1-jével bekövetkező jogi-gazdálkodási szétválasztásból adódó érdekvédelmi feladatok teljesítése.

Az iparág technikai fejlődése, a szolgáltatással közvetlenül össze nem függő tevékenységek kiszervezése miatt a közel 15 ezres gázipari munkavállalói létszám mára 1/3-ára csökkent.

Ezért az érdekvédelmi tevékenység középpontjában a foglalkoztatás megőrzése, a társaságok átalakulásának következményeként a munkahelyekről kikerülő munkavállalók számára szociálisan elviselhető megállapodások kötése, a bérek felzárkóztatása, valamint a szociális juttatások bővítése áll.

A 150 évre visszanyúló tapasztalatok alapján megtisztelés volt a gáziparban dolgozni. Szakszervezeti Szövetségünk azért dolgozik, hogy továbbra is az legyen!

Gumiipari Szakszervezeti Szövetség

Magyarországon közel 125 éves hagyománya van a gumigyártásnak. Ebből következik, hogy a hazai vegyipari szakszervezet megalakításában a gumigyári munkavállalók képviselői jelentős szerepet játszottak.

Az elmúlt 100 évben a vegyipari szakszervezet tagjaként, a szervezett munkások érdekének védelmében, képviselőtében eredményes és elismerésre méltó eredményeket értek el a választott tisztségviselőik, szakszervezeti testületeik. Eredményes munkavégzésük, a vegyipari

szintű szakszervezeti szakértői munkában való folyamatos részvételük elismeréseként több tisztségviselőjük került a szakszervezeti mozgalom, ezen belül a vegyipar országos és nemzetközi szervezeteibe. Szakmai felkészültségüknek és munkavégzésüknek köszönhetően elismertséget szereztek a magyar szakszervezeti mozgalomnak nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt.

A társadalmi és gazdasági változások végigkísérték az elmúlt 100 évet, voltak olyan időszakok, amikor nem volt könnyű a szervezett munkások érdekvédelmét felvállalni, de mindig voltak bátrak, olyan, a munkavállalók közösségét képviselni akaró és tudó tisztségviselők a gumigyártás területén is, akik sokat tettek azért, hogy a szakszervezeti szerveződés fennmaradjon.

A második világháborút követő évtizedekben, az iparosításnak köszönhetően az ország több pontján létesültek gumigyárak, a hetvenes évek végére a foglalkoztatottak száma 12–13 ezer főre emelkedett. Az akkori időkre jellemzően a munkavállalók közel 100%-os arányban tagjai voltak a gumiiparban működő szakszervezeti tagszervezeteknek, részt vettek a közösségi életben és munkában, a szakszervezet biztosította részükre a képzéseken, oktatásokon való részvétel lehetőségét.

A 80-as évek végére a gazdaság helyzete és szerkezete megváltozott, változtak a piaci körülmények. Nem került el mindez az addig egységes gumiipart sem. Az országos nagyvállalat önálló társaságokra bomlott, megkezdődött ezek privatizálása.

A társaságcsoport munkavállalóinak érdekképviselését, érdekvédelmét ellátó szakszervezeti tagszervezetek az együttes és törvényes fellépés lehetőségének biztosítása érdekében döntést hoztak a Gumiipari Szakszervezeti Szövetség létrehozására, melynek bírósági bejegyzésére 1992-ben került sor.

A következő években a szakszervezeti szövetség és az azt alkotó tagszervezetek legfontosabb feladata a munkahelyek megőrzését biztosító privatizációs tárgyalások előkészítésében való érdemi részvétel volt. Ebben a tevékenységben jelentős segítséget kapott a Szövetség a VDSZ szakértőitől. Nekik köszönhetően a Gumiipari Szakszervezeti Szövetség tisztségviselői és testülete folyamatos konzultációt folytatott az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. illetékes vezetőivel. Eredményként sikerült elérni, hogy a társaságcsoport egyben került értékesítésre, a privatizációs szerződésbe pedig belekerültek azok a kikötések, amelyek garanciát jelentettek a munkavállalók továbbfoglalkoztatására, a kivívott juttatások és a kollektív szerződés fenntartására. A munkavállalók részére biztosított ingyenes

részvények szétszétadására a Szövetség által kidolgozott szempontok szerint került sor.

Az elmúlt években a Gumiipari Szakszervezeti Szövetség hatáskörébe tartozó társaságok közül több egységnél megtörtént a második és a harmadik tulajdonosváltás is, de a munkavállalók helyzete sehol sem romlott, az addig megszerzett „vívmányokat” sikerült megőrizni.

Kollektív Szerződést köt minden évben, minden tagszervezet a munkáltatóval történő egyeztetések után. Ez nagymértékben hozzájárul a munkabéke megőrzéséhez, a munkavállalók biztonságérzetének, jövedelmi helyzetének javításához.

A Szövetség részt vesz a Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság munkájában. A következő időszak egyik legfontosabb feladatának azt tekinti, hogy munkáltatói partnerével a MAGUSZ-szal az érdemi együttműködését javítsa és ha a feltételek biztosítottá válnak ágazati kollektív szerződést kössön. Ha ez sikerül, méltón lehetünk büszkékké 100 éves múltunkra!

Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetség

„Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen”.
(Széchenyi István)

Hazánkban a gyógyszeriparnak több mint 100 évre visszanyúló hagyományai vannak. Már az 1800-as évek második felétől működtek gyógyszereket előállító kisebb üzemek. A reformkor szellemi pezsgésének, gyáralapítási lázának köszönhetően 1867-ben alakult meg a Magyar Gyógyszerészeti és Vegyipari Központi Intézet Pesten elnevezésű társaság. Mint a korabeli dokumentumokban szerepel, fő feladatának tekintette „a gyógyszerészeti és finomvegyi készítmények gyártását és forgalmazását, egészségügyi intézetek, gyógyszergyárak, laboratóriumok felszerelését, valamint mindezek gyógyszerrel és egyéb vegyi készítményekkel való ellátását”.

1868-ban megalakult a Magyar Központi Gyógyszerészeti és Művegyészeti Részvény Társaság, melynek alapítói között ott találjuk Korányi Frigyeszt, a híres orvosprofesszort is. A kezdeményezés bármennyire is komoly anyagi és szellemi tőkével rendelkezett, hosszú távon nem tudott megerősödni, és 1877-ben felszámolásra került. Ezt követően hosszú évtizedekig a gyógyszerkészítés kisüzemi szinten elsősorban gyógyszerári laboratóriumokban, patikákban folyt.

Ebben az időszakban a gyógyszerek ipari szintű előállítása és így a szintetikus úton gyártott gyógyszerek készítése még csak néhány nyugati országban volt jelen.

Hazánkban az első gyáralapítási próbálkozás kudarcra után 30 év telt el az új és ígéretes cég megjelenéséig. 1901. december 10-én kérvényezte Richter Gedeon a budapesti Üllői út 105. szám alatti Sas Gyógyszertár megvásárlásának engedélyeztetését. Ettől a naptól számítjuk a Richter Rt. megalakulását és a magyar gyógyszeripar megszületését. A történelmi hűség kedvéért jegyezzük meg, hogy a Sas patika – a Richter Rt. referenciapatikájaként – a mai napig üzemel.

Ezt követően sorra alakultak a gyógyszergyártással foglalkozó társaságok, és az 1930-as évek végére már 36 cég volt hazánkban. A gyors fejlődésnek köszönhetően a 40-es évek végére már akár „gyógyszernagyhatalomnak” is tekinthetjük Magyarországot. Egy-más után nyíltak a kereskedelmi irodák, érdekeltségek a világ majd minden táján.

Az 1950-es évek közepére kialakult az a „hatos fogat”, amely ma is meghatározója a magyar gyógyszeriparnak.

1990-től alapvetően megváltozott a magyarországi gyógyszeripar struktúrája, tulajdonosi szerkezete. A privatizációt követően megjelentek a külföldi, multinacionális cégek. Ez tőkebevonást, stabilizációt, új termékeket, a legújabb technológiák meghonosítását jelentette.

Természetesen „a racionalizációnak a termékportfólió tisztításnak, a diverzifikációs üzletágak megszüntetésének” megvoltak az árnyoldalai is. A vegyiparban, ezen belül a gyógyszeriparban dolgozók száma jelentősen csökkent.

A privatizációt követő első időszakban a nem a gyógyszergyártáshoz közvetlenül kapcsolódó munkakörök kiszervezése történt. A 2000. évet követően stabilizálódott a gyógyszeriparban dolgozók létszáma, sőt napjainkra a fejlesztéseknek, beruházásoknak köszönhetően minimális létszámbővülés is tapasztalható. Komoly gondot jelentett a szocialista nagyüzemek szétaprózódása, a sok kis kft. megjelenése. Az utóbbi évek kihívása a bérelt munkaerő megjelenése és a munkaidőkeret alkalmazása az iparágban.

E kihívásoknak kellett, és kell folyamatosan megfelelni a gyógyszeriparban tevékenykedő szakszervezeteknek.

A magyar gyógyszergyártó és -kutató cégek VDSZ-hez tartozó munkahelyi szakszervezeteiből az elsők között hoztuk létre 1992-ben a Magyar Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetséget. Jelenleg

négy alapító tag és 10 csatlakozott munkahelyi szakszervezet alkotja szövetségünket.

Célunk azonos a Vegyészeti Munkások Szakszervezetének megalakulásakor megfogalmazottakkal: „amely munkás nem tagja a Szövetségnek, az ellensége önmagának!”

Amiért ma dolgozunk: a vegyiparban, gyógyszeriparban dolgozó munkavállalók érdekképviselője, szakszervezeti tagságunk társadalmi, gazdasági, szociális érdekeinek védelme.

A megalakulás (átalakulás) óta eltelt 14 év alatt megéltünk privatizációt, létszámleépítést, kiszervezést, cégbezárást, cégeladást, többszörös tulajdonosváltást, cégfúziót.

1992 óta évenként – kemény viták közepette, kompromisszumok árán – megkötjük munkáltatói partnerünkkel a MAGYOSZ-szal (Magyarországi Gyógyszergyártók Országos Szövetsége) a Gyógyszeripari Ágazati Kollektív Szerződést. A szerződés minden gyógyszeripari tagszervezetünk számára fontos, de elsősorban a kisebb létszámú társaságoknál jelent segítséget a helyi tárgyalások kereteinek kialakításakor. Célunk, hogy olyan Ágazati KSZ szülessen, amely – minisztériumi jóváhagyással – kiterjeszhető legyen minden, az ágazatban tevékenykedő munkáltatóra.

Ezen elképzelésünk megvalósításában központi szerep jut a 2005-ben létrehozott új érdekegyeztetési fórumnak, a Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottságnak. 2005. év végén az ÁPB keretein belül aláírtuk a Gyógyszeripari Alágazati Párbeszéd Bizottság alapító okiratát. Reményeink szerint az elkövetkező időszakban erre a területre helyeződik át az országos szintű érdekvédelmi munka. Mind a munkáltatók, mind a szakszervezetek markánsabban, egységesebben jeleníthetik meg érdekeiket ezen az új fórumon.

Mivel a privatizációk során több külföldi szakmai befektető jelent meg és került tulajdonosi pozícióba, – bár jelen vagyunk – de erősíteni kell jelenlétünket a multinacionális vállalatcsoportok munkavállalóinak érdekképviselői szervezeteiben, az Európai Üzemi Tanácsokban.

Az állandóan változó tulajdonosi körök, az új feltételek között célkitűzéseink változatlanok: a foglalkoztatás biztonsága, a munkahelyek megőrzése, a bérek, a szociális juttatások EU-színvonalra történő felzárkóztatása. Ezek eléréséhez a világviszonylatban is jelentős szellemi tőkét, innovációt, szaktudást felmutató és kimagasló értéket létrehozó magyar gyógyszeripar munkavállalóinak partnere a Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetség.

Papíripari Dolgozók Szakszervezete

„A papiros nem felejt semmit”

Mint az emberiség műveltségének sok más tényezőjét, úgy a papírost is a kínai tudás, a kínai őskultúra tette az emberiség közkincsévé. Európában az első papírmalom spanyol földön, Valencia mellett, Nativa nevű városban épült, mégpedig 1154-ben. Később Katalóniában egymás után épültek papírmalmok, ahonnan aztán ellátták Európa uralkodóházait is e termékeikkel. 1307-ben Sziciliában is tért hódít a papírgyártás, és a korabeli leírásokból tudjuk, hogy Fabrirában 1304 és 1324 között közel hat papírmalom kezdte meg működését. A reneszánsz korára Velence már a papírkereskedés központja.

Otthonainkban, ha körültekintünk, szinte azonnal feltűnik, hogy e csodálatos kínai találmány nélkül, nem élhetünk. Papír az alapanyaga a könyveinknek, képzőművészeti alkotások sora képek, grafikák, fotók el sem képzelhetők nélküle, de ajándékainknak és ipari tárgyainknak is nélkülözhetetlen csomagolóanyaga. Erre tanultunk írni és róla mormoljunk imáinkat is, de pompásan mutatnak a lámpaburák anyagaként, a falakon, mint tapéta, de újabban bútorokat is készítenek rétegelt papírlapokból. Mára sajnos sokkal kevesebbre becsüljük, mint az eleink tették, hiszen a főváros utcáin egy kisebb szélvihar után, áruházi áruajánló papírlapok ezrei borítják az úttestet és a járdákat, szennyezve be környezetünket, anélkül, hogy üzenetük célba érne. Talán nem is olyan sokára, az ipari fejlődés, a számítástechnika fejlődése kiszorítja a papír ilyen nagyfokú jelentőségét, megmentve erdeink fáit, a levegőt.

Bíró Lajos, a neves természettudós a századforduló idején Új-Guineában járva számtalan, szinte felmérhetetlen értékű megfigyelése mellett azt is tapasztalhatta, hogy a papírral való első találkozás milyen nagy esemény volt a bennszülöttek számára:

„Sokféle új dolgot láttak tőlünk, európai származásúaktól a pápuák, de egy se volt olyan csodálatos nekik, mint az írás, olvasás... Feldiktáltak nekem egymás után 50–60 vagy néha 100 szót is, amennyi éppen a papíron elfért, összevissza mindenfélét, kinek mi az eszébe jutott... Akkor aztán felolvastatták velem felülről lefelé, vagy alulról felfelé, ahogy éppen nekik tetszett... Ellenőrzésül elolvastatták velem többször egymás után, napjában többször is... Még ez se volt elég ellenőrzésnek, elkérték tőlem a papírt, náluk hagytam; ha elcsíphették valamelyik európai urat, azzal is elolvastatták,

sőt felkeresték az ismerős iskolásfiúkat is, azok is sorban ugyanazokat a szavakat hangoztatták. Nem lehetett csalás, a papiros beszél, mindenkinek ugyanazokat mondja, amit én felírtam. A papiros nem felejt semmit.”

Tudják ezt jól a papíriparban dolgozók is, akik a történelmi tradíciók során szervezetileg a Nyomdász Szakszervezethez tartoztak. 1989-ben a 15 gyáregységükben több mint 10 ezer fős tagsággal rendelkeztek. Miután a két szakma nagymértékben közelít egymáshoz, – mondhatnánk a papíripar is vegyipar –, egyre szorosabbá fűződtek a kapcsolatok. A privatizáció ezt csak erősítette.

A volt állami tulajdonú cégekből 60 százalék osztrák, 30 százalék görög, 10 százalék német, amerikai, svéd és a hazai befektetők kezébe került. Bekövetkezett a tömeges létszámleépítés, a gyárbezárások, a kiszolgáltatottság, a létbizonytalanság. Előfordult az is, hogy egy készülő sztrájk vezetőjét törvénytelenül eltávolították. A közel két évig fennálló törvénytelen állapot megszűnésének bírósági ítélet vetett véget.

Jelenleg 280 ezer tonna alapanyag, 410 ezer tonna papír – karton – lemez és 187 ezer tonna egyéb papíráru termelése történik évenként, melyet közel 3000 fő fizikai és 800 fő szellemi foglalkoztatású munkavállaló végez folyamatos munkarendben. A munkavállalók közül 1900 fő a szakszervezeti tagok száma.

A Papíripari Dolgozók Szakszervezete a kis szakmai szervezetek közé tartozik. Feltettük a kérdést, erőink összefogása vajon nem hozna-e nagyobb eredményt? 2003 tavaszán véglegesen elhatároztuk, hogy belépünk a VDSZ-be.

Szervezetünk – mint a VDSZ teljes jogú szakágazata – legfőbb feladatának tartja az eredményes beintegrálódás mellett a papíriparban dolgozók speciális körülményekből fakadó érdekképviseletét és érdekérvényesítését.

Rokonszakmákban Dolgozók Szakszervezete

Vannak különböző a vegyiparhoz esetenként kapcsolódó, máskor önálló tevékenységet folytató kis alapszervezetek, melyek az állandóan változó gazdasági körülmények között a törvények alakításába szeretnek volna beleszólni, speciális érdekeiknek valamilyen fórumon hangot adni. A VDSZ lehetőséget adott és kaput nyitott ezeknek a szakszervezeteknek és Magyar Vegyipari, Energiaipari

és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége néven folytatta működését.

A Vegyész Dolgozóinak Vegyipari Szakszervezete bár régebbi múltra tekint vissza, hiszen voltak régi kapcsolataink, de a privatizáció és a felaprózódás ide sodorta Őket.

Hasonlóan az alumíniumiparban történt szétDarabolódások miatt ide kapcsolódott az ALUCON Szakszervezete. Érdekes kapcsolat szövődött a Balatoni Hajózás Demokratikus Független Szakszervezete és a VDSZ között, melynek sok esetben előnyeit is élvezhetik tagjaink. Az Óbudai Autójavító MOZAIK Szakszervezet is itt találta meg a helyét. A Sara Lee (CDE) Rt. Szakszervezete a kávé és teát gyártó, csomagoló cég munkavállalói, valamint a Vegyipari Szerelők Szakszervezete is a vegyipar rokonszakmái között találta meg az érdekképviselet és érdekérvényesítés hatékony szervezetét.

Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége

A rendszerváltozást követően a hazai vegyipar – a számok tükrében – pozíciót veszített, de adottságainak jobban megfelelő új növekedési pályára állt. Megőrizte tradicionális erősségeit (gyógyszeripar, műanyaggyártás), és visszafejlesztette a piaci vagy technológiai okokból nem versenyképes kapacitásait. A természeti és humán környezethez való viszonya is „európaivá” vált. Fokozott mértékben lett részesévé a gyorsuló globalizációnak. Nemcsak szatellit termelőhelyek jellemzik, alakulóban van a szakma kezdeményező jellegű regionális kapcsolatépítése is.

Az EU-csatlakozás átírta a magyar vegyipar fejlődésének forgatókönyvét. Nem reális az a várakozás, amely gyors átalakulást jövendölt. A magyar vegyipar uniós alulreprezentáltsága – ha változik is – valószínűleg még évekig megmarad. Ami a fejlődési esélyeket növeli, az EU kötelező útkeresése. Különös érdeklődés kíséri – már ma is – a térségbeli kapcsolatépítési lehetőségeket. Ráirányul a figyelem adottságainkra. A már jól ismert, és inkább a jövő szempontjából jelentős piacunk mellett, megismerik – a versenyben értéket jelentő – szakmai tradícióinkat, innovációs potenciálunkat, e tényezők mobilizálási lehetőségeit, és a „sajnos” még hosszabb távon kalkulálható bérelőnyt. Unión kívüli piacokat is megcélozva, számíthatnak logisztikai előnyeinkre, és határterületi adottságaink

miatt, „kapocs” szerepünkre is. Növekvő partnerkapcsolati értéket képvisel – a bővülés ígérete miatt – az Unióhoz képest alacsony vegyitermék-felhasználásunk.

1990-es évek közepétől a vegyipar a magyar gazdaság egyik húzóágazata volt, de az utóbbi években az európai recesszió lefékezte a lendületét, a magyar vegyipar értékesítése euróban számítva lassult, de a forint gyengülése miatt hazai valutában számítva már csaknem 10%-os növekedést mutatott.

A vegyipar alszektorai közül erősen visszaesett a mezőgazdasági kemikáliák gyártása ezen a területen nem következett be lényeges javulás. Az ágazat húzóereje napjainkig a gyógyszeripar volt. Eközben vegyipar másik nagy ágazata, a vegyipari alapanyagok gyártása gyakorlatilag 3 éve stagnál.

A magyarországi vegyipari termelésnek több mint fele az EU-ba irányul. Az EU-n belül a legfőbb célország Németország, de a vegyipari vállalkozások jelentős kivitelt bonyolítanak le Ausztriába és a dél-európai (olasz, spanyol, és francia) piacokra is.

A vegyipari export éves átlagos növekedése az elmúlt négy évben elérte a 16%-ot.

Ezeket a változásokat már a rendszerváltás éveiben ki lehetett számítani, és ezen elvek alapján alakult meg a Fővárosi Bíróság 1992-es bejegyzése alapján a Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége. A szövetséget 35 tagszervezet alkotja. A Szövetség célja megegyezik az 1906-os alapszabályban megfogalmazott célokkal: a vegyiparban dolgozók érdekképviselése, társadalmi, gazdasági és szociális érdekeinek védelme, a foglalkoztatás biztonságának lehetséges megőrzése, az európai bérek kiharcolása. Napjainkban éles viták folynak a 36 órás munkaidő megóvása érdekében, valamint a műszakban dolgozók karkedvezményes nyugdíjának biztosításáért.

1993-ban a Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége hosszú egyeztetés és kompromisszumok árán aláírta a Vegyipari Ágazati Kollektív Szerződést, melyet évenként a bérmegállapodások eredményei alapján módosítanak. Ez elsősorban a kis létszámú társaságoknál nyújt segítséget a helyi bértárgyalásokhoz.

Miután a magyar vegyipar több vegyipari jellegű vállalatának tulajdonosa, vagy szakmai befektetője az Európai Unió területén más vállalatokat is birtokol, ezért a Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetségének tisztségviselői közül többen jelen vannak az Európai Üzemi Tanácsokban is.

A VDSZ tagozatai

A Műszakosok Tagozata

Kik tartoznak közénk? Az 1890. évi statisztika szerint: a kőolaj-finomítás, kőszén gyurmagyártás, keményítőgyártás, gyufagyártás, enyvgyártás, cserzőkivonatok gyártása, falepárló ipar, növényolaj gyártás, gyertya, szappan, és illatszergyártás, robbanószer és lőporgyártás, kocsikenőcs, bőrkenőcs, fénymáz, festék, kékkő, tinta – stb. gyártás, csontliszt, csontszén, és műtrágyagyártás, aszfalt és kátrány aszfaltlemez és kátránylemezgyártás, drogista és gyógyszerészeti cikkek gyártása. A vállalatok száma 748 a foglalkoztatottak száma 11 072 fő (az adatok a Vegyészeti Munkás 1906. október 15-i számából).

Az eltelt száz év alatt a vegyipar, mint minden más óriásit változott, ami a szakszervezetünk működési területére is kihatott. A könyv más részén részletesen szerepel, hogy most milyen területeken van a Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozó Szakszervezeti Szövetségének tagja, illetve tagszervezete, ezért itt ezeket nem sorolom fel, csak a nagyobb szakmákat.

Ezek: alumíniumipar, gázipar, gumiiipar, gyógyszeripar, papíripar, rokonszakmák, és klasszikus vegyipar. A vállalatok száma kétezer fölötti a foglalkoztatottak száma csak a vegyiparban 48 600 fő, a többi területtel együtt 70 ezer fölötti. Látszik a robbanásszerű fejlődés.

A felsorolt iparágak sajátossága, hogy az itt alkalmazott technológiák zömében olyanok, amelyeket szakaszosan üzemeltetni nem lehet. Tehát az üzemeltetés csak úgy oldható meg, ha az átnyúlik egy munkavállaló napi munkaidején, vagy folyton-folyvást munkát igénylő tevékenység, mai szakszóval megszakítás nélküli munkarendet igénylő tevékenység.

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozó Szakszervezeti Szövetsége és jogelődjeinek tagsága meghatározó részét a megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatott munkavállalók tették, teszik ki. A technológiák automatizálása révén megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatott munkavállalók létszáma folyamatosan csökken, de még így is, a VDSZ által 2004-ben készített felmérés alapján a VDSZ működési körében 48%.

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozó Szakszervezeti Szövetsége megalakulása óta az általános munkavállalói jogok, a munkakörülmények biztonságossá, komfortosabbá tétele

mellett, kiemelt figyelmet fordít a műszakos és megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatott munkavállalók munkájának elismerésére, társadalmi megbecsülésük fokozására.

A VDSZ és jogelődjei figyelemmel kísérik és kísérték a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) Egyezményeit és Ajánlásait az 1919-es elsőtől (amin a nők és fiatalokúak éjszakai munkavégzéséről egyezményt fogadott el) napjainkig, amelyek között szerepel például Egyezmény és Ajánlás a vegyi anyagokról, az éjjeli munkavégzésről, a kémiai biztonságról, a foglalkoztatási megbetegedésekről stb.

Az ajánlások megegyeznek a VDSZ törekvéseivel, megfogalmazásuk és megjelenésük után a VDSZ elnöksége programjába emelte, hogy harcol hazai megvalósításukért és működési területén a munkáltatókkal együttműködve, ellenőrzi végrehajtásukat.

A műszakos, megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatott munkavállalót a munkahelyén a VDSZ működési területén alkalmazott veszélyes és bonyolult technológiák végrehajtásával járó pszichikai terhein kívül szocializálódási akadályok, családi, életviteli problémák kísérik. A műszakon foglalkoztatott munkavállalók speciális, a nappalos körülmények között foglalkoztatott munkavállalóktól eltérő érdekképviselőre is szükség van.

A VDSZ 1998-ban létrehozta Műszakos Tagozatát, ahol a műszakosokat érintő speciális kérdések, törvényjavaslatok kerülnek megtárgyalásra. A műszakos tagozat a VDSZ elnökségének ajánlásokat készít.

A VDSZ változó eredményességgel, a szakszervezet minden harci eszközével folyamatosan küzd a műszakos, megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatottak érdekében a következő célokért:

- Műszakos, éjszakai munkavégzésre csak különlegesen indokolt esetben kerülhessen sor.

- A műszakos munkavégzés díjazása megfelelő legyen. A műszakpótlék látható jövedelemtöbblet legyen a nappalos munkavégzéshez képest. A fentebb említett 2004. évi felmérés szerint a műszakosok átlagbére csak 5%-kal magasabb a nappalosokénál. Mindaddig folytatni kell a szakszervezeti harcot, amíg az azonos FEOR számhoz tartozó azonos minőségű munkát végzők alapbére azonos határok között nem lesz, és a műszakon munkát végzők bére a műszakpótlékkal több lesz nappalos társaikénál.

- Tovább kell folytatni a munkát, hogy a több éven keresztül megszakítás nélküli munkarendben foglalkoztatott munkavállalók nyugdíj kedvezményben részesüljenek.

– El kell érni, hogy társadalmi szinten elfogadott legyen, hogy akik nehezebb, pszichikailag megterhelőbb szocializációt, neheztítő munkakörülményeket vállalnak, azoknak kiemelt kedvezményeket, szolgáltatásokat kell biztosítani, amelyeket a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 178 sz. Ajánlása tartalmaz.

A VDSZ Nyugdíjas Tagozata

A VDSZ alapszabályának megfelelően működik a Nyugdíjas Tagozat, amely a jelen gazdasági körülmények között egyre fontosabb szerepet tölt be az időskorúak és nyugdíjasok érdekvédelemében.

Az aktív munkavállalói érdekvédelem és érdekvédelem mellett megjeleníti a nyugdíjasok érdekeit, figyelemmel kíséri a nyugdíjasok helyzetét, életkörülményeit.

Célunk, hogy a stabil lét- és szociális biztonság minden idős ember számára biztosított legyen. Azért hallatjuk hangunkat, hogy a jövőben a nyugdíjbiztosítás adjon megfelelő biztosítékot az egy életen át munkával kiérdemelt, méltóságteljes öregkorra.

A Tagozat a szakágazatok delegált tagjaiból áll. Munkáját rendszeresen a saját ügyrendje alapján végzi. Tagjai részt vesznek az országos konföderációk (MSZOSZ, ASZSZ) nyugdíjas szövetségei és azok munkabizottságai tevékenységében.

Napjainkra a VDSZ nyugdíjasaink száma közel azonos az aktív szakszervezeti tagság létszámával. A nyugdíjasok számára nem elsősorban szakértői feladatokat kívánunk szolgáltatni, jobbra a VDSZ-ben rejlő lehetőségeket, adottságokat kívánjuk kihasználni.

A Tagozat vezetője tagja a Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetségének és a VDSZ elnökségének is. Így közvetlenül is érvényesül a nyugdíjas érdekek megjelenítése a döntéshozó testületekben.

Fontosnak ítéljük meg az Ifjúsági Tagozattal kötött „Nemzedéki Szerződés”-t, amelyben a fiatalításra kívántuk ráirányítani a figyelmet.

A nyugdíjasok általában kevesebbet mozognak, viszont azt is tudjuk, hogy a tömegsport a szakszervezeti mozgalomban mindig kitüntetett szerepet töltött be, ezért felhívással éltünk alapszervezeteink felé, hogy a sportmegmozdulások szervezésébe minél nagyobb számban kapcsolják be a nyugdíjasokat.

Tagozatunk jogász tagja több összeállítást készített azok számára, akik az idős (nyugdíjas) emberek problémáival foglalkoznak. E kiad-

ványok jogi segítségnyújtást adnak (kérelmek, beadványok, felszólalások, fellebbezések stb.) naponta előforduló ügyekben.

Az európai uniós szintű bérfelzárkóztatáshoz igazodó nyugdíjfelzárkóztatás egyelőre álomnak tartjuk. De a jövőben meg kell találni az eszközöket és pénzforrásokat, hogy a nyugdíjak felzárkózzanak az európai nyugdíjakhoz. Ezt rögzítettük a VDSZ 32. Kongresszusa dokumentumaiban is.

Az évenkénti nyugdíjemelés mértékét a kiáramlott nettó keresetnövekedéshez kell kötni. A nettó keresetek és a nettó nyugdíjak közötti olló nem nyílhat tovább.

Nyugdíjasaink többféle formában kapcsolódnak a VDSZ-hez, a szakszervezeti mozgalomhoz.

Működnek anyavállalat keretei között, önálló alapszervezetként, nyugdíjas klubok stb. formájában. Ez is mutatja, hogy a kapcsolattartás az információcsere igen változatos.

Bízunk benne, hogy a következő évfordulón már több elégedett nyugdíjas tagja lehet a VDSZ-nek. Ezért dolgozunk!

A VDSZ Nőtagozata

„A nő egyedüli rendeltetéseként a férjhezmenetel tekintetik... Azonban az emberiség rendeltetése a tökéletesedés, és végcélja a jólét. A házasság tehát nem cél, hanem a jólétre törekvésnek egyik eszköze csupán.”
(Veres Pálné)

Munkásnő egykor – Munkavállaló ma, avagy haladt-e előbbre a világ?

100 évvel ezelőtt, mikor megalakult a Vegyészeti Munkások Szövetsége, alapszabályában kimondta: „a szövetséghez csatlakozhat... a vegyészeti iparnál alkalmazott mindazon munkás, nemre való tekintet nélkül, aki...”

Ez persze nem jelentette azt, hogy a nők más tekintetben is egyenlő elbírálás alá estek volna, éppenséggel a szakszervezetek voltak, akik a munkásnők sanyarú helyzetét feltárva, próbáltak tenni helyzetük javításáért. Példaként egy újságcikk, amely „Öntudatra ébredt munkásnők a Pálma Gumigyárban” címmel jelent meg 1906-ban: „...Van-nak munkásnők, kik zöld festékkel dolgoznak, ez arzént tartalmaz, tehát mérge – ezt szívják be. A pácolásnál, mely munkát kevesen

bírják ki, a kéz olyan állapotba kerül, hogy vérzik és ész nélkül fáj. ...A munkaidő hét órától este fél hétig tart, állítólag egy órai ebédszünettel, ez nem teljes.... A szervezkedést Rohács Vilma kezdte, ezért elbocsátották. A munkások kimondták, addig nem dolgoznak, amíg Rohácsot vissza nem fogadják. Benyújtották 8 pontos követelésüket:

1. Rohács Vilma visszafogadása
2. Órafelállítás
3. Déli szünet pontos betartása
4. Szombat este 4–6 órakor történjék a kifizetés
5. Tisztességes bánásmód
6. Személyenként 2 korona javítás
7. A mozgalomból kifolyólag senki hat hónapon belül el nem bocsátható
8. A bizalmiak elismerése

Másnap 12-kor jött a válasz. A három első pontot azonnal teljesítette, 1 korona bérjavítást kaptak. A többi pont teljesítése is meg lett ígérve.

Ehhez szükség van a szervezkedésre.”

Milyen egyszerűnek tűnik! Bizony hosszú, nehéz harcot kellett vívni, az eredmények pedig csak csepegtetve, apránként jöttek.

100 év alatt a világ nagyot változott, óriási fejlődésen ment át a vegyipar is, az alkalmazott technikát, technológiát, munkakörnyezetet, védőeszközöket, munkaidőt stb. tekintve.

A szakszervezet programjában mindig központi helyet foglalt el a dolgozó nők helyzetének javítása, létrehozták a nőbizottságokat, melyek több évtizeden át aktívan dolgoztak, intézték a nők ügyesbajos dolgait (óvoda, napközi, üzemi konyha, képzés stb.).

A rendszerváltás környékén, a nagy társadalmi, gazdasági változások mellett nem nagyon kapott helyet a nők speciális érdeke, képviselete, sőt a korábbi „hálózat”, a nőbizottságok is megszűntek.

Az uniós csatlakozás előtt, az uniós normáknak köszönhetően, felerősödött a nemek közötti egyenlőség, az esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód kérdése.

Az ILO–CEET, az EMCEF és a FES támogatásával a VDSZ is nagyobb teret szentelt ennek a területnek, újjáalakult a nőbizottság, később nőtagozat, elkezdődtek a képzések, felmérés készült a vegyiparban dolgozó nők egészségügyi helyzetéről, az integráció során a magyar jogrendbe beépültek az uniós ajánlások, az országos politika szintjére emelkedett a téma, megalakultak az esélyegyenlőség megvalósulását segítő intézmények, civil szervezetek, segítve a gyakorlati munkát.

Bár a VDSZ megalakulásától eltelt 100 esztendő, nagyon sok tennivalója maradt még a nőtagozatban aktívan tevékenykedő tisztségviselőknek:

- Már a múlt század eleji statisztikák kimutatták, mekkora lemaradás van a nők bérezésében, 1946-ban meghirdették az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét, de még napjainkban is átlagosan 15–20%-kal kevesebbet keresnek nők;

- A nők gazdasági aktivitása nem éri el a férfiakét, a részmunkaidős foglalkoztatás, a távmunka elterjesztése, a pozitív programok segítenének ezen;

- Statisztikák igazolják, hogy hiába szerez több nő, mint férfi, magasabb iskolai végzettséget, a tudományos fokozattal, címmel rendelkezőknek csak töredéke nő;

- A felső szintű vezetők, a döntéshozók között nagyon kevés nő található;

- A munka és a családi élet összehangolásához, a családi szerepek megváltozásához további szemlélet formálásra, az előítéletek megváltoztatására van szükség.

Ezek csak kiragadott példák, és még lehetne sorolni a problémákat, amelyek megoldásra várnak.

A nőtagozat ezeket a problémákat látja általánosságban, de hiányzik a vegyiparban foglalkoztatott nők foglalkoztatásáról, bérezéséről, munkakörülményéről, szociális stb. helyzetéről egy átfogó, részletes, mélyreható vizsgálat, amelyre alapozva konkrét programokat lehetne indítani.

A rendszeresen megtartott képzések, az ajánlás az Esélyegyenlőségi terv elkészítéséhez, vagy a kollektív szerződésekbe néhány munkahelyen beépített esélyegyenlőségre vonatkozó pont, csak a kezdete ennek a munkának. Tudatosítani kell a tisztségviselőkben, hogy az esélyegyenlőség kérdése nem „női belügy”, és nem is csak a férfiak és nők közötti különbségekre vonatkozik, hanem ebbe a témakörbe tartozik például a pályakezdők, a műszakosok, a bejárók, a romák, a megváltozott munkaképességű stb. munkavállalók esélyegyenlősége, problémaköre. Ezeknek a problémáknak a megoldása, jobbítása mindenki közös ügye és ebben a munkában nem szabad magára hagyni a nőtagozatot.

„Csak egyenlő mértékkel. Legyen az a nőnek is szabad, ami a férfinak; vagy ne legyen a férfinak sem szabad az, ami a nőnek nem szabad.”

(Bartók Béla)

A VDSZ Ifjúsági tagozata

„Ne morgolódj, mozgolódj!”

A Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetségének megalakulásakor, nem kezdődött meg a fiatalok külön szervezése, hiszen az akkori körülmények között csak a férfiak és a nők között alakult ki érdekképviseleti csoport. Ez – a megmaradt dokumentumok alapján – nem jelentette azt, hogy nem voltak fiatalok az érdekképviseleti szervezetben, csak annyit tudunk, hogy nem volt külön tagozatunk.

Az I. világháborút megelőző időszakban nagyon sok helyen, ahol nem volt veszélyes üzem gyerekeket is alkalmaztak. A munkások szerveződéseit követve az akkori hatalom nem vette jó néven a szakszervezeti megmozdulásokat. Ezért a fiatalokat és a gyerekeket távol tartották az érdekképviseleti szövetségtől.

A II. világháborút követően a szakszervezetek átalakulása más irányba sodorta a fiatalok képviseleti rendszerét. Igaz, hogy létrejött a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetén belül az ifjúsági tagozat, de érdemi képviseleti munkát nem végzett.

A 80-as évek végén, ahogy a szakszervezeti mozgalom átalakult a fiatalok egyre kevesebb szerephez jutottak. A kilencvenes évek elején már csak egy-egy vállalatnál voltak kifejezetten fiatalok, akiktől a szakszervezetek elfordultak. A privatizáció és a gazdasági struktúra átalakítási folyamatainak minden negatívuma a szakszervezeteket is érintette. Azzal, hogy a vegyipari vállalatok foglalkoztatási gondokkal küzdöttek, inkább elbocsátották a munkavállalókat és a fiatalok felvétele is elmaradt. A szakszervezet nem tudott a kihívásra kellően reagálni, tisztségviselői megöregedtek, és a szakszervezet ifjúsági munkája teljesen elhalt.

A VDSZ 29. kongresszusát követően, az alapszabály alapján minden szakági szövetség delegálhatott a VDSZ Ifjúsági Bizottságába képviselőket, akik még nem töltötték be a 35. életévüket. Az első bizottság képviselői a következő szakágakból állt össze:

- Alumínium Szakszervezeti Szövetség: MOTIM Rt., Alcoa-Köfém Kft.
- Gázipari Szakági Szövetség: DDGÁZ Rt.
- Gumiipari Szakági Szövetség: Taurus Rt.
- Olajipar: MOL Rt.
- Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége: TVK Rt.

A megalakulást, és a működési szabályzat kialakítását követően a bizottság 1998 áprilisában megkezdte tevékenységét.

Céljaul tűzte ki a VDSZ működési területén a fiatal munkavállalók körében:

- a szakszervezetbe való belépésének jelentőségét, és előnyeit;
- a szakszervezeti munka könnyebb megismerését, megértését;
- a tisztségviselői szerepvállalást;
- a helyi tagszervezetekben a tagság összefogásának segítése;
- a VDSZ szervezettségének növelése;
- a szakszervezetek nemzetközi kapcsolataiban a fiatalokra vonatkozó tapasztalatok;
- megismerése, átvétele, magyarországi megvalósítása;
- a szolidaritás értékeinek újraértelmezése a munkavállalók érdekeinek figyelembevételével;
- a szakszervezeten belüli információáramlás hatékonyabbá tétele;
- kezdeményezzük az iskolai képzésben tanterv szerint a munka világának alapismereteit oktatni, mert a pályakezdő fiataloknak semmiféle ismeretük nincs;
- a kollektív szerződések tárgyalásánál nagyobb figyelmet fordítsanak a fiatal munkavállalók lakástámogatási rendszerére és a felnőtt képzést segítő munkáltatói kedvezményekre;
- pályakezdők munkavállalási lehetőségeinek javítása.

Azok a fiatal szakszervezeti tisztségviselők, akik lehetőséget kaptak, helyi szervezeteinknél, hogy a szakszervezeti tevékenységben aktívan részt vehessenek, az elmúlt években eredményeket is felmutathatnak.

A Petrolkémiaiban, Műanyagfeldolgozásban és Szolgáltatásban Dolgozók Szakszervezete javaslatára a TVK Rt. biztosította, hogy a fiatal munkavállalók, akik új-felvételisként kerültek a részvény társasághoz, megismerkedhettek a helyi szakszervezettel a betanítási időszakban.

Ennek eredményeként a pályakezdő munkavállalók nagy számban lettek szakszervezeti tagok. A helyi szervezeteinknél megnövekedett a fiatal tisztségviselők száma.

Megjelent a MÁS-KOR című időszakos kiadvány, amely már havi rendszerességgel jelenik meg a VDSZ Vegyipari Dolgozó című lappal együtt.

A bizottság, megalakulásától kezdve rendszeres üléseket tart, negyedévenként legalább egyszer. Alkalmanként kihelyezett üléseket is szokott tartani, amelynek célja a tagszervezetek problémáinak

közelebről való megismerése, és az ott szerzett tapasztalatainkat más területen való hasznosítása.

2003-ban került aláírásra a VDSZ Nyugdíjas Tagozatával az a Nemzedéki Szerződés, amely felhívja minden munkavállaló figyelmét, hogy a szakszervezeteknek túl kell tenniük magukat a generációs problémákon, és a tapasztalatokat átadva, fiatalokat kell a szakszervezeti mozgalomba integrálni. Csak ez az út vezethet a VDSZ és más szakszervezetek megmaradásához. A két tagozat évente közösen szokta megkoszorúzni a VDSZ Tűzoltó utcában található emléktábláját.

A VDSZ partnerszervezeteinek ifjúsági szekcióival, a megújult tagozat szoros együttműködést alakítottunk ki. Ennek eredményeként jött létre az Európai Vegyész Ifjúsági Szakszervezeti Klub (European Chemical Club – ECC). Ez a szerveződés komoly szerepet vállal a vegyiparban dolgozó fiatalok érdekképviseleti munkájában európai szinten. Ennek az együttműködésnek köszönhetően, sok fiatal szakszervezeti tag vehetett részt európai képzéseken, tanfolyamokon, Magyarországon és Európában egyaránt.

A VDSZ Ifjúsági Tagozata több alkalommal lehetőséget kapott arra, hogy bekapcsolódhasson az Európai Szakszervezeti Szövetség Ifjúsági Bizottságának munkájába, ahol felhívta a figyelmet a vegyiparban dolgozó fiatal munkavállalókat érintő problémákra.

Lux Judit: Az Ágazati Párbeszéd Bizottságokról

„Csak ott mennek a dolgok jól, ahol például a szabó, szappanfőző, cukrász, etc. és mindenki más meg is van győződve róla, hogy az ő iparán, az üzletén fordul meg az állam sora.”

(Széchenyi István: Napló, 1830. szept. 23.)

Az Európai Unió Bizottsága 1998. májusi az ágazati párbeszéd bizottságok (ÁPB) felállításáról szóló határozatát a magyar szociális partnerek már 1998 novemberében megismerhették. A határozat szerint még több ágazatban kell bizottságokat létrehozni és minőségileg is javítani kell az ágazati párbeszéd feltételeit (hatálybalépés 1999. január).

Az európai szociális párbeszéd intézménye a munkáltatók és munkavállalók képviselői között „különböző elnevezésű bizottságokban, különböző összetételben, különböző konkrét szabályozás keretei között már több mint négy évtizede ugyanazt a célt szolgálják: intézményes formát biztosítanak az úgynevezett ágazati közös bizottságok, amelyek bipartit felépítésűek és – nevüknek megfelelően – egy-egy ágazat problémáival foglalkoznak...”

Az Európai Unió Magyarországra vonatkozó Éves Jelentése 1999 óta visszatérően megfogalmazta az ágazati szintű párbeszéd fejlesztésének és az érdekegyeztetést szolgáló kormányzati adminisztratív kapacitás bővítésének szükségességét.

A PHARE-projekt

„Az autonóm szociális párbeszéd erősítése” című PHARE-projekt (2001–2004) segítségével megteremtődtek az ágazati szociális partnerek számára az intézményi feltételei az ágazatspecifikus kérdések megfelelő szintű (konzultációtól a tárgyalásig) megvitatására.

A sikeres PHARE-projektben (Az EU Bizottsága is Jó minősítést adott a programra) 300-nál több ember vett részt, akik motorjai a már vissza nem fordítható folyamatnak. Megkezdődött az ágazatokban egy érték/érdek mentén történő önállósulási folyamat.

Az a ritka pillanat van, amikor a munka világa szereplői mindannyian érdekeltek ennek az új fórumnak a hosszú távú működésében.

Az ágazati párbeszéd bizottságok új perspektívát nyitnak a szak-szervezeteknek, munkáltatóknak, a közép szintű érdekegyeztetés megerősítésének.

Sorra alakultak az ÁPB-k, kidolgozták, majd elfogadták azt a Megállapodást, amelyet a törvényi szabályozásig önmagukra nézve kötelezőnek tartanak. A Megállapodás a részvétel és a reprezentativitás feltételeit is tartalmazza, mely szerint különböző jogosítványai lesznek az ÁPB-knek: konzultációtól a kollektív szerződés kötéséig.

Az ágazati párbeszéd bizottságok, amelyek mindez ideig 36 ágazatban, al- és szakágazatban alakultak meg, a szociális partnerek számára nemcsak ahhoz nyújtanak lehetőséget, hogy befolyást gyakoroljanak a hazai kérdésekre, hanem az európai szintű hasonló ágazati struktúrákban való részvételhez is hozzásegítik a szociális partnereket.”

2003 végén indult meg az a folyamat, melynek eredményeképpen 2004. január 16-án az ágazati párbeszéd bizottságok munkavállalói, illetve a munkáltatói oldalai és a kormány képviselői megalakították az Ágazati Párbeszéd Bizottságok Tanácsát, mely a háromoldalú tárgyalások folyamatosan működő fóruma.

A PHARE-projekt után

A PHARE program sikeres befejezését követően – továbbra is biztosítani kell a hosszú távú intézményi működést, s az ehhez szükséges erőforrásokat. Így valósulhat meg

- az ágazati párbeszéd bizottságok rendszerének fenntartása;
- az Európai Unió ágazati párbeszéd bizottságaihoz történő kapcsolódás.

Az ÁPB-k többsége tervszerűen kialakított program szerint tevékenykedik. E programok alapján az ÁPB-k szakmai konferenciákat, rendezvényeket szerveznek, véleményezik az, ágazati szakpolitikai előterjesztéseket, eseti szakértői tevékenységet végeznek. E tevékenységek egyfelől erősítik az ÁPB-eket egyre növekvő szakmai feladataik teljesítésében, másfelől alkalmat adnak arra, hogy az ÁPB-k tagszervezetek a korábbiaknál hatékonyabb érdekképviseletet valósíthassanak meg. Az egyes ágazatok szociális partnerszervezeteinek minél szélesebb körben való bevonására, illetve az érintett munkavállalói körrel történő interaktív kapcsolat kiépítésére minden bizottság – a nyilvánosság biztosításával – megkülönböztetett figyelmet fordít.

Az ÁPB-ket érintő problémák, kérdések, amelyekkel az ÁPB-k közvetlenül foglalkoznak

- Több szomszédos országból a megélénkülő munkaerő áramlás a Bányászati és a Vegyipari ÁPB, a magasan képzett munkaerő nyugatra vándorlása (kvalifikált szakemberek hiánya, nem kellően képzettek feleslege) a Hírközlési ÁPB napirendjén szerepel.

- A Bányászati ÁPB napirendre tűzte a munkaadói oldal által a Nemzeti Fejlesztési Tervhez (NFT) kapcsolódóan készített tanulmányát. Kezdeményezésükre a természeti erőforrások hatékony kihasználása – összhangban a környezetvédelmi kritériumokkal – önálló fejezetként került az NFT-be.

- A hiány szakmák csökkentésére (olvasztár, öntő, géplakatos, hengerész, kazángépész) a Kohászati ÁPB igyekszik megoldást találni. A Nemzeti Szakképzési Intézet felkérte több ÁPB szakértőjét (Hírközlési, Gépipari, Hírközlési, Mezőgazdasági ÁPB) az új szakmai jegyzék véleményezésére.

- A kémia oktatás új stratégiáját javasolja a Vegyipari ÁPB, annak érdekében, hogy a környezetszennyezés, a potenciális ipari katasztrófák kérdésében növekedjen a közvélemény tájékozottsága, illetve stabilabb alapokra épüljön a szakképzés és a felsőfokú képzés.

- A vízközmű szolgáltatásban (ivóvízellátás, szennyvízelvezetés, tisztítás) környezetvédelmi okok és az EU-s normák miatt nagy beruházások várhatók. A beruházási projektek indításánál, a képzési-foglalkoztatási terv kialakításában vesznek részt a Vízközmű ÁPB tagjai.

- A Rehabilitációs ÁPB a megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató cégek akkreditációs elveinek kidolgozásában vállalt feladatot. A szakképzés, felnőttképzés és a foglalkoztatáspolitikai összefüggéseit az Építőipari, Gépipari, Hírközlési, Sütőipari ÁPB vizsgálta, s tett javaslatot megoldásra. A Könnyűipari ÁPB erőfeszítései befolyásolták az Európai Uniónak a kínai dömpingáru beáramlásának korlátozására hozott kvóták kialakítását. Az ÁPB folytatja munkáját az EU-szintű bizottság tagjaként a tisztességes verseny betartatásáért, az átlátható, igazságos és fenntartható textil-, ruházati, bőriparéért, kereskedelemért.

- A Gépipari, Hírközlési, Kohászati, Turizmus–vendéglátás ÁPB a munkaerő-kölcsönzés problémáival foglalkozott. Közösén készítettek el azt a munkaanyagot, melyet a törvény előkészítőknél átadtak.

- A foglalkoztatás kérdései az Építőipari, a Mezőgazdasági, a Villamosenergia-ipari ÁPB-k munkájában foglalnak el kiemelt helyet. Kon-

ferenciákon, háttéranyagokban elemezték ágazatuk sajátosságait, határozták meg a feladatokat. A megyei és kistérségi szinteken a mezőgazdasági foglalkoztatás helyzetéről, illetve a foglalkoztatási támogatásokról és igénybevételei lehetőségeikről, a későbbiekben továbbá a felnőttképzéssel kapcsolatos forrásokhoz való hozzájutásról.

- A szakképzés, felnőttképzés problémáinak feltárása, a foglalkoztatással való összefüggések vizsgálata szinte mindegyik ÁPB-nek feladatai között szerepel. Az Építőipari, a Gépipari, a Hírközlési, a Könnyűipari, a Magánbiztonsági ÁPB többek között ágazatuk oktatási szakértőiből már felállították a témával foglalkozó bizottságokat. A Bányászati ÁPB szakértői részt vesznek az NSZI szakképzés-fejlesztési projektjének munkájában.

- Hírközlési ÁPB számos szakmai munka (táv munka, szakképzés) melletti kiemelt területe a hírközlési – informatikai eLearning műhely munkája. A Life Long Learning stratégián belül az eLearning megoldásokat felhasználók számára a szakképzés fejlesztésért felelős különböző szervezetekkel együtt készítenek tananyagot.

- A Bányászati ÁPB kezdeményezésére napirenden van az EU energiapolitikai és nyersanyag-stratégiai koncepciójának kialakítása, annak hazai kidolgozása a szakmai szervezetek részéről.

- Turizmus–vendéglátás ÁPB az ÁFA-törvénnyel, a felszolgálati vagy szervízdíj bevezetésével kapcsolatos véleményüket, a lobbizási lehetőségeit a döntéshozók körében kialakította.

- A közbeszerzési törvény módosításának véleményezését a Településszolgáltatási ÁPB vállalta. A Könnyűipari ÁPB-vel együtt széles körben elemezték annak gyakorlati megvalósíthatóságát. A Vízközmű ÁPB véleményezte a vízgazdálkodásról szóló törvény módosításának koncepcióját.

- Az Élelmiszeripari és a Mezőgazdasági ÁPB együttműködési megállapodást kötött a Földművelésügyi, Vidékfejlesztési Minisztériummal azzal a céllal, hogy az ágazatot érintő szakmai és társadalmi politikai kérdésekben már a kezdeti szakaszban részt vehessenek az érintett szociális partnerek.

- A Kohászati ÁPB fő feladatának tekintette a MAL Rt.-hez tartozó inotai alumínium kohó veszteséges működésének megoldását. Az ÁPB kezdeményezésére, több alkalommal, szakmai konzultációra került sor, a MAL Rt. inotai alumínium elektrolízis üzemágában kialakult működtetési problémák megoldása érdekében. Az erőfeszítések ellenére az üzemet „megmenteni” nem tudták, de az ÁPB közreműködésével a GKM, az FMM felelős vezetői igyekeztek megtalálni a

munkavállalók számára a megnyugtató megoldást életvitelük megoldására (korengedményes nyugdíj, átképzés, vállalkozóvá válás stb.).

Kiemelt feladat az ágazati kollektív szerződés kötések elősegítése, azok kiterjesztése.

Az ÁPB-k közül többek között a Bányászati, Építőipari, Gépipari, Fürdőszolgáltatás, Mezőgazdasági, Sütőipari, Vízközmű, Villamosenergia-ipari ÁPB az ÁPB keretében kötött kollektív szerződést. A Magánbiztonsági ÁPB jelenleg készíti a területet érintő ágazati kollektív szerződés tervezetét. Kiterjesztésre került a 2005. november 16-án aláírt Építőipari Ágazati Kollektív Szerződés. A Magánbiztonsági ÁPB jelenleg készíti a területet érintő ágazati kollektív szerződés tervezetét.

Az ÁPB-k és az Európai ÁPB-k kapcsolattartása

Kiemelt terület az EU-szintű Ágazati Párbeszéd Bizottságokkal való kapcsolattartás. Jelenleg a Bányászati, a Könnyűipari, a Magánbiztonsági, a Mezőgazdasági, a Turizmus-vendéglátás, a Vegyipari, a Villamosenergia-ipari, Gázipari ÁPB oldalai dolgoznak EU-s párbeszéd bizottságban is. Az Élelmiszeripari, az Építőipari, a Hírközlési, a Kereskedelmi, a Közúti, a Légi-szállítás, a Rehabilitációs bizottság kapcsolatépítése folyamatban van (a szövetségi szintű partner kapcsolatok felmérése megtörtént). A Gépipari, a Kohászati, Sütőipari ÁPB a keresi az utat az EU-szintű bizottság megalakítására.

Az ÁPB-k munkájára számít a kormány. Kikérték/kikéri véleményüket a Nemzeti Fejlesztési Terv, illetve a foglalkoztatáspolitikai stratégia kidolgozásához. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, melyhez a legtöbb ÁPB kapcsolódik, 2005. június 14-től minden ÁPB-t érintő előterjesztést véleményezésre megküld a bizottságoknak.

Az ÁPB-k működésének szabályozása

Az Ágazati Párbeszéd Bizottságok Tanácsa 2005. február 21-i ülésén módosította a 2004. szeptember 22-én kötött megállapodás azon pontját, mely a Részvételt Megállapító Bizottság delegálásának módjáról intézkedett. A módosítás értelmében az RMB tagjait az ÁPB-t oldalai delegálják, mégpedig elsősorban a Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálat tagjai közül. Az e rendelkezés szerinti delegálás megtörtént és az RMB 2005. március 17-én megalakult. A megalakulás

után az RMB megalkotta ügyrendjét, valamint eljárási rendjét, majd egyeztetette az ÁPBT-ben részt vevő ágazati párbeszéd bizottságok képviselőivel azokat az adatlapokat, valamint a hozzájuk tartozó útmutatót és tájékoztatót, melyen az ágazati párbeszéd bizottságokat megalakító szervezetek a megállapodásban foglalt feltételek teljesítésének bizonyítására szolgáló adatokat bemutatják.

Az adatlapokat, útmutatókat és tájékoztatót az ÁPBT 2005. július 14-i ülése jóváhagyta. E jóváhagyás alapján az RMB a megállapodásban foglalt részvételi feltételek és döntési jogosultság megállapításához szükséges adatokat és iratokat az érintett 153 érdekképviselőtől bekérte. A visszaküldött adatok rögzítése és feldolgozása az FMM által kialakított rendszeren megtörtént.

Az OÉT Állásfoglalásának megfelelően a jogi szabályozás létrejöttéig érvényben lesz a 2004. szeptember 22-i megállapodás, mely alapját képezi az ágazati párbeszéd bizottságok működésének feltételeiről és rendjéről szóló törvénytervezet koncepcióját, melynek normaszövegbe foglalása megtörtént, s a Kormány benyújtotta a parlamentnek. Elfogadása a következő országgyűlésnek lesz feladata.

A társadalmi párbeszéd új intézményrendszere hozzájárult a rendezett munkaügyi kapcsolatok erősítéséhez, az ágazati szintű kollektív szerződéskötés elterjedéséhez, a munkabéke megteremtéséhez és fenntartásához, az ágazati politikák széles körű megalapozásához, az ágazati érdekérvényesítéshez, mind a nemzeti kereteken belül, mind az Unió intézményein keresztül.

Munkáltatói szövetségek

Magyar Vegyipari Szövetség

A Magyar Vegyipari Szövetséget (MAVESZ) 1990-ben hozták létre a Magyarországon vegyipari tevékenységet folytató 42 vegyipari vállalat akaratából szakmai–gazdasági érdekeiknek képviselője céljából. (Elődszervezete a Magyar Vegyipari Egyesülés volt). A MAVESZ alakuló közgyűlését megelőzően a magyar vegyipari vállalatok vezetőinek részvételével előkészítő megbeszélés jött létre Budapesten a CEFIC (Európai Vegyipari Tanács) vezérigazgatójával és főtítkárával. Ennek is köszönhető, hogy a MAVESZ már a megalakulás évében döntött arról, hogy kéri felvételét a CEFIC-be. 1992-ben a CEFIC közgyűlése társult tagként felvette tagjai közé a MAVESZ-t.

Fő céljaival összhangban a MAVESZ elősegíti a tagvállalatok közötti egyeztetést és kapcsolattartást, folyamatosan figyelemmel kíséri a hazai és külföldi fejlesztési, termelési, kereskedelmi és gazdasági folyamatokat, az EU és nemzeti keretekben folyó jogalkotási folyamatokat, és ezek alapján szakmai információkat nyújt a tagoknak.

A Szövetség kezdeményezi és szervezi az összehangolt fellépést mindazon kérdésekben, amelyek a tagok érdekeinek érvényre juttatása körében felmerülnek. Kiemelt feladatai közé tartozik:

- a szakmai érdekek megfogalmazása és képviselése az EU és nemzeti szintű jogalkotásban,
- szakmai érdekek képviselése hatóságként működő szervezeteknél,
- ágazati munkáltatói érdekképviselőt,
- a vegyipar nemzetközi szakmai képviselése,
- a vegyipar általános és a MAVESZ tagvállalatainak speciális érdekeit segítő tájékoztatók készítése, a vállalatirányítás szakterületeit érintő szemináriumok és konferenciák szervezése,
- a vegyipar környezetvédelmi, biztonsági, és munkaegészségügyi tevékenységének koordinálása, a szabályozási környezet alakulásának figyelemmel kísérése, az ipari érdekek összehangolt képviselése és érvényesítése,
- a vegyipar gazdasági szabályozási környezetének figyelemmel kísérése, az ezzel kapcsolatos ipari érdekek összehangolt képviselése és érvényesítése,
- a vegyipar általános társadalmi megítélésének javítása, kapcsolattartás az írott és elektronikus médiával.

Az Alapszabályában vállaltaknak megfelelően a Szövetség fontos feladatának tekinti ágazati munkaadói képviselési funkciók ellátását, kezdeményező szerepe volt abban, hogy a 2004. évben megvalósult előkészítés, a vonatkozó megállapodás aláírása után 2005. év elején ténylegesen megkezdte tevékenységét a munkavállalói és munkaadói oldalak együttműködését elősegíteni hivatott Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság. A Vegyipari ÁPB működésének első évében bizonyította, hogy a hazai vegyipart érintő számos kérdésben lehetséges és szükséges a munkáltatói és munkavállalói oldalak közötti párbeszéd vagy akár közös fellépés az ipar versenyképességének, pozícióinak kölcsönös érdekekből fakadó megőrzése céljából. Ilyen kérdések, többek között, a szakképzés hazai rendszerének fejlesztése, vagy az EU új vegyi anyag politikájának és szabályrendszerének magyarországi alkalmazására való közös felkészülés.

A MAVESZ a magyar vegyipar munkaadói oldalának képviselői szintén 2005 elején bekapcsolódott az Európai Vegyipari Társadalmi Párbeszéd Bizottság munkájába, amelyben képviselője tagja a munkaadói oldal irányító bizottságának.

A Szövetség keretében a petrokémiai ipar, a vegyi és szénszálgyártás, a műtrágyagyártás meghatározó területei mellett a műanyag-feldolgozásban, a növényvédőszer-gyártásban, a festékgyártásban működő vállalkozások szakszövetségeket hoztak létre, 2006. évben az alábbi szakmai szövetségek működnek a MAVESZ szervezeti kereti között:

Magyar Műanyagipari Szövetség

Műanyag Csőgyártók Szövetsége

Magyar Növényvédőszer-gyártók Szövetsége

Magyar Festékgyártók Országos Szövetsége

Az összesen közel 150 vállalkozást összefogó MAVESZ tagvállalatai a magyarországi vegyi anyag és vegyi termékgyártás (gyógyszeripar nélkül) mintegy 75–80 százalékát képviselik, egyes szegmensekben ez az arány közel száz százalékos: műanyag alapanyaggyártás, műtrágyagyártás, festékgyártás.

A MAVESZ fontos szerepet játszik az ipar nemzetközi képviselői szinten, kapcsolatainak alakításában. A Szövetség tagja az Európai Vegyipari Tanácsnak (CEFIC) és az Európai Vegyipari Munkaadók Szövetségének (ECEG), aktívan részt vesz a „visegrádi” országok vegyipari szövetségeinek közös munkájában, kapcsolatot tart számos külföldi társszövetséggel. 2006 ebben a tekintetben kiemelkedő éve lesz a vegyiparnak: tavasszal Budapesten tartja éves tanácskozását az európai petrokémiai ipar szervezete, az APPE, szeptember hónapban szintén itt kerül sor a CEFIC Nemzetközi Vegyipari Kongresszusára, amelyen a vegyipar minden jelentős globális, regionális és nemzeti szereplője jelen lesz az ipari trendek áttekintése, a közös stratégiai elgondolások meghatározása céljából.

Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége

A Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége (MAGYOSZ) 1990-ben jött létre, azzal a céllal, hogy összefogja a régi és az új, kisebb és nagyobb gyógyszergyártó cégeket, kutatóintézeteket, a szakmához tartozó más gazdasági szervezeteket. Feladata, hogy képviselje tagvállalatai közös érdekeit, működésük minden lényeges területén. Klasszikus értelemben az MAGYOSZ érdekképviseleti szervezet.

Alapítóink közül már az első években többen elkerültek Szövetségünk köréből. Az elnöki tisztséget a kezdetektől fogva betöltő Dr. Orbán István, az EFIS Rt. vezérigazgatója 16 éven keresztül, a közelmúltban bekövetkezett tragikus, hirtelen haláláig irányította a munkát, nevével fémjelzte annak igényességét.

A MAGYOSZ rendes tagjai olyan jogi személyek, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok lehetnek, melyek gyógyszerek, gyógytermékek előállításával, kutatásával, fejlesztésével, ellenőrzésével, piacra juttatásával vagy ezek bármelyikével foglalkoznak. A MAGYOSZ-nak rendes és pártoló, valamint tiszteletbeli tagjai vannak.

Legfőbb tevékenységünk az iparág gazdasági, szabályozói környezetének befolyásolása, a nemzetközileg is versenyképes működés érdekében. Részt veszünk a ránk vonatkozó törvények, rendeletek kimunkálásában. Véleményünket a jogszabályalkotók rendszeresen megkérik, hiszen szakértőink ismerik igazán belülről is a gyógyszeripart.

Több mint 15 éves történelmünk során az iparágban új, egyre nehezebb feltételek között kell helytállnia, egyúttal erre az időszakra esett az EU-jogharmonizáció kialakítása is. Ez szövetségi szinten hatalmas munkát jelentett. Egyebek közt növelte munkánkat a gyógyszerárképzési és -támogatási rendszer gyakori változása, a szellemi tulajdon védelmének magasabb szintű bevezetése (termékszabadalmi rendszer 1994-től) vagy a környezetvédelem területén születendő számos új EU-s és hazai szabályozás. Bőven adott munkát a törzskönyvezés, a minőségbiztosítás, a munkabiztonság valamint az EU-s harmonizáció kidolgozása.

Tevékenységünk nagyobb része szekciókba, szakbizottságokba szerveződve folyik. Tagvállalataink eltérő profilja, nagysága indokoltá teszi, hogy külön szekciókat képezve fogalmazzák meg sajátos érdekeiket a gyártók, a nem vényköteles (OTC) termékekben, vagy a tápszerekben érdekelt cégeink, megint külön a kis- és középvállalati kategóriába tartozó tagvállalataink.

A szakbizottságok témák szerint fogják össze az oda delegált szakembereket.

Ki kell emelni a munkáltatói érdekegyeztetési bizottságunkat, iparjogvédelmi, tudományos és műszaki, környezetvédelmi, biztonságtechnikai, állatkísérlet-etikai, csomagolási és továbbképzési bizottságainkat.

Az utóbbi években nagy változás következett be a szociális párbeszéd terén. Megalakult a Gyógyszeripari Alágazati Párbeszéd Bizottság.

Szövetségünk kezdettől fogva feladatának tartja, hogy részt vegyen a szakmai továbbképzéseken. Programjainkat – minőségbiztosítási, csomagolótechnikai, környezetvédelmi stb. továbbképző tanfolyamainkat – mindig széles körben szervezzük, a Szövetségén belüli és kívüli kollégák érdeklődésére egyaránt számítva.

A vegyipar egészét érintő kérdésekben – mint például az EU új, úgynevezett REACH szabályozása terén – folyamatosan konzultálunk a Magyar Vegyipari Szövetséggel.

A MAGYOSZ tagja a Gyógyszergyártók Világszövetségének, az IFPMA-nak (International Federation of Pharmaceutical Manufacturers Associations), az Európai Öngyógyszerezési Ipar Szövetségének (Association of the European Self-Medication Industry, hagyományos rövidítés szerint AESGP), az Európai Tápszergyártók Szövetségének (Association of the Food Industries for Particular Nutritional Uses of the European Union, IDACE), a speciális Diétás Élelmiszereket Gyártók Nemzetközi Szövetségének (International Special Dietary Food Industries, ISDI), valamint a Vegyipar és a Gyógyszeripar Folyamatirányítás-technikai Szövetségének (Interessengemeinschaft Prozessleittechnik der Chemischen und Pharmazeutischen Industrie, NAMUR).

Az AESGP-től folyamatosan megkapjuk az EU-változásokkal, jogszabálytervezetekkel kapcsolatos információkat. Érdekessége és fontos jellemzője Szövetségünknek, hogy valamennyi hazai OTC-szereplőt, köztük a nagy nyugati cégek Consumer Health ágazatát is tagjaink között tudhatjuk.

Tevékenységünket, szerepünket a külföldi társintézmények is elismerik.

A Magyarországon működő négy gyógyszergyártói szövetség – rajtunk kívül – az Innovatív Gyógyszergyártók Egyesülete, mely nagyrészt multinacionális tulajdonosok magyarországi leányvállalatait, képviselőit integrálja, a sokkal kisebb Generikus Egyesület, valamint az Immunbiológiai Termékek Gyártóinak és Forgalmazóinak Egyesülete – az érdekkülönbségek ellenére több fontos témában együttműködik. Közösen dolgoztuk ki a Kormány és a piaci szereplők közötti, jelenleg is érvényes három éves szerződés gyártói oldalának szempontjait.

A mindannyiunk által elfogadott Etikai Kódex alapján közös Etikai Bizottságot is működtetünk. Együtt oldottuk meg a lakossági gyógyszerhulladék begyűjtésének, ártalmatlanításának jogszabály által rákötött új feladatát is.

A Magyar Gumiipari Szövetség

A Magyar Gumiipari Szövetség (MAGUSZ) életre hívója a rendszer-váltás volt. Az első szabad parlamenti választások után a demokrácia törvényei szerint az iparpolitikában is szükségessé vált, hogy a állami szerepvállalás átadja helyét a szakmai szerveződéseknek. Ösztönzőleg hatott a csoportosulás kialakulására, hogy 1990-ben újjászerveződött a Magyar Gyáriparos Szövetség, mely némi átalakulás után Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségeként (MGYOSZ) ma a gazdaság munkaadói érdekképviselőjének ernyő-szervezete. A MAGUSZ az MGYOSZ tagszövetségeként fejt ki tevékenységét.

A szervezetépítési modell átvételével 1990. július 10-én 27 taggal megalakult a Magyar Gumiipari Szövetség, és 1991. január 24-én megtörtént a hivatalos bejegyzés is a Fővárosi Bíróságon. Alapszabálya szerint a Magyar Gumiipari Szövetség az egyesülési jogról szóló törvény alapján működő egyetlen szakmai, gazdasági érdekképviselőt ellátó társadalmi szervezet, mely a gumiipari szakágazat területén működő gyártó, forgalmazó és alapanyag-ellátó hazai vállalkozások szakmai érdekképviselőjét látja el.

A nemzeti gumigyártás 1882-ben megindult Schottola Ernő „ruggyantaáru-készítő” üzemében. A kiegyezés fellendülését követő hullámvölgy áthidalására az első állami ipartámogatási kezdeményezéseknek köszönhetően a ma is működő Kerepesi úti területen olyan gyáripari méretű vállalkozás bontakozott ki, ami felkeltette az osztrák tőke befektetői kedvét. Az MRG (Magyar Ruggyantaáru Gyár Rt., melynek rövidítése egy évszázadon át továbbélt az Emergé márkánévben), az úttörő kezdeményezést követő tíz éven belül már döntően osztrák részvényesek kezére jutott. A magyar gumigyártás a két világháború között mind az abroncs-, mind a műszaki gumigyártásban világszínvonalat ért el.

A szocialista érában az erős centralizmus a TAURUS Gumiipari Vállalat óriás szervezetében öltött testet. Mivel az alapanyag-ellátás nagy exportigénye következtében a gumiiparban az élénk gazdasági külkapcsolatok megmaradtak, és a szakma az átlagosnál nagyobb gazdasági mozgástérrel rendelkezett, néhány világszínvonalú termék (mezőgazdasági abroncs, speciális mélyfúró tömlő, gumikompenzátor) tartósan jó pozíciót vívott ki – nemcsak a keleti – exportpiacokon. Az állandó fejlesztési kényszer folytán komoly szellemi tőke halmozódott fel a Taurus különböző egységeiben. A 70-es évektől megjele-

nő tsz-melléküzemágakba és gumiabroncsszervizekbe kihelyezett termékgyártó gazdasági munkaközösségek a szolgáltató jellegű kisvállalkozások prototípusaivá váltak.

A rendszerváltással összeomló keleti piacok és a belső kereslet csökkenése miatt 1994-re a foglalkoztatottak száma harmadára csökkent. A Taurus élte meg a leghosszabb válságot, a már megerősödött rugalmasabb kisvállalkozások piacvesztése nem volt olyan jelentős, gyors tőkeinjekcióval talpra tudtak állni. Megismétlődött nagyban és több szereplővel a 100 év előtti tulajdonosváltási folyamat.

A privatizáció 1996-ban fejeződött be a Taurus abroncsgyárak Michelin-kézbe kerülésével. A műszaki gumicikkek gyártása részben globális, részben vegyes, illetve hazai tulajdonba került. A krízist követően meginduló beruházások a termékszerkezet további racionalizálásával hamarosan dinamikus fejlődésnek indultak.

A piacgazdaság kialakulásában fontos szerep hárult a MAGUSZ-ra a szabad vállalkozási formák érvényre juttatásában és a kisvállalkozásoknak nyújtott segítségnyújtásban. Az évente kiadott gazdasági elemzések hozzásegítették a befektetőket a megfelelő döntések kialakításához, és ezzel gyorsította a szövetség a privatizáció lezárulását. Az új gazdaságirányítási rendszer kialakulásában a MAGUSZ az MGYOSZ szervezetén keresztül a kormányzati szervek felé hatékonyan képviselte a gumiipar gazdasági-társadalmi érdekeit. Nemcsak aktív partnerként közreműködött a szakterületet érintő alapvető örvények, rendeletek és szabályok kialakításában és véleményezésében, hanem kezdeményező szerepet játszott a gazdaságélénkítő fejlesztési programok, a kis- és középvállalkozások számára kedvező feltételrendszer kialakításában is.

A környezetvédelmi kultúra kialakulásával nemcsak a törvénykezés, hanem a közérdeklődés is egyre inkább ráterelődött a hulladék gumiabroncs elhelyezés és hasznosítás kérdésének megoldására. A szövetség számos tanulmányt készített és tanulmányutat, konferenciát rendezett a feladatok és lehetséges megoldások tisztázása érdekében. A leszűrt tapasztalatok és kialakított javaslatok alapján megszületett környezetvédelmi termékdíj törvény ugyan megfelelően kezelte és részletesen előírta a kötelezettek feladatait, de az alapvető cél, a hulladékkezelő kapacitások megteremtéséhez szükséges források biztosítása egyre kevésbé valósult meg. A szövetség kétségbeesett erőfeszítései ellenére fokozatosan kiszorult a szabályozási rendszer ellenőrzési pozíciójából.

A központosított gumiipar szerkezeti lebomlása és a piacgazdasági követelmények megszüntették a nem közvetlen gazdasági érdeket

szolgáló intézményrendszert és vele együtt a színvonalas hazai kutatás–fejlesztés is gyakorlatilag leépült. A MAGUSZ igyekezett a szakmailag képzett és tapasztalt, szétszéledő-félben levő szakembereket tanácsadói hálózatban maga köré gyűjteni és így kamatoztatni tudásukat. A Magyar Kémikusok Egyesületével és annak Gumiipari Szakosztályával együttműködve különböző rendszerességgel szervezett szakmai–tudományos rendezvényeket tagjai és a szélesebb érdeklődői kör számára. Az iskolarendszerű gumiipari szakemberképzés megszűntével a belső szakképzés feladatát is magára vállalta a MAGUSZ. Változó mértékben sikerült kielégíteni oktatási szakértői bevonásával a kis- és középvállalkozásoknál egyre égetőbb jelentkező szakember-utánpótlási igényeket.

Az ezredforduló legnagyobb kihívása a Magyar Gumiipari Szövetség számára is az Európai Unióhoz való csatlakozás megkönnyítése volt. Az integráció elősegítése érdekében az első lépést 1999 júniusában tette meg az Európai Gumiipari Szövetséghez (BLIC) való csatlakozással. A brüsszeli szervezettel és a 11 európai ország nemzeti szövetségével való közvetlen kapcsolat nemcsak a MAGUSZ-t és tagjait, hanem a szakmát érintő hatóságok illetékeit is hozzásegítette a megfelelő információkhoz és a követelmények teljesítésének módszereihez. Több nemzetközi és egy hazai konferencia szervezésével katalizálta a BLIC az EU-csatlakozásra való felkészülést. A multinacionális cégek által privatizált vállalatok szervesen beleépültek a végrehajtott fejlesztések és beruházások révén az európai technológiai és környezetvédelmi folyamatokba. A felkészülés a hazai kis- és középvállalkozások elé állított magas mércét. A versenyképesség megtartása érdekében a minőségbiztosítási-rendszerek kiépítése megkönnyítette a vállalkozások felkészülését az európai szintű versenyre.

A rendszerváltozás követő második évtizedben előtérbe került a MAGUSZ szolgáltató jellegű tevékenysége. A tagság fokozatosan bővült a kiszolgálói és beszállítói kör befogadásával. Jelenleg negyven tagja van a szövetségnek annak ellenére, hogy a magas tőkeigény miatt a gumiiparban is jellemző a koncentrációs törekvés. A vállalkozásoknak egyre nagyobb szüksége van nemcsak szakmai, hanem üzleti és piaci, sőt marketing ismeretek közvetítésére, pályázati és egyéb forrásteremtő lehetőségek ismertetésére. A nagy formátumú konferenciák, kiállítások lebonyolítása helyett eltolódott a hangsúly a több, kisebb lélegzetű, de közvetlenebb szakmai és gazdasági témákat felvonultató rendezvényekre. Az elektronikus információszerzés és

üzletvezetés elterjedésével megváltozott az elvárás a szövetség kapcsolattartó tevékenységével szemben. A MAGUSZ ma adatbázisaival, gyors információcserét segítő szolgáltatásaival és nemzetközi kapcsolataival szolgálja a tagság igényeit.

Gázszolgáltatók Egyesülése

A Gázszolgáltatók Egyesülésének (GE) célja a magyar gázpiac működésének, a fogyasztók színvonalas ellátásának biztosítása.

A MOL Földgázellátó tagfelvételi kérelmét a GE Igazgatótanácsa elfogadta, így 2004. július 1-jétől a MOL Földgázellátó Rt. a GE tagvállalatai közé lépett, ettől az időponttól immár nem csak a GE-t alkotó 6 nagy regionális gázszolgáltató társaság, hanem a MOL Földgázellátó Rt. is tagja.

A GE tagvállalatai 2004. január 1-jétől hatályban lévő 2003. évi földgázellátásról szóló XLII törvény előírásainak megfelelően működtek és a törvény szellemének és előírásainak megfelelően, mindent megtettek a piacnyitás, a fogyasztók kiszolgálása, a gázpiaci szereplők közötti verseny megteremtése, a fogyasztói érdekek tiszteletben tartása, a MEH jogkörének bővítése érdekében.

A GE tagvállalatai végrehajtották a számukra kötelezően előírt engedélyköteles tevékenységek számviteli szétválasztását.

A GE 2004-ben is részt vett minden jelentős energetikai megbeszélésen, aktív szereplője volt a gázipar mozgáskörét meghatározó rendeletek és egyéb jogszabályok előkészítése során

Véleményünket az egyes energetikai kérdésekben a hatóságok, mint például a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, a Magyar Energia Hivatal rendszeresen kikéri és a jogszabály alkotó, illetve piacsabályozó munkájuk során, észrevételeink egy részét fel is használja.

Úgy érezzük, hogy a GE tagvállalatainak munkája is hozzájárult ahhoz, hogy a gázpiac az Európai Uniós normáknak és a magyar jogi szabályozásnak megfelelően, az új helyzetben – melynek lényege a piaci verseny elősegítése, a fogyasztók minél magasabb szintű kiszolgálása érdekében – is zökkenőmentesen, folyamatos ellátásbiztonságot garantálva, a fogyasztók növekvő elégedettsége mellett tudott működni.

Fontosnak tartjuk, hogy a piac valamennyi szereplőjével fenntartsuk és erősítsük a korábbi években kialakult jó kapcsolatot, a gázpiac szereplőinek, elsősorban a fogyasztók érdekében.

A GE Igazgatótanácsa 2004. évben rugalmas ülésezési gyakorlatot vezetett be, amely igazodott a szakmai elvárásokhoz.

Az Igazgatótanács működését nagyban elősegítette a GE keretén belül alakított bizottságok nagy szakmai hozzáértéssel és felelősséggel végzett előkészítő munkája. Ez tette lehetővé, hogy a GE tagvállalatai közös szakmai véleményt alakíthattak ki az év közben felmerült problémákkal kapcsolatban.

A GE nemzetközi tevékenysége tovább erősödött. Tagjai vagyunk az Nemzetközi Gáz Uniónak (IGU), a Német Víz- és Gázipari Szakmai Egyesületnek (DVGW), a Független Energiaszolgáltató Szervezetének Európai Csoportosulásának (GEODE-nak) és a Földgázipar Európai Szervezetének (EUROGAS-nak). Ezek a kapcsolatok lehetővé tették számunkra, hogy megismerhessük az EU-s gyakorlatot, az EU-ban dolgozó szakmai szervezetek munkáját és lehetőségünk van arra is, hogy jövőnket immár az EU tagjaként magunk is befolyásolhassuk.

A GE továbbra is fenntartja a gázzszolgáltató diploma intézményét, amelynek keretében a gázzszolgáltatáshoz kapcsolódó témakörben legjobb diplomamunkát készítő egyetemi hallgatók, a GE által adományozott különdíjban részesülnek.

A GE tagvállalatai a továbbiakban is mindent megtesznek a hazai földgázfelhasználók folyamatos, biztonságos, magas szintű ellátása érdekében.

Alumíniumipari Munkáltatók Országos Szövetsége

A Szövetséget 1996 júliusában alapították, azzal a céllal, hogy biztosítottá váljon a magyar alumíniumipar hagyományos értékeinek ápolása, általános iparági szakmai érdekeinek védelme.

A Szövetség, melynek hivatalos neve HUNGAMOSZ, rövidesen csatlakozott a Magyar Munkaadók Országos Szövetségéhez.

A HUNGAMOSZ 2003 szeptemberében megállapodást kötött a kohászati ágazatban működő munkaadói – és a munkavállalói érdekképviselőkkel a Kohászati Ágazati Párbeszéd Bizottság megalkotására.

A megállapodás célja az volt, hogy a bizottság:

– ágazati konzultációs fórumként segítse a felek között jelenleg is meglévő együttműködés folyamatosságát, és járuljon hozzá a szociális párbeszéd intézményes formájának létrehozásához, működtetéséhez a kohászatban,

- segítse elő az ágazati és munkahelyi szintű kollektív szerződések, megállapodások létrehozását, továbbá
- járuljon hozzá a szakmai összetartozás alapján történő összefogás, közös fellépés erősítéséhez.

2003 novemberében megállapodást írt alá a vegyipari ágazatban és rokon területeink működő munkaadói és munkavállalói érdekvépviseletekkel a Vegyipari Ágazati Párbeszéd Bizottság megalakítására.

Ebben célként fogalmazták meg, hogy a felek a továbbiakban együttműködnek a vegyipari ágazati szintű társadalmi párbeszéd erősítésében és fejlesztésében, a szociális párbeszéd intézményrendszerének létrehozásában, annak kiépítésében és működtetésében.

A VDSZ nemzetközi élete

A VDSZ nemzetközi kapcsolatai már a rendszerváltás előtti években is jelentőséggel bírtak, Európa partnerszervezeteinek több mint a felével szoros volt a kapcsolat. Az együttműködés elsősorban a kommunista pártokhoz közel álló szakszervezetekkel volt intenzív. De más földrajzi régiókkal, így az arab világ szakszervezetivel, Afrika, Ausztrália, Japán és más Ázsiai országok olajos, illetve vegyész szakszervezeteivel is voltak kapcsolataink. A VDSZ a Szakszervezeti Világszövetséghez tartozó Vegyi-, Olajipari és Rokonszakmabeli Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, az ICPS alapító tagja volt, sőt házigazdája a vezető tisztségviselőknek.

Ennek a kornak is megvolt a maga hozadéka.

Napjainkban a VDSZ a nemzeti és egyben a nemzetközi szakszervezeti mozgalom része. A VDSZ a hazai összefogásnak, a különbözőségek kölcsönös tiszteletén alapuló együttműködésnek hirdetője és gyakorlója.

Hívei vagyunk minden olyan lépésnek, amely a nemzetiségek közötti jó kapcsolatot erősíti, amely a másik nép méltóságának igénylésén, jogainak, értékeinek és eredményeinek elismerésén alapul. Ennek révén nyílik lehetőség a dolgozó emberek közötti szolidaritásra és a szakszervezetek közötti konstruktív együttműködésre. S, hogy ennek milyen hatalmas a jelentősége: – az egyre gyorsabban globalizálódó világban együtt kell dolgoznunk akár távol-keleti, amerikai és a világ bármely részéről érkezett munkavállalókkal, akikkel egyetlen dolog köt össze: a szolidaritás!

Kapcsolatokat építettünk ki az Európai Unió szakszervezeteivel, de az Egyesült Államok, Japán, Izrael és más országok érdekképviseleti szervezeteivel is.

Szervezetünket felvette tagjai közé a Vegyipari Szakszervezetek Európai Föderációja, a FESCID.

Tagjai vagyunk a Vegyipari, Energiaipari és Általános Dolgozói Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének az ICEF-nek is. (Ma ICEM néven ismert).

Kapcsolatot tartunk fenn Közép-Kelet-Európa vegyész szakszervezeteivel is, e szervezetek tisztségviselőivel rendszeres a kapcsolat-tartásunk.

A rendszerváltás utáni körülmények alakította új gazdasági világban legfontosabb dolgunk az volt, hogy elsajátítsuk a nyugati testvérszakszervezetek érdekvédelmi és érdekképviseleti munkáját. Különösen fontos volt, hogy tisztségviselőink megtanulják a kollektív szerződések kötéséhez nélkülözhetetlen tárgyalási technikákat, megismerjék a munkavédelem, környezetvédelem követelményeit és annak módszertanát, azt, hogy érveiket, hogyan tudják érvényesíteni.

Jelentős segítséget kaptunk mind az európai, mind a tengerentúli szervezetektől. Tisztségviselőink nagy számban vettek részt Ausztriában, Németországban, Nagy-Britanniában, Svédországban, Dániában, Olaszországban, Izraelben és más országokban rendezett oktató tanfolyamokon, de előadók jöttek hozzánk Kanadából, Japánból, az USA-ból és egyéb országokból is.

A FESCID, más szakmák európai szervezeteivel közösen alakult át Európai Bányaiipari, Vegyipari és Energiaipari Szakszervezeti Szövetséggé (EMCEF). E szövetség hasznos információs anyagokkal, programokkal és aktív közreműködésével segítette és segíti továbbra is szakszervezetünket, különösen az európai uniós kérdésekben.

A nemzetközi szolidaritásnak ez a formája annál is inkább nagy jelentőségű volt, mert a rendszerváltást követően megkezdődött a vegyipari munkahelyek átalakítása, privatizálása, ehhez viszont elengedhetetlenül szükségünk volt a potenciális partnerek előzetes megismerésére.

Nem hagyhatjuk ki a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, az ILO, valamint a Friedrich Ebert Alapítvány által nyújtott támogatásokat sem, hisz segítségükkel kitűnő előadók vezettek be bennünket az újkori kapitalizmus bonyolult útvesztőibe.

A VDSZ üdülői

A VDSZ szolgáltatásai közül igen kedvelt a tagjaink számára jutányos áron igénybe vehető üdülési lehetőség. Akkor, amikor a több évtizedes múltra visszatekintő szakszervezeti üdültetési rendszer (vállalati, SZOT) a rendszerváltást, a privatizációt követően megszűnt, a VDSZ fontosnak tartotta, tartja ma is, hogy tagjainak elérhető áron biztosítsa a pihenést, feltöltődést. A balatonföldvári, balatonszemesi és a balatonvilágosi üdülő nyáron kínál kellemes kikapcsolódást, felüdülést a szakszervezeti tagoknak és családtagjainak. A miskolctapolcai üdülő egész évben rendelkezésre áll a hegyvidéket, gyógyvizet, téli sportokat kedvelő vendégeknek. Mindegyik üdülőnk csekk elfogadóhely, ez további kedvezmény, illetve könnyítés az üdülés megszervezéséhez. Szeretettel várjuk pihenni vágyó tagjainkat Balatonföldváron (Petőfi Sándor u. 14.), Balatonszemesen (Petőfi Sándor u. 8.), Balatonvilágoson (Rákóczi u. 10.) és Miskolctapolcán (Görömbölyi u. 75.)!

Balatonvilágos

Miskolctapolca

Balatonszemes

Balatonföldvár

Magyar Vegyészeti Múzeum

Az 1961-ben alapított múzeum a Várpalota főterén álló Thury vár ideiglenesen felújított szárnyában kapott helyet. Munkatársai a kémia tudományához, oktatásához és alkalmazásához kapcsolódó tárgyi és írásos emlékeket gyűjtik, konzerválják és rendszerezik. 1996 végére a gyűjtemény 8100 tárggyal, 37 200 ipartörténeti dokumentummal, 8700 fényképnegatívval büszkélkedhetett. A könyvtár állománya több, mint 16500 kötet.

A múzeum több mint négy évtizedes fennállása során változó működési feltételek mellett teljesítette feladatát. A kezdetektől 1989-ig a Nehézvegyipari Kutató Intézet (NEVIKI) múzeumi osztályaként működött, működési és fenntartási költségeit részben az ipari vállalatok, valamint a Megyei Tanács és egyéb támogatók, valamint az Ipari Minisztérium fedezték.

1988-ban a minisztériumi támogatás megszűnt. 1991. január 1-jétől a Magyar Vegyipari Szövetség, a Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége, a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége és a NEVIKI múzeumi alapítvány létrehozásával megalapították a Magyar Vegyészeti Múzeum Alapítványi Múzeumot. Az alapítvány működését ma a vegyipari, gyógyszeripari vállalatok, a vegyipari szakszervezet, magánszemélyek, civil szervezetek támogatása, az alapítványi kamatbevételek, a költségvetés, valamint pályázati források elnyerése biztosítják.

A múzeum kiegészítette szolgáltatásait és oktatási programokat szervez, mellyel elsősorban az általános és középiskolás diákokat célozza meg. Közép-Európa egyetlen Vegyészeti Múzeumában rendkívüli kémiaórákat is szerveznek – osztálykirándulás részeként is – minden korosztály számára. A legsikeresebb azonban mind ezek közül a nyaranként megrendezésre kerülő Alkimista tábor. A múzeumban rendezett tudományos előadások, rendezvények jó alkalmat teremtenek a vegyipar jeles személyiségeinek a találkozásokra a múzeum ismertségének, támogatottságának növelésére is.

A múzeumban az alábbi állandó kiállítások tekinthetők meg:

- Vegyészet az ókortól a reformkorig
 - A reformkor vegyészete
 - A magyar vegyipar fejlődése 1919–1945-ig
 - Híres magyar vegyészek arcképcsarnoka
 - Az 1940–50-es évek kémiai laboratóriumai
 - Számítástechnika a vegyipar szolgálatában
 - Mérlegkiállítás
 - Alkimista műhely
 - A várpalotai vár története festményekben
 - A kémiaoktatás története 1750–1950
 - Vegyiparunk és gyógyszeriparunk az ezredfordulón
- Időszakos kiállítások:
- Nagy magyar vegyészek kitüntetései
 - A kémiai kísérletezés eszközeinek fejlődése
 - Alkimista történet 2001–2005

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetségét alkotó szakszervezetek és az érdekképviseleti terület munkáltatói

ALUMÍNIUMIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviseleti terület
Eisenberger Márton	Alumíniumipari Szakszervezetek Szövetsége	HUNGAMOSZ Alumíniumipari Munkáltatók Országos Szövetsége
Pad Ferenc	Ajkai Alumíniumipari Szakszervezet	MAL Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Rt. Timföld Ágazat
Heizer Ferenc		Le Belier Magyarország Formaöntöde Rt.
Eper Julianna	Inotai Alumíniumipari Szakszervezet	MAL Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Rt. Alumínium Ágazat
Eisenberger Márton	Székesfehérvári Alumíniumipari Szakszervezet	Alcoa-Köfém Kft.
Borbély Gábor	Nemesvámosi Szakszervezet	Preymesser Kft. Alcoa-Köfém Nemesvámosi Gyára
Kiss Ferenc; Orosz István	Csavarzár Szakszervezet	Alcoa-Köfém CSI Divízió
Varga Virgill	Mosonmagyaróvári Vegyipari Dolgozók Szakszervezete	Magyaróvári Timföld és Műkorund Rt.
Muzsai László		MOTIM Alumíniumsulfát Gyártó és Értékesítő Kft.
Tóth Péter		MOTIM Kádkő Gyártó és Értékesítő Kft.
Halászné Téglás Katalin		MOTIM Műkorund Gyártó és Értékesítő Kft.
Horváth Róbert		Acélkar Kft.
Köllő Béla	Szolnoki Köfém Szakszervezete	BV. Magyarország Fémegmunkáló Kft.
Szabó Péter	Köbál Kft. Szakszervezete	KÖBAL Könnyűfémű Kft.

GÁZIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviselési terület
Szegedi Andrásné	Gázipari Szakszervezeti Szövetség	Gázszolgáltatók Egyesülése
Erős Ferenc	Déldunántúli Gázszolgáltató Rt. Fejér megyei Szakszervezete	Déldunántúli Gázszolgáltató Rt.
Szegedi Andrásné	Déldunántúli Gázszolgáltató Rt. Szakszervezete	Déldunántúli Gázszolgáltató Rt.
Kotogány János	Délalföldi Gázszolgáltató Rt. Szakszervezet	Délalföldi Gázszolgáltató Rt.
Kovács Károly	ÉGÁZ Szakszervezete	Északdunántúli Gázszolgáltató Rt.
Kovács István	ÉGÁZ Szakszervezete Győr	
Szakály László	ÉGÁZ Szakszervezete Sopron	
Bali Imre	ÉGÁZ Szakszervezete Szombathely	
Gotthard Béla	Fővárosi Gázművek Rt. Dolgozóinak Szakszervezete	Fővárosi Gázművek Rt.
Sándor Jenő	Prímagáz Rt. Szakszervezete	Prímagáz-Hungária Ipari és Kereskedelmi Rt.
Metki István	VDSZ ÉGÁZ PB Kft. Szakszervezete Asz. (Totalgáz)	Total Hungária Kft. Győr
Merencsik István		Total Hungária Kft. Újudvar
Balláné Daku Mária	TIGÁZ Gázzsakmai Szakszervezet	Tigáz Gázszolgáltató Rt.
Boruzs Sándor	TIGÁZ G. Sz. Debreceni Szakszervezet	Tigáz Rt. Debreceni Területi Igazgatóság
Csók István	TIGÁZ G. Sz. Nyíregyházi Szakszervezet	
Kormos Gábor	TIGÁZ G. Sz. Miskolci Szakszervezet	Tigáz Rt. Miskolci Területi Igazgatóság
Juhász Péter	TIGÁZ G. Sz. Egri Szakszervezet	
Patakvolgyi Árpád	TIGÁZ G. Sz. Gödöllői Szakszervezet	Tigáz Rt. Szolnoki Területi Igazgatóság
Bauer Péter	Tigáz G. Sz. Szolnoki Szakszervezet	

GUMIIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviselési terület
Vojtela Tibor	Gumiipari Szakszervezeti Szövetség Taurus Szakszervezet Intéző Bizottság	Magyar Gumiipari Szövetség Michelin Abroncsgyártó Kft.
Csala Sándor	Makói Gumiipari Szakszervezet	Gumiművek Phoenix Kft.
Takács Lászlóné	Abroncs Szakszervezete Nyíregyháza	Michelin Hungária Mezőgazdasági Abroncsgyár
Radics Gábor	Szegedi Gumigyár Szakszervezete	Conveyor Belt Systems Phoenix Gumiipari Kft. Phoenix Rubber Gumiipari Kft.
Vizi Andrásné	Pálma Szakszervezete	Phoenix Légrugótechnológiai Kft.
Petykó Jánosné		Taurus Carbonpack Ker. Szolg. Kft.
Baracsainé Imre Ilona	Vibrakusztic Alapszervezet	Vibrakusztic Kft.
Pálvölgyi Richárd	Taurus Abroncs Szakszervezete	Michelin Teherabroncsgyár
Tallián Attila	Taurus Gumiipari V. Tauril Üzleti Egység Szakszervezete	Tauril Gumigyártó és Kereskedelmi Kft.

GYÓGYSZERIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviselési terület
Posztós Endre	Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetség	Magyarországi Gyógyszergyártók Országos Szövetsége (MAGYOSZ)
Kovács Márton	Alpharma Bp-i Dolgozóinak Szakszervezete	Alpharma Kft.
Horváth László	EGIS Gyógyszergyár Rt. Vegyész Szakszervezet	Egis Gyógyszergyár Rt.
Kontra József		Algis Munkaerő szervező Kft.
Herman Teréz	EGIS Lacta Vegyész Szakszervezete	Egis Rt. Lacta Tápszergyára
Dr. Ila Lajos	Gyógyszerkutató Intézet VDSZ Szakszervezete	IVAX Gyógyszerkutató Intézet Kft.

Erdős Pál	Lizingári Dolgozók Demokratikus Szakszervezete	AGROFERM Ltd.
Margittai Péter	Oltóanyag-termelő és Gyógyszergyártó Dolgozók Vegyész Szakszervezete	Teva gyógyszergyártó Rt. Gödöllő FiFi Bt. Nagy Duó Kft. GSK Biologicals Kft.
Ruska Mihályné Vértes Zsuzsa Dr. Jekő József	ProDia Rt. Szakszervezet ICN – Magyarország Rt. Szakszervezeti Tanácsa	ProDia Diagnosztikai Rt. ICN – Magyarország Rt.
Juhász István	VDSZ CEVA – Phylaxia Rt. Szervezete	CEVA – Phylaxia Oltóanyag- termelő Rt.
Győri Imre	VDSZ Égetőmű Szakszervezete	Onix Magyarország Kft.
Lajosházi István	Chinoin VDSZ Szakszervezet	Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyára Rt.
Posztós Endre	VDSZ Gyógyszergyári Szakszervezet	Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Rt.
Mester Rudolf	VDSZ Gyógyszergyári Szakszervezet Dorogi SzB	
Papp Zsuzsanna	Vegyipari Dolgozók Biogal Gyógyszergyári Szakszervezete	Teva Gyógyszergyártó Rt. Trans-Biogal Kft.
Moczkó Sándor		Bi-Mech Mechanikai Szolgáltató Kft.
Ádám Sándor		ISV – Bio – Agro Fejlesztési és Termelési Kft.
Fábri Tibor		El-Tech 93 Kft.
Ináncsik Irén		MOSODA Balogh Bt.
Lipcseiné Darab Ágnes		Humán Trade Debrecen

PAPÍRIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviseleti terület
Hegyi József	Papíripari Dolgozók Szakszervezete	
Tóth Józsefné	Budafoki Kartongyár Szakszervezete	CLB Packing Csomagolóstechnika Kft.

Hepp János	Dunapack Rt. Nyíregyházi Szakszervezete	Dunapack Rt. Nyíregyházi Gyára Duparec Kft. Nyíregyházi részlege Transped Papírusz Kft.
Hegyí József	Dunapack Rt. Csepeli Papírgyár Szakszervezete	Dunapack Papír és Csomagolóanyag Rt. Dunapack Rt. Hullámtermékgyár Dunapack Rt. Csomagolóanyag-gyár Duparec Kft. Logipack Kft. M. Transport Kft. Cs+Cs Járműjavító Kft. Euró-Vojage Kft.
Kovács Lajos	Dunapapír Szakszervezet	Dunapack Rt. Csomagolóanyag-gyár Dunapack Rt. Hullámtermékgyár Dunacell Kft. Neusidler Szolnoki Rt. Dunaújrárosi Gyára
Kemény János	PDSZ Szolnoki Szakszervezete	Mondi Business Paper Hungary Rt.
Benkő Zoltán	Diógyőri Papírgyár Rt. Szakszervezete	Diógyőri Papírgyár Rt.
Vida Ferenc	Duna Vitex Kft. Szakszervezete	Duna Vitex Csiszolóanyag Gyártó és Forgalmazó Kft.
Hevesi Tóth István	Fűzfői Papírgyár Szakszervezete	Fűzfői Papíripari Rt., Hazai Papír Kft.
Harkai József	Halaspack Szakszervezete	Halaspack Csomagolóanyag Bt. Halas Irodaszergyártó Kft. Halas Dobozygártó Kft.
Trischlerné Lukácsy Éva	Papíripari Kutatóintézet Szakszervezete	Papíripari Kutatóintézet Kft.
Majnek Bálintné	Novopack Rt. Szakszervezete	Nova Pack Csomagolóanyag-gyár Kft.
Mészáros Józsefné	Pesterzsébeti Papírgyár Szakszervezete	PEP-ROLL Papírfeldolgozó Kft.
Harsányi Imre	Piszkei Papír Rt. Szakszervezete	Piszkei Papír Rt.

Nagy József	Magyar United Rt. Szakszervezete	Magyar United Rt.
-------------	-------------------------------------	-------------------

ROKONSZAKMÁK

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviselési terület
Pálinkás Béla	Rokonszakmákban Dolgozók Szakszervezete Vegyépszer Rt. Dolgozóinak Vegyipari Szakszervezete	Vegyiműveket Építő és Szerelő Rt.
Rébék Istvánné	ALUCON Szakszervezete	ALTRAD ALUCON Fémszerkezet Előállító és Forgalmazó Kft.
Vass László	Balatoni Hajózás Demokratikus Független Szakszervezeti Alapszervezet	Balatoni Hajózási Rt.
Varga György	MOZAIK Szakszervezet	Óbudai Autójavító Kft.
Wöller Károly	Sara Lee (CDE) Rt. Szakszervezete	SARA LEE Káv és Tea Rt.
Földi Imre	Vegyipari Szerelők Szakszervezete	BAU – MONT'92 Építő-szolgáltató Rt.

VEGYIPAR

Szakszervezeti vezető	Szakszervezet neve	Érdekképviselési terület
Szabó János	Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége	Magyar Vegyipari Szövetség (MAVESZ)
Hegedűs Lászlóné	AGROTERM Vegyipari Szakszervezet	AGROTERM Kft.
Német István	BVM Vegyész Szakszervezet	Budapesti Vegyiművek Rt.
Kováts Marcellné Litzler Sándorné	CAOLA Rt. Szakszervezete Egyesült Vegyiművek Rt. Szakszervezete	CAOLA Alfa Kozmetikai Rt. Egyesült Vegyiművek Rt.
Jónás László	Festékipari Dolgozók Szakszervezete	AKZO-NOBEL Coatings Rt.
Kovács István	Forte Rt. Munkavállalóinak Szakszervezete	FORTE Invest Kft.

Horváth Miklós	Grabo Vállalatscsoport Dolgozóinak Szakszervezete	GRABOPLAST Padlógyártó Zrt.
Szabó Csaba	Győrlakk Rt. Szakszervezete	Győrlakk Rt.
Kis István	Henkel Magyarország Kft. Szolnoki gyárának Szakszervezete	HENKEL Magyarország Kft. Szolnoki Gyára
Csendes Emilné	Huntsman Corporation Hungary Rt. Vegyipari Szakszervezete	Huntsman Corporation Hungary Rt.
Kuklis István	Ipari Gázgyártó és forgalmazó Dolgozók Szakszervezete	Messer Hungarogáz Kft.
Jagodics István	Ipari Gázgyártó és forgalmazó Dolgozók Szakszervezete Dunaföldvár	
Eördöghné Pataki Irén	Kazincbarcikai Vegyész Szakszervezet	BorsodChem Rt.
Bagó Attila		Ongrobau Kft.
Czövek Károly		Framochem Kft.
Kovács Bertalan		Ongroelektro Kft.
Mázik Józsefné		Ongromechanika Kft.
Huszák Géza		Ongropack Kft.
Kovács Bertalanné		Polimer Szolgáltató Kft.
Almási Sándorné		Ablakprofil Gyártó és Forgalmazó Kft.
Fábián Gyuláné		Panoráma Ablakgyártó és Forgalmazó Kft.
Vizes Imre		KC Formalin Kft.
Jónyér Ibolya		Medi-Prevent Kft.
Csuhai Tiborné		Kastor Bau Kft.
Török Györgyné		Dynea Hungary Kft.
Szlárik Zsuzsanna	Magyar Vegyészeti Múzeum Szakszervezete	Magyar Vegyészeti Múzeum
Ladányiné Németh Anna	Műanyagfeldolgozók és Szerelők Szakszervezete	AIKAWA Hungária Elektronika Kft.
Szabó János	Petrolkémiaiban, Műanyagfeldolgozásban és Szolgáltatásban Dolgozók Szakszervezete	Tiszai Vegyi Kombinát Rt. Geo-Tiptex Kft.

Németh Győző		Tiszavill Kft. F. E, PVV
Márton László		Columbian Tiszai Koromgyártó Kft.
Balla János		ARRK Hungária Kft.
Hajdu Katalin		Bankonsult Energy Kft.
Kapcár Ferenc		Ecomissió Kft.
Dezső István		Főnix-MED Kft.
Stankóczy Ferencné		Helioplast Kft.
Móricz Ferenc		HM-EI Rt.
Juhászné Horváth Mária		Horoszcoop Kft.
Molnár Ferencné		INNO COMP Kft.
Baja Gyuláné		Jabil Circuit Mo. Kft.
Csathó Miklósné		Knapp és Társa Kft.
Dankó Csabáné		L+Z Metropol Kft.
Unhauzer János		Orszak Borsod Kft.
Kudar Jenő		Öko-Park Kft.
Kákóczy Balázs		Petroszolg Kft.
Kósa Endre		Polipack Kft.
Czimmer János		Radici Film Hungária
Zelei Zoltánné		ReMat Kft.
Derbák István		Révész Trans Kft.
Vanek György		Schorch Hungária Kft.
Komlósi Lajos		TIPSCO Kft.
Simon Ferenc		Tiszai Gépgyár Kft.
Farkas Zoltánné		Tiszai Gyárfenntartó Kft.
Csórsz Istvánné		TiszaTextil Kft.
Hoffmann István		TMK Automatika Kft.
Váradai József		TP BOKSZ Kft.
Balla Tibor		Tűzoltó és M.M. Kft.
Pavlóczki Sándor	Eurofoam Hungary Poliuretán gyártó Kft. Szakszervezete	TVK Ingatlankezelő Kft. VIBA-TVK Kft.
Werderitsch Gábor	Prometheus Rt. Szakszervezete	Eurofoam Hungary Poliuretán gyártó Kft.
Berkes Béla	Szadai Műanyagipari Szakszervezet	Prométheusz Tüzeléstechnikai Rt.
Barabás Imre	Székesfehérvári Műanyagipari Szakszervezet	Pannonplast Műszaki Műanyagok Rt.

Juhász Gőz Rozália	SZEVIKI Rt. Szakszervezet	Szerves Vegyipari Kutató Intézet Rt.
Pallér Vilmos	Szolnoki Vegyész Szakszervezet	Bige Holding Ker. és Term. Kft.
Pallai Sándor	VDSZ TIGÉP Kft. Szakszervezete	Tiszakécskei Gépgyár Kft.
Csejtei Béla	Vegyipari Szakszervezet Fűzfőgyártelep	Nitrokémia Rt. Fűzfői Égetőmű Kft. Nitrokémia 2000 Rt. Büroszolg Kft. Mister Plastik Kft. Nexus Kft. NIKE FIOCCHI Kft. Kilométer Kft. NIKECELL Kft. Elgoscar 2000 Kft.
Varga Sándorné	Vadász-Piro Szakszervezet	NIKE FIOCCHI Kft.
Sashegyi Balázs	Lőporgyártó Szakszervezet	Rexpló 21 Kft.
Kaluzsa Antal	Viscosa Szakszervezet	Zoltek Rt.
Nagy Gyula	VDSZ TRILAK Festékgyártó Kft. Szakszervezete	TRILAK Festékgyártó Kft.
Tóth János	VDSZ-ÉMV Szakszervezet	ÉMV – Észak-magyarországi Vegyiművek Kft.
ifj. Virág István	VDSZ Kaposvári Műanyagipari Szakszervezet	Kaposplaszt Műanyagipari Kft.
Nagy László	Marley Magyarország Szakszervezete	Marley – Magyarország Rt.
Tósoki Géza	Nitrogénművek Rt. Vegyész Szakszervezete	Nitrogénművek Rt.
Dr. Tamási András	Hungária Vegyiáru Szakszervezet	BASF Hungária Kft.
Déri Károly	Nagytétényi Vegyipari Szakszervezet	Agro-Chemie Növényvédőszer-gyártó, Értékesítő és Forgalmazó Kft.
Öri István	Pannunion Kft. Vegyipari Szakszervezet	Pannunion Csomagolóanyag Kft.

A Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége Elnöksége

Paszternák György

a VDSZ elnöke

Székely Tamás

a VDSZ alelnöke

Alumíniumipari Szakszervezetek Szövetsége

Eisenberger Márton

Varga Virgil

Pad Ferenc

Gázipari Szakszervezeti Szövetség

Szegedi Andrásné

Gotthard Béla

Balláné Daku Mária

Kovács Károly

Gumiipari Szakszervezeti Szövetség

Vojtela Tibor

Kristóf József

Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetség

Posztos Endre

Béres Károly

Horváth László

Lajosházi István

Margittai Péter

Mester Rudolf

Papp Zsuzsanna

Papíripari Dolgozók Szakszervezete

Hegyí József

Harkai József

Rokonszakmákban Dolgozók Szakszervezete

Pálinkás Béla

Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége

Szabó János

Csejtei Béla

Déri Károly

Eördöghné Pataki Irén

Horváth Miklós

Kaluzsa Antal

Solti József

Tósoki Géza

Tóth János

VDSZ Ifjúsági Tagozata

Pálvölgyi Richárd

VDSZ Műszaki-értelmiségi Tagozata

Dr. Tihanyi Endre

VDSZ Nyugdíjas Tagozata

Bauer István

Pénzügyi Ellenőrző Bizottság

Mézes Györgyné

Tartalom

Köszöntő, bevezető	5
A múlt üzen, a jelen diktál, a jövő kötelez!	6
A vegyészeti munkások. A szakegyletektől a szakszervezetig	7
A Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetségének megalakulása	9
A Magyarországi Vegyészeti Munkások Szövetségének Alapszabályai 1906	10
Nehéz évek	19
Szakszervezetünk a két világháború között	22
A Magyar Vegyipari Munkások Szabad Szakszervezetének működése	27
Magyar Vegyipari Munkások Országos Szabad Szakszervezete	
Kollektív Szerződés 1946	31
A Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének négy évtizede	36
A Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének tevékenysége	45
A múlt tanulságos, a jelen küzdelmes, a jövő biztató	51
Az elmúlt 10 év a munkavállalók szemével	63
A szakszervezet vezetői tisztségviselői 1906 és 2006 között	74
Alumíniumipari Szakszervezetek Szövetsége	77
Gázipari Szakszervezeti Szövetség	78
Gumiipari Szakszervezeti Szövetség	81
Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetség	83
Papíripari Dolgozók Szakszervezete	86
Rokonszakmákban Dolgozók Szakszervezete	87
Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége	88
A VDSZ Tagozatai	90
A műszakosok tagozatáról	90
A VDSZ Nyugdíjas tagozata	92
A VDSZ Nőtagozata	93
A VDSZ Ifjúsági Tagozata	96
Az Ágazati Párbeszéd Bizottságokról (dr. Lux Judit)	99
Munkáltatói szövetségek	104
Magyar Vegyipari Szövetség	104
Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége	106
Magyar Gumigyártók Országos Szövetsége	109
Gázszolgáltatók Egyesülése	112
Alumíniumipari Munkáltatók Országos Szövetsége	113
A VDSZ nemzetközi élete	114
A VDSZ üdülői	116
Magyar Vegyészeti Múzeum	117
A VDSZ tisztségviselői Ágazatonként 2006-ban	119
A VDSZ elnöksége	128

